

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ МАТЕРІАЛІВ
СXXXI МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ - КОНФЕРЕНЦІЇ**

el-conf.com.ua

***«РОЗВИТОК НАУКИ ТА ТЕХНІКИ:
ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ»***

22 ВЕРЕСНЯ 2023 РОКУ

М. ЧЕРНІВЦІ

Розвиток науки та техніки: виклики сучасності,
СХХХІ Міжнародна науково-практична інтернет-конференція.
– м. Чернівці, 22 вересня 2023 року. – 162 с.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей СХХХІ Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Розвиток науки та техніки: виклики сучасності», 22 вересня 2023 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
21018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

<i>Аблаєв Б.А.</i> ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ НОРМАТИВНОЇ БАЗИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	6
<i>Бабій Ю.О.</i> ПОБУТОВЕ НАСИЛЛЯ ЯК ПРОБЛЕМА СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	9
<i>Бакланова Н.М.</i> ТРУДОВЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	13
<i>Бирюченко О.С.</i> ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНОВОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	19
<i>Білецька А.В.</i> АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ ПРИ ОЗНАЙОМЛЕННІ З ПРИРОДОЮ.....	23
<i>Вельбой І.В., науковий керівник Плетенецька Ю.М.</i> ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ВІЙСЬКОВИХ НЕОЛОГІЗМІВ В ПЕРЕКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ НА МАТЕРІАЛІ ІНТЕРНЕТ-СТАТЕЙ.....	28
<i>Гнедюк В.Л.</i> ВПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У СФЕРУ КІБЕРБЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	32
<i>Петрик М.М., науковий керівник Гункевич М.Б.</i> ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ У ЗАКЛАДАХ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я.....	36
<i>Ердевді А.А.</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТВОРЕННЯ ТА РЕЄСТРАЦІЇ НАУКОВОГО ПАРКУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	39
<i>Калиновський А.Я., Семків В.О.</i> ПОСИЛЕННЯ ТАКТИЧНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ КАРАУЛУ ЯК ОСНОВНОГО ТАКТИЧНОГО ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНОГО ПІДРОЗДІЛУ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ КОМБІНОВАНИХ ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНИХ АВТОМОБІЛІВ.....	44

<i>Клишкова Ю.В., Любавіна В.П.</i> КІБЕРЗЛОЧИННІСТЬ ТА КІБЕРШАХРАЙСТВО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	47
<i>Кодач Л.І.</i> ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА» ДЛЯ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПОЧАТКОВА ОСВІТА».....	51
<i>Коц С.М., Коц В.П., Головка С.В.</i> ПРО ВИКОРИСТАННЯ МАСАЖЕРІВ ДЛЯ НІГ	55
<i>Красій О.В., Ботвінко А.С., Новохатько О.В.</i> ТЕТРАЦІЯ ДОЗИ ТТС ФЕНТАНІЛ У ПАЛПАТИВНИХ ПАЦІЄНТІВ З ХРОНІЧНИМ БОЛЬОВИМ СИНДРОМОМ	59
<i>Кучер П.В.</i> ВПЛИВ РЕКЛАМНИХ КАМПАНІЙ НА ПРОДАЖІ ПРОТИВІРУСНОГО ПРЕПАРАТУ	62
<i>Малтиз Г.В.</i> АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ВИКЛАДАННІ ІНФОРМАТИКИ.....	65
<i>Миськова В.В., Фурман Т.Ю.</i> ТЕНДЕНЦІЯ ЗМІНИ ОБСЯГУ ВВП УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА НЬОГО.....	70
<i>Mostipan V.</i> MARKETING MANAGEMENT IN INTERNATIONAL CORPORATIONS	74
<i>Мулик А.К.</i> ПРАВОВИЙ РЕЖИМ КОМПЛІЄНС – КОНТРОЛЮ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	76
<i>Муляр Г.В., Бабич В.А.</i> ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЦИФРОВОЇ КРИМІНАЛІСТИКИ В УКРАЇНІ.....	81
<i>Онїценко Ю.В., Фурман Т.Ю.</i> ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІКУ ДЕРЖАВИ	84
<i>Падалко А.А., Дзюба Д.О.</i> ПОЛІМОДАЛЬНА МАЛООПІОЇДНА ЗАГАЛЬНА АНЕСТЕЗІЯ ПРИ ПЛАНОВОМУ КЕСАРЕВОМУ РОЗТИНІ.....	90
<i>Перун С.В.</i> ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ.....	96

<i>Пестова О.А., Калугін О.</i> ФОРМУВАННЯ ІДЕЙ БІЗНЕСУ ТА ЇХ ОБҐРУНТУВАННЯ.....	102
<i>Пирог Н.Ю.</i> ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	106
<i>Побережник Д.Я., Фурман Т.Ю.</i> ЗАЛЕЖНІСТЬ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ВВП ТА БЕЗРОБІТТЯ	109
<i>Покотило І.М.</i> ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ОСНОВНА УМОВА ОРГАНІЗАЦІЇ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	112
<i>Терещенко А. М.</i> СИНЕСТЕЗИЙНІ УТВОРЕННЯ ВІЗУАЛЬНО-ЗВУКОВОГО ЗНАЧЕННЯ В ПОЕЗІЇ ЛІНИ КОСТЕНКО	119
<i>Фімяр С.В., Блакита В.В.</i> ІНВЕСТИЦІЙ ПОРТФЕЛЬ: ТИПИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ.....	121
<i>Бутенко С.В.</i> ХУДОЖНЄ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОБЛЕМ «ВИХОВАННЯ» ТА «БАТЬКИ І ДІТИ» У РОМАНІ «ДЕ НЕМАЄ БОГА» М.КІДРУКА	125
<i>Костенко А.О.</i> ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СУЧАСНУ ОСВІТУ	131
<i>Кулик О.О.</i> КОНКУРЕНТНИЙ АНАЛІЗ І ЦІНОВЕ ПОЗИЦІОНУВАННЯ НА РИНКУ СМАРТФОНІВ.....	133
<i>Malyuzhko M.V.</i> INNOVATIVE DESIGN IN MODERN INDUSTRY: TECHNOLOGIES AND IMPACT	140
<i>Товстун Н.М.</i> ПОЛІТИЧНИЙ ПРИТУЛОК В УКРАЇНІ БІЛОРУСЬКИХ ТА РОСІЙСЬКИХ ГРОМАДЯН, ЯКІ ПІДТРИМУЮТЬ УКРАЇНУ	142
<i>Нечипорук О.В.</i> ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА РОЗВИНЕНИХ КРАЇН: АМЕРИКАНСЬКА ТА ЯПОНСЬКА МОДЕЛІ.....	154

ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ НОРМАТИВНОЇ
БАЗИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ

*Аблаєв Б.А.,
аспірант 1 року навчання ННІП
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Юридична регламентація відносин, пов'язаних з захистом прав інтелектуальної власності, відіграє важливу роль у відновленні порушених особистих немайнових і майнових прав суб'єкта інтелектуальної власності. Очевидним є те, що питання міжнародно-правового співробітництва задля ефективного захисту прав у сфері інтелектуальної власності є фокусом уваги юридичних шкіл в усіх цивілізованих країнах світу.

Аби зрозуміти особливості міжнародно-правової нормативної бази у сфері захисту прав інтелектуальної власності доцільним є аналіз міжнародних нормативно-правових актів у цій галузі. «Дебютом» у популяризації ідей уніфікації підходів щодо захисту прав об'єктів інтелектуальної власності вважається Всесвітня міжнародна виставка винаходів 1873 року у м. Відень, Паризька дипломатична конференція 1880 року і схвалення й прийняття Паризької конвенції з охорони промислової власності 1883 року [1].

Окремої уваги заслуговує Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 09.09.1886 року [2].

Ця конвенція визнається найдавнішим міжнародно-правовим актом, що регулює відносини у сфері авторського права. Виклики часу обумовили проведення низки змін до акта, останні зміни були закріплені Паризьким актом від 24.07.1971 року.

Статтею 5 Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів від 09.09.1886 року також закріплений принцип автоматичної охорони твору. Конвенцією закріплено, що користування правами на твір і здійснення їх не пов'язані з виконанням

будь-яких формальностей; таке користування і здійснення не залежать від існування охорони в країні походження твору [2].

Не є секретом, що задля підвищення ефективності рівня охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності до існуючих міжнародно-правових актів вносять зміни. У цьому контексті Стокгольмська конференція 1967 року відіграє важливу роль, оскільки вона змінює і доповнює Бернську конвенцію про охорону літературних і художніх творів. Внесені зміни були прийняті задля модифікації інститутів міжнародного авторського права. Зміни торкнулися, наприклад, «критеріїв застосовності» Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів, були розширений спектр правомочностей автора на твір через визнання «права автора на відтворення», уточнений принцип охорони особистих немайнових прав автора тощо.

Особливістю міжнародної нормативно-правової бази у сфері захисту прав інтелектуальної власності є постійна еволюція системи міжнародної охорони авторських прав, а разом з цим – методів і підходів до міжнародно-правового співробітництва. Такі еволюції обумовлені плідною працею міжнародних правових груп, консультацій і діяльності спеціалізованих установ. Наприклад, наслідками Паризької конференції від 1971 року є одночасний перегляд Всесвітньої конвенції про авторське право та Бернської конвенції з охорони літературних та художніх творів.

Варто наголосити, що поряд з виробленням так званого «особливого механізму», що дозволяє державам, які розвиваються та беруть участь у Всесвітній конвенції про авторське право, мати більш вільний доступ до творів, які підлягають охорони (фактично це визнавалось основним завданням конференції), до вищезазначеної конвенції були внесені зміни, доповнені норми, які у свою чергу підвищували загальний рівень конвенційної охорони. Таким чином, рівень конвенційної охорони був схожий з рівнем, характерним для Бернської конвенції охорони літературних та художніх творів.

До Всесвітньої конвенції була включена нова стаття, яка містить положення щодо охорони основних прав, які забезпечують

майнові інтереси автора, включаючи виключне право на відтворення свого твору будь-якими способами, а також його публічне виконання і радіо трансляцію. Ці права поширюються на твір як в його оригінальній формі, так і на всі інші форми, які на ньому ґрунтуються [3].

Задля підвищення рівня і якості охорони об'єктів авторського права, були прийняті і спеціальні положення конвенції, які регламентують право держав-членів допускати винятки з правил щодо охорони основних прав автора. Насамперед, дані винятки не повинні суперечити «духу і букві» Всесвітньої конвенції в редакції 1971 року.

У теорії права інтелектуальної власності міжнародно-правові акти класифікують за низкою критеріїв. Так, до класифікаційних міжнародних угод належить, наприклад, Страсбурзьку угоду про Міжнародну патентну класифікацію від 24.03.1971 року, до якої приєдналась Україна в 2008 році [4].

У контексті міжнародно-правового співробітництва у сфері охорони прав та законних інтересів об'єктів промислової власності прийняття відповідного акта стало важливою подією. Страсбурзькою угодою була введена Міжнародна патентна класифікація, яка є засобом для класифікації патентних документів. Таким чином, відповідна класифікація полегшує пошук аналогічних технічних рішень.

Ключовою проблемою для міжнародної спільноти була відсутність єдиного підходу для подання заявок на отримання правової охорони винаходів, корисних моделей тощо. У зв'язку з цим виникла потреба у схваленні нормативно-правового документа, який встановлював загальні правила подання заявником заявки на отримання охорони об'єкта інтелектуальної власності у світі. Зі стрімким збільшенням заявок на патент у другій половині минулого століття, питання міжнародного захисту прав правовласників актуалізується. Так, з'являються Європейська патентна конвенція 1973 року і Договір про патентну кооперацію 1970 року.

Відповідні міжнародні нормативно-правові акти відповідали викликам часу і стали своєрідним юридичним посібником для

суб'єктів інтелектуальної власності у процесі отримання міжнародно-правової охорони свого винаходу, корисної моделі тощо.

Література:

1. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20 березня 1883 року – [Електронний ресурс] – 1883. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_123
2. Бернська конвенція про охорону літературних та художніх творів - [Електронний ресурс]. – 1886 - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_051/print .
3. Всесвітня конвенція про авторське право - [Електронний ресурс]. – 1952. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_052/print
4. Страсбурзька угода про Міжнародну патентну класифікацію [Електронний ресурс]. – 1971. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/999_001_ .

УДК 159

Психологія

ПОБУТОВЕ НАСИЛЛЯ ЯК ПРОБЛЕМА СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Бабій Ю.О.,

*студентка юридичного факультету
Хмельницького університету управління
та права імені Леоніда Юзькова
м. Хмельницький, Україна*

Побутове насильство (або домашнє насильство) - це широкий термін, який використовується для опису фізичного, психологічного, сексуального або фінансового (економічного) насильства, яке відбувається в контексті сімейних або побутових стосунків. Це вид насильства, який відбувається між партнерами одного до одного, між співмешканцями, членами родини або іншими особами, які мають особисті стосунки.

Побутове насильство може приймати різні форми, включаючи:

1. Фізичне насильство: Це включає в себе будь-які фізичні дії, спрямовані на завдання шкоди тілу іншої людини, такі як удари, лящі, копни, задушення, застосування зброї тощо.

2. Психологічне (емоційне) насильство: Це психологічний тиск, залякування, приниження особистості, ізоляція, маніпуляція тощо.

3. Сексуальне насильство: Це включає в себе примусовий статевий акт з застосуванням залякування, побиття та насильства або будь-які незаконні сексуальні дії без згоди іншої сторони.

4. Фінансове (економічне) насильство: Це фінансова залежність або контроль, утримання грошей від іншої сторони, ускладнення доступу до фінансових ресурсів, умисне позбавлення людини коштів чи документів та інші способи фінансового контролю.

Тема "Побутове насилля як проблема сучасного суспільства" привертає увагу багатьох дослідників з різних галузей, таких як соціологія, психологія, правознавство, гендерні студії тощо. Можна виокремити деякі «стандарти», на основі яких можна дискутувати на дану тему, адже саме ці дослідники внесли вагомий внесок у розуміння та вирішення проблеми побутового насильства в сучасному суспільстві через свої дослідження та публікації:

1. Erin Pizzey: Британська письменниця і активістка, вона є засновницею першого жіночого притулку в Великій Британії. Її дослідження стосуються домашнього насильства та його впливу на жінок і дітей.

2. Lenore Walker: Американська психологиня, вона розробила теорію циклу насильства, яка описує динаміку домашнього насильства і вплив на жертв.

3. Michael P. Johnson: Соціолог і дослідник, який розвинув концепцію "насильства на основі контролю" (intimate terrorism) та "ситуативного насильства" (situational couple violence) для пояснення різних видів домашнього насильства.

4. Evan Stark: Соціолог і правознавець, автор книги "Coercive Control: How Men Entrap Women in Personal Life," яка розглядає концепцію примусового контролю у стосунках із насильниками.

5. R. Emerson Dobash і Russell P. Dobash: Британські соціологи, автори книги "Violence Against Wives: A Case Against the Patriarchy," яка досліджує домашнє насильство та його соціальні корені.

6. Nancy Folbre: Економістка та дослідниця гендерних питань, яка досліджує економічні аспекти побутового насильства та його вплив на сім'ї та суспільство.

Опираючись на дослідження можна визначити декілька ключових проблем, які пов'язані з явищем побутового насилля:

1. Фізичне та психологічне травмування: Основною проблемою домашнього насильства є травматичні наслідки для жертв. Фізичні та психологічні травми можуть бути серйозними і залишати тривалі наслідки для здоров'я жертв.

2. Психологічний вплив на дітей: Діти, які є свідками домашнього насильства, також можуть страждати від серйозних психологічних проблем. Це може включати стрес, тривожність, депресію та інші психічні розлади.

3. Недостатнє повідомлення та недостатня підтримка: Багато жертв не повідомляють про домашнє насильство через страх або відчуття безпорадності. Також може бути недостатньо ресурсів і підтримки для жертв і їхніх дітей. В цю ж категорію може відноситись і соціальна ізоляція: Насильство може призводити до соціальної ізоляції жертв, оскільки вони можуть відчувати страх або сором повідомляти про насильство і звертатися за допомогою. Це може призвести до відчуття відокремленості від суспільства та підтримки.

4. Цикл насильства: Деякі дослідники визначають цикл насильства, де насильники можуть постійно повертатися до агресії, навіть після періодів "покаяння". Цей цикл може ускладнити вивільнення з відносин насильства.

5. Гендерні аспекти: Побутове насильство часто має гендерний компонент, де жертвою стають жінки або особи, які ідентифікуються як жінки. Це відображає широкі гендерні нерівності в суспільстві.

6. Політика та законодавство: Ефективний захист жертв домашнього насильства вимагає належного законодавства і політики. В різних країнах і регіонах існують різні підходи до цього питання.

7. Просвітництво та освіта: Проблема домашнього насильства також вимагає просвітницьких заходів і освіти для попередження насильства та сприяння здоровим відносинам.

Побутове насильство є серйозною проблемою, яка може мати тяжкі наслідки для жертв і сім'ї в цілому. Воно порушує права та безпеку інших осіб і може призводити до серйозних фізичних та психологічних травм.

Боротьба з цим явищем вимагає комплексного підходу, включаючи соціальні, психологічні, юридичні та політичні заходи для зменшення побутового насильства та підтримки жертв. Загально-суспільна свідомість та освіта щодо побутового насильства, відкритість щодо допомоги жертвам і зміна культурних норм щодо стосунків між людьми є ключовими кроками у боротьбі з цією проблемою та створенні безпечних умов для всіх членів суспільства.

Література:

1. Актуальні проблеми сімейного насильства: Колективна монографія під загальною редакцією професора Т.О.Перцевої, професора В.В.Огоренко. 2021. С.8-21. URL: <http://surl.li/cbvyp>

2. Герасіна Л. М. Насильство як соціальна деструкція. Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Серія: Соціальне дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи. 2015. №1148. URL: <file:///C:/Users/PC/Downloads/4464-Article%20Text-9394-1-10-20151120.pdf>

3. Наливайко Л.Р. Домашнє насильство як перешкода становленню громадянського суспільства: сучасні тенденції та перспективи подолання в Україні. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/5072/1/2.pdf>

4. Кваліфікація та основи методики розслідування домашнього насильства: навчальний посібник. 2022. С.7-51 URL: <http://surl.li/lcodp>

ТРУДОВЕ ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Бакланова Н.М.

*к. політ.н., доцент кафедри
міжнародних відносин та права
Національний університет
«Одеська політехніка»
м. Одеса, Україна*

Праця – основа життя будь-якого суспільства. Це цілеспрямована діяльність людей зі створення матеріальних і духовних благ, необхідних для задоволення потреб кожного індивіда і суспільства загалом. Працю можна розглядати у широкому розумінні як явище, пов'язане із суспільною формою діяльності, а у вузькому як процес застосування здібностей до праці конкретною особою (соціологічний, філософський аспект), сукупність трудових операцій (організаційно-економічний аспект), виконання трудових обов'язків безпосередньо працівником (правовий аспект) [7].

Право – це складне, багатовимірне явище, тому його вивчення передбачає багаторівневість пізнання. В юридичній науці виокремлюють декілька рівнів пізнання права: історію права, загальну теорію права, філософію права, порівняльне міжнародне право. Кожен рівень має свій предмет і цілі. Запропоновану класифікацію рівнів пізнання права можна застосувати і щодо конкретної галузі права, зокрема трудового [7].

Трудове право, як специфічна галузь, відіграє особливу роль у суспільстві та покликане, з одного боку, здійснювати повною мірою функцію соціального захисту зайнятого населення, а з іншого – забезпечувати ефективний розвиток виробництва або, у крайньому разі, не перешкоджати цьому. Слід підкреслити, що за весь час свого існування трудове право залишалося правом соціального захисту працівника. На тому чи іншому етапі змінювалися лише його пріоритети [8].

Треба визнати, що і еволюція трудових відносин постійно залежала від розвитку економічних відносин, від суспільного ладу і політичної ситуації в державі. Тому трудове право розвивалося то в демократичному напрямку, то в суворо централізованому регулюванні, яке часом не відповідало основному призначенню трудового права як регулятора суспільних відносин у сфері праці. Однак особлива цінність трудового права саме і полягає в тому, що воно впливає на поведінку людей у процесі трудової діяльності, а також є виразником свободи при реалізації ними свого права на працю та служить гарантом охорони трудової діяльності і захисту їх порушених суб'єктивних прав у сучасних умовах [1].

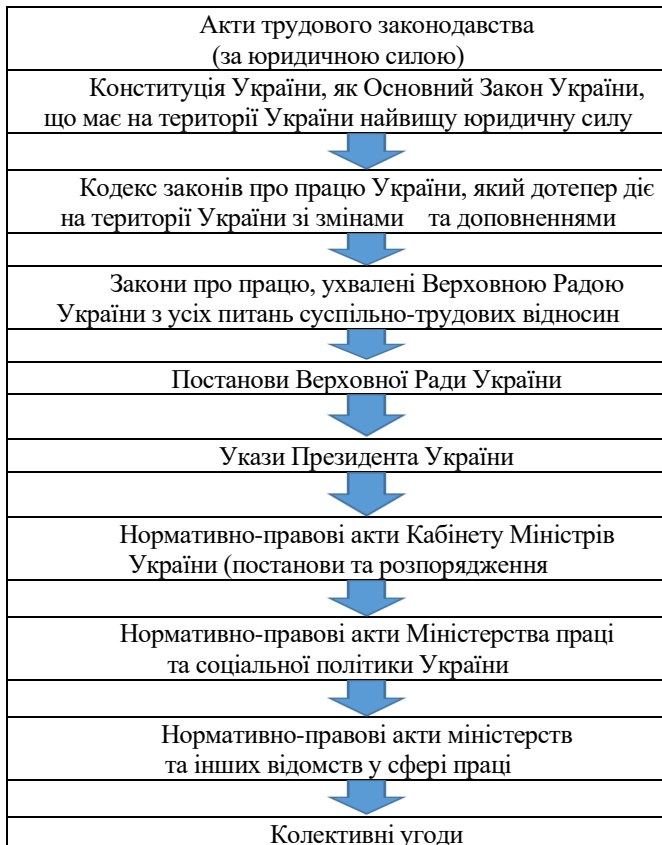
Трудовому законодавству належить першорядна роль у забезпеченні прав працівників. Воно конкретизує й доповнює конституційні права у сфері праці, визначає умови їх використання, охорони й відновлення у разі порушення.

Зазначимо, що трудове законодавство України – це система нормативно-правових актів, які ухвалюють уповноважені органи державної влади, місцевого самоврядування, посадові особи відповідно до закріплених за ними повноважень задля правового регулювання суспільно-трудова відносин, встановлюючи правила поведінки їх учасників [4].

Акти трудового законодавства за юридичною силою (малюнок 1).

Слід зазначити, що трудове законодавство розвивається навколо доктринального тлумачення реалізації громадянами права на працю та забезпечення дотримання прав суб'єктів трудових відносин, які мають не лише відмінне матеріальне, майнове, соціальне положення, а й розмежовуються за суб'єктивними інтересами. Для ефективності трудових відносин формування правосвідомості, правової культури, а також просвітницька робота щодо роз'яснення прав, обов'язків працівників і роботодавців, способів реалізації характерних для кожної із сторін інтересів, має не менше значення, ніж зміст самого законодавства. Також необхідно пам'ятати про відмінності у світоглядах щодо ролі працівників і роботодавців у представників різних поколінь. Після здобуття Незалежності

Україні так і не вдалося сформулювати ідеологію сучасних трудових відносин. Ініціативи (представників влади, бізнесу, профспілок) щодо змін трудового законодавства мають ознаки лобізму, але при цьому дотримання принципів соціального діалогу порушується. Тим не менш, без налагодження соціального діалогу зміни в трудовому законодавстві приречені на неефективність, що перевірено практикою багатьох розвинених європейських країн. До того ж й Угода про асоціацію між Україною та ЄС спонукає до цього [5].

Підписання Угоди між Україною та ЄС, а також ухвалення інших документів, які визначають правові засади співпраці

організації з нашою державою, створили належні умови для гармонізації українського законодавства з правом Євросоюзу та передбачило обов'язок імплементувати близько 350 європейських актів до 2025 року [3]. Правові засади впровадження у національне трудове законодавство міжнародних стандартів та принципів організації праці закріплені у ч. 1 ст. 9 Конституції України, де визначено, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України [2].

Трудове законодавство ЄС встановлює мінімальні вимоги для країн і доповнює національне законодавство. Ці мінімальні законодавчі вимоги можна об'єднати у дві теми:

- умови праці (робочий час, неповний робочий день, робота за строковим трудовим договором, прикомандирування працівниць);
- інформування та консультування працівників щодо колективних звільнень, переведення підприємств тощо.

ЄС ухвалює директиви, які країни-члени повинні інтегрувати у національне законодавство та виконувати. Таким чином виконання правил покладається на національні органи - наприклад, на органи інспекції праці.

Важливо, що у трудовому законодавстві також враховано нестандартні форми зайнятості (наприклад, тих, хто працює за гіг-контрактами) та роботу за строковим трудовим договором [8].

На шляху до членства в ЄС Україна активно приводить нормативно-правові акти у різних сферах національного законодавства у відповідність до європейського стандарту.

Останнім часом прийняті «євроінтеграційні» документи: Закон України «Про колективні угоди та договори від 23 лютого 2023 року № 2937-ІХ» (Закон утвердить в Україні європейські традиції ведення соціального діалогу, буде підвищено роль колективно-договірного регулювання трудових відносин в Україні буде, посилено захист прав працівників і роботодавців) та наступні проекти законів.

Законопроект № 5344-д про внесення змін до деяких законів щодо забезпечення прав осіб з інвалідністю на працю (проект

прийнятий за основу 30.05.2023) передбачає розширення категорій підприємств, які можуть користуватися фінансовою підтримкою для забезпечення працевлаштування осіб з інвалідністю, а також розширює можливості для працевлаштування осіб з інвалідністю шляхом набуття будь-яким суб'єктом господарювання статусу підприємства трудової інтеграції за умови відповідності законодавчо визначеним критеріям. Серед новацій - обов'язкове включення до механізму працевлаштування осіб з інвалідністю соціальних послуг (соціального супроводу на робочому місці, персонального асистента, перекладу жестовою мовою тощо), а також залучення до процесу сприяння зайнятості та працевлаштуванню приватних агенцій працевлаштування.

Законопроект № 8244 стосовно правонаступництва у трудових відносинах.

Документ відповідає зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції, у тому числі міжнародно-правовим та праву Європейського Союзу (acquis ЄС).

Документом встановлюється обов'язок роботодавця поінформувати працівників та їх представників про:

- 1) дату (орієнтовну дату) та причини правонаступництва;
- 2) економічні, технологічні, структурні наслідки правонаступництва або наслідки аналогічного характеру, які впливатимуть на права працівників.

А також зобов'язати правонаступника письмово або в електронній формі надати працівникам та виборному органу первинної профспілкової організації (профспілковому представнику), а в разі відсутності первинної профспілкової організації – вільно обраним та уповноваженим представникам (представнику) працівнику зазначену вище інформацію не пізніше ніж до початку дій, які впливатимуть на трудові права та інтереси працівників [9].

Таким чином, проаналізувавши викладене, погоджуємось з фахівцями та науковцями, що забезпечення та реалізація прав і свобод громадян, у тому числі й права на працю, є основою будь-якої правової, демократичної та соціальної держави. Саме таким шляхом йде Україна, поступово впроваджуючи в національне

трудове законодавство європейські стандарти праці. Проте гармонізація трудового законодавства України до правових норм ЄС передбачає досить складний і тривалий процес, який зумовлений специфікою правових систем України та Європейського Союзу і який потребує подальшої уваги з боку науковців, дослідження та впровадження позитивного досвіду країн-членів Європейського Союзу.

Література:

1. Венедіктов В.С. Концептуальні засади сучасного розвитку трудового права України / Сучасні проблеми трудового та пенсійного законодавства: матеріали IV Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Харків, 27 листопада 2015 р.); за заг. ред. К. Ю. Мельника / МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х. : ХНУВС, 2015. – С. 20-24.

2. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996 р. – № 30. – Ст. 141.

3. Моллога Л.Ю. Проблеми адаптації європейського законодавства у сфері управління охороною праці до законодавств України. Проблеми кодифікації трудового законодавства України: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 26 квітня 2017 р.). Київ, 2017. С. 129–132.

4. Офіційні трудові відносини. Інтерв'ю з інспекторкою праці у Володимирі, яке переконає легалізувати бізнес – режим доступу: <http://bug.org.ua/interview/oficijni-trudovi-vidnosyny-intervyu-z-inspektorkoyu-praczi-u-volodymyri-yake-perekonaye-legalizuvaty-biznes-755372/>.

5. Потенціал удосконалення підходів до розроблення та вдосконалення чинного трудового законодавства в рамках євроінтеграційного курсу України: аналітичні матеріали за результатами представлення європейською комісією звіту щодо наближення законодавства України до законодавства ЄС. 2023 – режим доступу: https://rdo.in.ua/sites/default/files/document_a4.pdf

6. Соціальна політика і зайнятість: наскільки Україна готова до вступу в ЄС – режим доступу: <https://cedos.org.ua/researches/soczialna-polityka-i-zajnyatist-naskilky-ukrayina-gotova-do-vstupu-v-yes/>.

7. Трудове право України: навчальний посібник / кол. авторів; за ред. В. О. Кучера. – Львів: ЛьвДУВС, 2017. – 564 с.

8. Трудове право України: підручник (за ред. проф. О. М. Ярошенко). Харків: Вид-во 2022. – 376 с.

9. Україна приводить трудове законодавство у відповідність до європейських норм – режим доступу: <https://sluga-narodu.com/ukraina-pryvodyt-trudove-zakonodavstvo-u-vidpovidnist-do-ievropey-skykh-norm>.

УДК 159.9

Психологічні науки

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНОГО У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

*Бирюченко О.С.,
студент юридичного факультету
Хмельницького університету управління
та права імені Леоніда Юзькова
м. Хмельницький, Україна*

В сучасному світі, з високим рівнем злочинності психологія допиту в правоохоронних органах займає важливе місце у процесі роботи правоохоронців.

Варто зазначити що допит – це слідча (розшукова) дія змістом якої є одержання показань від особи, яка володіє відомостями, що мають значення для розслідуваного кримінального провадження.

На мою думку психологія допиту підозрюваного у кримінальному провадженні - це галузь психології, яка досліджує психологічні аспекти допиту осіб, які є підозрюваними у скоєнні злочину. Ця область охоплює різні аспекти, такі як вивчення психологічних реакцій під час допиту, виявлення ознак стресу або нерівноваги, аналіз впливу правопорушників та їхнього навколишнього середовища на процес допиту, а також розроблення стратегій і методів для отримання надійних показань та визнання правдивості свідчень.

Основна мета психології допиту полягає в тому, щоб забезпечити справедливий та ефективний процес встановлення правдивості свідчень та підозрюваних, уникнути незаконних методів тиску або психологічної тортури під час допиту, а також допомогти поліцейським і слідчим в розслідуванні злочинів.

Важливим аспектом психології допиту є розуміння того, як психологічні чинники, такі як стрес, страх, тривожність та інші емоційні стани, можуть впливати на поведінку і показання підозрюваних під час допиту. Також вивчаються методи перевірки достовірності показань, такі як поліграф, психофізіологічні тести та інші.

Для того щоб успішно провести допит, слідчий повинен чітко уявляти собі, яку інформацію і за допомогою яких прийомів і засобів він має намір отримати. Коло тих обставин, які слідчий має намір з'ясувати, називається предметом допиту. До їхнього числа відносяться обставини:

- пов'язані з самою подією злочину (спосіб, місце вчинення, час, наслідки й ін.);
- доводять або спростовують винність певних осіб і мотиви їх дій;
- впливають на ступінь і характер відповідальності підозрюваного;
- стосуються характеру і розміру збитків, заподіяних злочином; - сприяють вчиненню злочинного акта;
- будь-які інші дані, значимі для встановлення істини по розслідуваному кримінальному правопорушенню.[1,с.74].

Допит підозрюваного є важливим етапом кримінального провадження, і він повинен відбуватися з дотриманням психологічних принципів та норм.

У літературі з юридичної психології та криміналістики допит прийнято поділяти на декілька стадій— **1. підготовчу, 2. початкову, 3. стадію вільної розповіді, 4. деталізуючу та 5. заключну.**

Завданням слідчого **при підготовці** до допиту є створення його інформаційної бази. Ознайомлюючись з матеріалами справи, слідчий, насамперед, визначає, кого та з яких питань необхідно допитати. З цією метою використовуються результати раніше

проведених слідчих дій та дані, одержані шляхом проведення оперативно-розшукової діяльності.

При вивченні особи допитуваного слідчий з'ясовує соціальний статус даного суб'єкта, соціальні ролі, що він виконує, референтні (авторитетні) для нього соціальні групи, соціально-позитивні та соціально-негативні особистісні якості, його психологічні можливості у практичних ситуаціях, що мають значення для розслідування, способи задоволення ним матеріальних та духовних потреб, світогляд, риси характеру.

На початковій стадії допиту діагностується психічний стан допитуваного, його емоційно-вольові настанови, прогнозується можливий розвиток міжособистісної взаємодії, відшукується можливість встановлення комунікативного контакту.

Встановлення комунікативного контакту — вихідна умова проведення допиту. **Комунікативний контакт** — це ділова міжособистісна взаємодія. Перешкодами на шляху встановлення такого контакту (комунікативними бар'єрами) можуть бути міжособистісні антипатії, конфлікти, відмінності у моральних поглядах, соціальному статусі осіб, які спілкуються, психологічна несумісність.

«Золотим» правилом поведінки слідчого на цій стадії допиту є недопущення нічого, що могло б викликати негативне до нього ставлення.

Надання допитуваній особі можливості вільної розповіді виключає сугестивні впливи (навіювання, підказки, натяки) з боку слідчого та негативний прояв ретроактивного та проактивного гальмування, полегшує протікання асоціативних процесів, сприяє появі ремінісценції.

Сприймаючи вільну розповідь особи, яка дає показання, слідчий повинен аналізувати її наявні переживання, виділяти в них домінуючу спрямованість, рефлексувати позиції та ціннісні орієнтації, визначити психологічні особливості особистості.

Основними завданнями слідчого на деталізуючій стадії допиту є: заповнення прогалин вільної розповіді, уточнення деяких висловлювань, усунення суперечностей; надання мнемічної допомоги допитуваному з метою найповнішого відтворення ним

окремих епізодів події; одержання контрольних даних для перевірки та оцінки показань.

Заклучна стадія допиту підозрюваного зазвичай включає в себе оформлення висновків, підсумків або підписання протоколу допиту. На цій стадії можуть узагальнювати основні відомості, які були отримані під час допиту, і підтверджувати їх дійсність з підозрюваним. Також може бути надана можливість підозрюваному внести корективи до записів, якщо він вважає, що щось було неправильно записано або зрозуміло.

Після закінчення цієї стадії допиту, протокол допиту може бути використаний в подальших юридичних процедурах, таких як судове розгляд справи.[2]

Отже, допит підозрюваного є критично важливою стадією кримінального провадження, і успішне його проведення вимагає уважного врахування психологічних аспектів. Психологічна підготовка, емпатія, використання відкритих питань та інших спеціальних методів грають важливу роль у забезпеченні справедливості та точності допиту.

Під час допиту важливо враховувати психологічний стан підозрюваного, його культурні особливості, індивідуальність та можливу наявність стресу чи тривоги. Уникати психологічного тиску та забезпечувати безпеку підозрюваного.

Збереження точної документації і фіксація допиту є необхідними для забезпечення юридичної ваги і об'єктивності процесу. Психологічні методи можуть сприяти збору достовірної інформації, але вони повинні використовуватися з повагою до прав підозрюваного та з дотриманням закону.

Узагальнюючи, психологічні аспекти грають ключову роль у допиті підозрюваного, сприяючи досягненню справедливості та правопорядку в кримінальних справах. Доцільне використання психологічних знань та методів сприяє підвищенню ефективності та об'єктивності цього важливого юридичного процесу.

Література:

1. Когутич Криміналістика: курс лекцій / Когутич П. - К.: Атіка, 2008. - 888 с.

2. Основи загальної та юридичної психології [Текст] : курс лекцій : навч. посіб. / Бобечко Н. Р. [та ін.] ; за ред. акад. НАПрН України, д-ра юрид. наук, проф. В. Т. Нора ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - К. : Правова єдність, 2011. - 223 с. - Бібліогр.: с. 220-223.

УДК 373.24

Педагогічні науки

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ ПРИ ОЗНАЙОМЛЕННІ З ПРИРОДОЮ

Білецька Анна Віталіївна
студентка факультету
педагогіки, психології та мистецтв
Центральноукраїнський державний
університет імені Володимира Винниченка
м. Кропивницький, Україна

Анотація: у статті розглянуто поняття «пізнавальна діяльність» та «пізнавальна активність», а також їхній зв'язок. Окреслено сутність процесу активізації пізнавальної діяльності, описано роль ознайомлення з природним довкіллям у цьому процесі.
Ключові слова: пізнавальна діяльність, пізнавальна активність, ознайомлення з природним довкіллям, дошкільники.

Однією із найважливіших складових людської діяльності є пізнавальна діяльність – процес усвідомленого цілеспрямованого пізнання особистістю навколишньої дійсності та її складових.

У дошкільний період розвитку дитини пізнавальна діяльність є самостійною та ініціативною діяльністю дітей, направленою на пізнання довкілля. Вона зумовлюється потребою у розв'язанні пізнавальних задач. А одним із найважливіших завдань у розвитку пізнавальної сфери особистості загалом є активізація пізнавальної діяльності та формування особистості дошкільника як її самостійного та ініціативного суб'єкта [1, с. 4].

Пізнавальна активність виявляється лише у процесі пізнавальної діяльності та, фактично, означає готовність особистості до її здійснення.

Дослідники К. Крутій та І. Стеценко трактують пізнавальну активність як ініціативне, дійове ставлення особистості насамперед до освітньої діяльності, а також інтерес, самостійність особистості у процесі мислення, енергійність та наполегливість у виконанні пізнавальних завдань.

Пов'язаним із цим є термін «активізація пізнавальної діяльності», який розуміють як керівництво з боку педагога процесом розвитку пізнавальної активності кожної дитини [2, с. 9].

У дошкільному віці пізнавальний розвиток проходить через певні періоди – накопичення та упорядкування інформації, які проходять циклічно та має певні особливості на кожному етапі [3, с. 278]. Перші ознаки пізнавальної активності виникають уже з раннього віку, а на кінець дошкільного періоду активність набуває самостійного, дослідницького і дійсно пізнавального характеру.

Вже з раннього дошкільного віку джерелом пізнавальної активності дитини є пізнавальна потреба. А процес її «задоволення» реалізується через пошукову пізнавальну активність, що спрямована на виявлення, відкриття невідомої досі інформації [4, с. 34–35].

Її визначають два основні чинники: власне природна допитливість дитини, а також стимуловальна діяльність вихователя у ній. Джерелом першого чинника є поступовий розвиток базової потреби дошкільника у зовнішніх враженнях як власне специфічної людської потреби у новій інформації [5, с. 35].

Другий же чинник залежить від організації освітнього простору та життєдіяльності дітей у ЗДО з боку педагога, а також участь та підкріплення цього процесу батьками.

Дослідниці Н. Сабат та Н. Вінтоник зазначають, що для розвитку пізнавальної активності дошкільників їхня пізнавальна діяльність повинна бути організована таким чином, щоб розвивати у дітей образні форми сприйняття оточуючого світу. А це стає можливим завдяки організації різних видів діяльності, метою яких є збагачення та розкриття максимально сприятливих для дитячого віку якостей особистості [6, с. 174].

Отже існує багато шляхів та напрямків у формуванні пізнавальної активності дошкільників. Вони зумовлюються віком дітей,

їхніми пізнавальними інтересами та контекстом предмету, який використовується як його джерело, в нашому випадку – ознайомлення дошкільників з природою.

Процес ознайомлення дошкільників з природою є джерелом вияву пізнавальної активності, адже природа – простір для дослідження світу, вияву допитливості до її об'єктів та явищ, пізнання нової інформації.

Розвиток пізнавальної сфери, зокрема пізнавальної активності дошкільників, повинен цілеспрямовано організовуватись. Для реалізації побудови цього процесу існує багато форм та методів роботи з формування пізнавальної активності дошкільників у процесі ознайомлення з природою, серед яких виокремлюють заняття, екскурсії, гурткова робота тощо та методи роботи під час них: ігри, ІКТ, словесні методи, робота з художньою літературою, спостереження, дослідницько-експериментальна робота, інноваційні методи тощо. Для цього використовують різні методи, прийоми та засоби.

Зокрема дослідниця та педагог-практик Л. Волкова виокремлює такі шляхи формування пізнавальної активності під час ознайомлення дітей із природою та екологічними поняттями:

- розвиток пізнавального інтересу до природного довкілля;
- виховання гуманності та турботливого ставлення до природи;
- систематизація та поглиблення знань про живу та неживу природу;
- розвиток умінь правильно співіснувати із зовнішнім світом (основні правила природокористування);
- формування розуміння причинності у природному комплексі;
- формування естетичного сприйняття оточуючої дійсності;
- усвідомлення природних факторів, які впливають на стан людини [7, с. 247].

Дослідниця Р. Шепіліна стверджує, що за будь-якої організації процесу розвитку пізнавальної активності дошкільників, за використання будь-яких методів та форм, потрібно організувати

цей процес таким чином, щоб діяльність дитина проходила такі етапи:

1) виконання опредмеченої дії – отримання практичного досвіду;

2) виконання дії у частково матеріалізованій формі – дії з попереднього етапу розглядаються у формі ілюстрацій тощо;

3) виконання дії в абстрактній формі – за допомогою системи символів, знаків [8, с. 18].

Застосування такої структури організації освітніх дій забезпечить можливість використання форм та методів роботи з природознавчим матеріалом для активізації пізнавальної діяльності дошкільників.

Отже, у системі діяльності особистості однією з її головних складових є саме пізнавальний її вид. Пізнавальна діяльність є специфічно людською діяльністю, притаманна кожній людині та зумовлює її розвиток. Пізнавальна активність посідає у структурі пізнавальної діяльності місце, яке є близьким до рівня пізнавальної потреби. Для розвитку пізнавальної активності дітей дошкільного віку повинен забезпечуватись цілеспрямований процес, який буде організованим із використанням різних форм та методів роботи з формування пізнавальної активності дошкільників у процесі ознайомлення з природою, що будуть дібрані відповідно їх вікових та індивідуальних особливостей.

Література:

1. Попиченко С. Активізація пізнавальної діяльності дошкільників при ознайомленні з природою. Електронний репозиторій Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. URL:

http://176.98.75.236/bitstream/123456789/11106/1/Aktyvizatsiia_piznavalnoi_dii_aktivnosti.pdf (дата звернення: 20.12.2022).

2. Крутій К. Л., Стеценко І. Б. Природничо-наукова освіта дошкільників: блоково-тематичне планування на засадах інтеграції та методичні поради. Зима-білосніжка. Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2017. 124 с.

3. Русин Н., Гулан М. Особливості пізнавального розвитку у

дітей дошкільного віку. Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі : збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 6 листопада 2020 р., Мукачєво. Мукачєво : МДУ, 2020. С. 277-279.

4. Товкач І. Є. Індивідуальні особливості пізнавальної активності старших дошкільників: дис. ... канд. психол. наук.: 19.00.07 / Національна академія педагогічних наук України Інститут психології імені Г. С. Костюка. Київ, 2017. 260 с.

5. Лякішева А., Мозоль В. Розвиток пізнавальних інтересів старших дошкільників як наукова проблема. Педагогічний часопис Волині : збірник наукових праць. Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки, 2018. Випуск № 4(11). С. 33-38.

6. Сабат Н. І., Вінтоник Н. В. Характеристика пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку. Інноваційна педагогіка. Одеса : Олді-Плюс, 2019. Випуск № 17. С. 172-177.

7. Волкова Л. С. Розвиток пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку через екологічне виховання. The 2 nd International scientific and practical conference «Modern directions of scientific research development» (August 4-6, 2021). Chicago, USA : BoScience Publisher, 2021. С. 245-249.

8. Шепіліна Р. Д. Особливості розвитку дітей 6-7-річного віку. Дошкільне виховання. Київ : Світич, 2018. Випуск № 4. С. 17-18.

ВІДТВОРЕННЯ АНГЛОМОВНИХ ВІЙСЬКОВИХ
НЕОЛОГІЗМІВ В ПЕРЕКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ
НА МАТЕРІАЛІ ІНТЕРНЕТ-СТАТЕЙ

Вельбой І.В.,

*студентка факультету
лінгвістики та соціальних комунікацій
Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна*

Науковий керівник – Плетенецька Ю.М.

Будь-які військові дії, а тим більше національні трагедії, спонукають народ до активного оновлення мови, бурхливої словотворчості. Так, російсько-українська війна кардинально змінила життя багатьох людей, викликала шквал негативних емоцій, змусила пізнавати ті реалії, які більшість мирного населення України не знала. Зрозуміло, що омовлена реакція соціуму на ці зміни не забарилася і, як наслідок, спричинила появу значної кількості військових неологізмів, які закумулювали в собі весь спектр емоцій українського народу до агресора, його політичних поплічників у Європі та світі, а також ставлення українців до бездіяльності та пасивності переважної більшості росіян.

Серед вітчизняних вчених новотвори військового дискурсу 2013-2015 років вивчала О. Л. Кирилук [1], а мовні інновації російсько-української війни досліджувала філологиня С. П. Гриценко [2]. Досліджуючи процес неологізації, лінгвісти вкладають різний зміст у поняття неологізму. Так, О. О. Селіванова визначає термін «неологізм» як слова чи сполучення, що використовуються в мові «в певний період на позначення нового або вже наявного поняття або в новому значенні й усвідомлюються як такі носіями мови» [3, с. 417]. Досить вичерпне пояснення неологізму пропонує О. А. Стишов, який зазначає, що неологізми – це «слова, словосполучення, фразеологізми, окремі їхні значення, що з'явилися на певному етапі розвитку мови для позначення нових реалій і понять,

периферійних номінацій, актуалізація яких зумовлена соціальними і територіальними чинниками функціонування літературної мови... » [4, с. 46].

Відтворення англomовних військових неологізмів є досить непростим завданням через специфіку цих термінів та їх відсутність в українській мові до початку війни. У процесі перекладу військових новотворів важливу роль посідає прагматичний аспект. Адекватній передачі прагматичного змісту сприяють фонові знання, які містять інформацію про культурний контекст та етномовний код мовця.

Перш за все, хотілося б згадати нововведений термін “*ruscist*” на позначення носія ідеології рашизму. Рашизм (від англ. Russia, «Раша» + «фашизм») – це політична ідеологія та соціальна практика владного режиму росії, що базується на ідеях «особливої цивілізаційної місії» росіян, «старшості братнього народу», нетерпимості до елементів культури інших народів, і спрямована на викорінення української державності та української нації. Перекладаємо цей неологізм за допомогою транскодування, використовуючи стилістично нейтральний відповідник «рашисти». І хоча на теренах Інтернету часто можна зустріти слова «русня», «орки», «чмоні», використання таких термінів при перекладі Інтернет-статей є недопустимим, оскільки вони будуть сприйматися як дискримінаційні, нецензурні і можуть порушувати культурну та мовну чутливість читачів.

У ході російсько-української війни з’явилося і таке нове поняття, як “*Bucha massacre*”. Для передачі цього новотвору застосовується прийом калькування «*Бучанська різанина*» [5]. Запропоноване поняття влучно відображає насильство та тортури, що відбулися в Бучі. Відповідно на позначення російських військових, які знущалися, калічили та вбивали мирних мешканців у місті Буча, вживаємо термін «*бучанські кати*».

Неологізми, представлені абрєвіатурами й скороченнями, часто мають декілька варіантів відтворення в українській мові. Наприклад, HIMARS може передаватися як ХІМАРС, ГІМАРС, ХАЙМАРС. Зауважимо, що новотвори військової сфери, зокрема

назви озброєння, можуть передаватися в українській мові за допомогою прийому прямого включення, який передбачає використання оригінальної англійської лексеми в тексті перекладу. Так, Javelin, Bayraktar, HIMARS, ATACMS, NASAMS вживаються в оригінальному написанні латиницею в українських текстах: “Ukraine has received ... dozens of anti-tank guided short-range missiles (NLAW) and portable anti-aircraft missile systems (Javelin)”. – «Україна отримала ... десятки протитанкових керованих ракет малої дальності NLAW та переносних зенітно-ракетних комплексів Javelin» [6]. А втім, частіше для відтворення англійських неологізмів на позначення нових військових реалій, що впевнено влились до української повсякденної лексики, використовується прийом транслітерації, наприклад: *stingers* – *стінгери*, *javelins* – *джавеліни*.

Не менш цікавим явищем є мовна творчість самих англійців, породжена нападом РФ на Україну і перебігом російсько-української війни. 22 березня 2022 року в англійському сленговому онлайн-словнику Urban Dictionary з'явилося нове дієслово “Ukained” на позначення того, що український народ зробив з рашистською армією вторгнення. Переклад даного неологізму здійснюється за допомогою транслітерації «зукраїнити». Автори так описують суть неологізму: “when you are Russia and you invade a country and the response is humiliation on a global forum” [7].

Одним із шляхів виникнення неологізмів є перехід власної назви у загальну. Серед новотворів російсько-української війни 2022 року окреслюється група слів, мотиватором творення яких слугували прізвища визначних політичних діячів чи відомих публічних фігур. Зокрема, термін “Macronite”/ «Макроніти» означає робити дуже стурбований вигляд щодо певної ситуації, усім це показово демонструвати, але дієво не впливати на поліпшення справ. Прізвище ще одного відомого політика стало коренем неологізму-сленгізму “Shoiguing”/ «Шойгувати», який означає вдавати, що все добре і під контролем, коли насправді це не так. Утім, із часом терміном “Shoiguing” стали номінувати процес, коли людина зникає безвісти, а інші вдають, ніби нічого не сталося.

Неологізм “*tractor troops*” вживається на позначення українських фермерів, які, як відомо, використовували свої трактори для буксирування російських танків та іншої техніки з поля бою. Перекладаємо поданий термін способом калькування – *«тракторні війська»*. Пов’язана з ним фраза *«завести трактор»* означає зіграти неочікувано, щоб узяти гору в суперечці або використати несподіваний інструмент у бійці.

І наостанок хотілося б відзначити один із найяскравіших військових неологізмів-сленгізмів “*Chornobaites*”/ «*Чорнобайти*», який з’явився в англомовному світі для позначення дій людей, які вперто повторюють одну й ту саму помилку, отримуючи такий же негативний результат. Найближчим фольклорним українським відповідником цього неологізму є вислів *«наступати на ті самі граблі»*.

Отже, дослідивши відтворення англомовних військових неологізмів українською мовою на матеріалі Інтернет-статей, можемо зробити висновок, що мотиватором творення нових слів в англійській мові є прізвища визначних політичних діячів чи публічних фігур, їхні домінантні ознаки та риси, український топонімікон та інші запозичення. Це пояснюється прагненням до оригінальності та підкреслення різного роду емоційно-оцінних відтінків того чи іншого поняття. Серед способів перекладу найбільш розповсюдженим є транслітерація, але трапляється також і калькування. Відзначимо, що важливу роль при перекладі військових новотворів має прагматичний аспект. Адже для того, щоб адекватно передати прагматичний зміст, перекладачеві необхідні фонові знання, які містять інформацію про культурний контекст та етномовний код мовця.

Література:

1. Кирилюк О. “Вогнехреще” або неологізми як відображення військового протистояння. Наукові записки. Серія: філологічні науки. Вип. 137. 2015. С. 52-57.
2. Гриценко С. Мовні інновації російсько-української війни 2022. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Вип. 32. Ч. 2. 2022. С. 9-13

3. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля К., 2006. 716 с.

4. Стишов О.А. Українська лексика кінця XX століття (на матеріалі мови засобів масової інформації): монографія. Київ: Видавн. центр. КНЛУ, 2003. 388 с.

5. Wikipedia. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Бучанська_різанина

6. Ukrainska Pravda. URL: <https://www.pravda.com.ua/eng/>

7. Urban Dictionary. URL: <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Ukrained>

Інформаційні технології

ВПРОВАДЖЕННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У СФЕРУ КІБЕРБЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Гнедюк Володимир Леонідович

науковий співробітник

Український науково-дослідний інститут

спеціальної техніки та судових експертиз

Служби безпеки України

Впровадження штучного інтелекту (ШІ) у сферу кібербезпеки стає надзвичайно актуальною темою не лише на світовому рівні, але й в Україні. Зростання кількості кіберзагроз, а також зростання обсягів цифрової інформації та мережевого трафіку створюють справжні виклики для ефективної охорони інформаційної безпеки. У цьому контексті ШІ стає потужним інструментом, що може значно підвищити рівень захисту від кібератак та сприяти виявленню загроз за рахунок аналізу великих обсягів даних та автоматизації процесів моніторингу та реагування.

Україна, яка неодноразово ставала об'єктом кібератак та інформаційних загроз, розуміє необхідність розвитку та впровадження сучасних технологій у сфері кібербезпеки. ШІ стає ключовим напрямком цього розвитку, адже він дозволяє не тільки реагувати

на поточні загрози, але й передбачати їх та розробляти стратегії захисту на майбутнє [2, с. 7].

Один із ключових аспектів ефективного захисту від кіберзагроз – це аналіз великих обсягів даних. В цьому контексті штучний інтелект виявляється потужним інструментом, спроможним автоматизувати та покращити процес виявлення незвичайних та потенційно шкідливих патернів.

Перше, що варто зазначити, це те, що великі обсяги даних вже давно стали нормою в сучасному світі. Мережі передають велику кількість інформації кожної секунди, а системи моніторингу реєструють тисячі подій за хвилину. Використання ручного аналізу для виявлення загроз в таких умовах є практично неможливим завданням. Штучний інтелект включає в себе набір технік і алгоритмів, які дозволяють системам аналізувати великі обсяги даних та виділяти з них зразки та патерни, які можуть бути потенційно шкідливими. Методи машинного навчання, зокрема нейронні мережі, дозволяють системам навчитися розрізняти нормальну активність від аномальної.

Один з прикладів використання ШІ для аналізу даних у кібербезпеці – це виявлення аномалій у мережевому трафіку. Системи можуть навчитися розрізняти типову мережеву активність від незвичайної, наприклад, кібератаки або спроби несанкціонованого доступу. Це дозволяє реагувати на загрози навіть до того, як вони завдають шкоди [1, с. 29–30].

Ще однією важливою можливістю ШІ є аналіз великих обсягів даних для виявлення патернів, які можуть попереджати кіберзагрози. Системи можуть вивчати історичні дані та виявляти зміни в патернах, що можуть свідчити про небезпеку. Це дозволяє розробляти стратегії захисту, прогнозувати майбутні загрози та адаптувати заходи безпеки.

ШІ здатний створювати адаптивні системи безпеки, які можуть реагувати на змінні загрози та атаки в реальному часі. Ці системи можуть автоматично коригувати правила та політики безпеки, щоб більш ефективно захищати мережі та дані.

ШІ можна використовувати для розпізнавання образів та

біометричної автентифікації, що підвищує безпеку доступу до систем. Така система включатиме: розпізнавання осіб; розпізнавання відбитків пальців; сканування сітківки ока.

Системи на основі ШІ здатні допомогти у виявленні фішингових листів та шахрайських схем, а також у визначенні помилкових запитів на переказ коштів або шахрайських транзакцій [4, с. 376].

Однак, важливо пам'ятати, що використання ШІ в сфері кібербезпеки має свої виклики. Він потребує наявності великої кількості якісних даних для навчання моделей, а також розв'язання питань приватності та етики. Крім того, кіберзлочинці постійно вдосконалюють свої методи, тому системи ШІ також повинні систематично модернізуватися.

На основі аналізу потенційних кіберзагроз ШІ допомагає розробляти стратегії захисту. Він рекомендує вжити конкретні заходи, які можуть покращити безпеку системи. Це може бути вдосконаленням політики доступу, встановленням додаткових захисних заходів, підвищенням освіти користувачів та інші дії [3, с. 60].

Покращенням ефективності ШІ є здатність аналізувати великі обсяги даних та реагувати в режимі реального часу. Він може автоматично виявляти загрози та надсилати сповіщення адміністраторам для подальшого реагування.

Проте, важливо враховувати виклики та обмеження використання ШІ в кібербезпеці. Також важливо дотримуватися принципів конфіденційності та захисту особистих даних при обробці інформації [2, с. 10].

Отже, розробка та впровадження стратегій захисту в кібербезпеці – це надзвичайно важливий процес для забезпечення безпеки інформації, систем та інфраструктури в умовах постійно зростаючих кіберзагроз. Основні кроки, такі як оцінка загроз, визначення цілей, розробка плану захисту, вибір технологій та навчання персоналу, допомагають створити стійку систему захисту.

Важливо пам'ятати, що кібербезпека – це постійний процес, який вимагає постійного моніторингу, аналізу та вдосконалення. Тестування стратегії та плану відповіді на інциденти дозволяє виявляти слабкі місця та вдосконалювати заходи захисту.

Співпраця та обмін інформацією також грають важливу роль у кібербезпеці, оскільки це допомагає вчасно виявляти загрози та спільно реагувати на них.

Література:

1. Методи штучного інтелекту в кібербезпеці: навч. посіб. для здобувачів спец. 125 «Кібербезпека». КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. 82 с.

2. Савченко В. А., Шаповаленко О. Д. Основні напрями застосування технологій штучного інтелекту у кібербезпеці. Сучасний захист інформації. 2020. № 4 (44). С. 6–11.

3. Пчелянський Д. П., Воїнова С. А. Штучний інтелект: перспективи та тенденції розвитку. Автоматизація технологічних і бізнеспроцесів. 2019. Т. 11, № 3. С. 59–64

4. Устименко В. О., Олішевський І. Г. Перспективи застосування технологій штучного інтелекту в сфері кібербезпеки. Молодь: наука та інновації: матер. 10-ої всеукр. наук. – техн. конф. студентів, аспірантів і молодих учених, Дніпро: НТУ ДП, 2022. С. 375–377.

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ У ЗАКЛАДАХ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Петрик Михайло Михайлович
магістр кафедри менеджменту
та соціально-гуманітарних дисциплін
Гункевич Маріанна Богуславівна
науковий керівник, к.е.н.,
завідувач кафедри менеджменту
та соціально-гуманітарних дисциплін
Львівської філії Європейського
Університету

Відповідно до статті 49 Конституції України, кожен громадянин має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування, що гарантується державою на основі таких ключових принципів:

– держава створює умови для якісного і доступного медичного обслуговування населення;

– галузь охорони здоров'я фінансується державою шляхом створення і реалізації різноманітних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм;

– держава забезпечує функціонування державних і комунальних закладів охорони здоров'я, медичні послуги в яких надаються на безоплатній основі;

– держава повинна всіляко сприяти розвитку лікувально-профілактичних закладів усіх форм власності;

– держава пропагує здоровий спосіб життя та розвиває фізичну культуру й спорт, а також дбає про санітарно-епідемічне благополуччя населення [1].

На основі цих принципів забезпечується функціонування всієї галузі громадського здоров'я, управління нею і, відповідно, її керівництво кадровими ресурсами з охорони здоров'я.

Таким чином, можна визначити управління персоналом в закладах громадського здоров'я як складний багатогранний процес

управління кадровими ресурсами в закладах громадського здоров'я різних типів та форм власності, а також в галузі медицини в цілому, який передбачає застосування різних теорій, принципів і методів менеджменту та управління персоналу, враховуючи специфічні, зокрема етичні, особливості сфери громадського здоров'я, пропагуючи цінність людського життя та відповідальність медичних працівників, відповідно до вимог населення та викликів сьогодення.

Система управління персоналом у сфері громадського здоров'я складається з семи основних, взаємопов'язаних між собою елементів, які представлені на рис. 1.

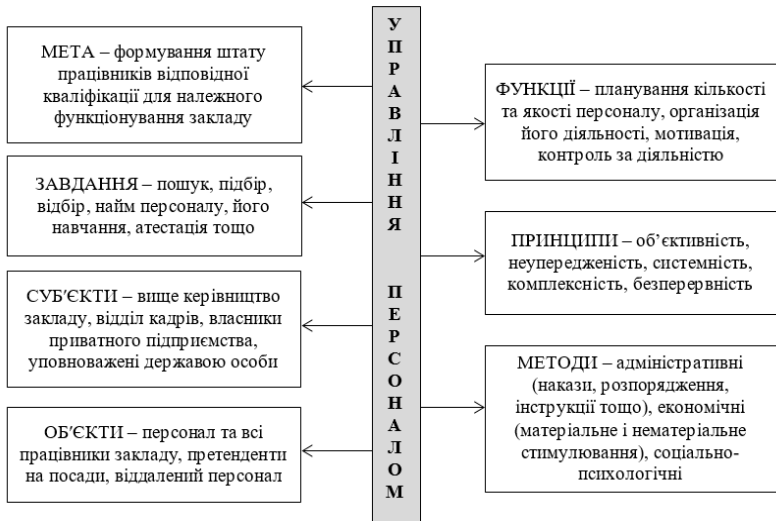

Рис. 1. Система управління персоналом у сфері громадського здоров'я

Примітка: розроблено автором на основі [2, с. 191; 3, с. 21-29]

З рис. 1. можна зробити висновок, що першим кроком у формуванні системи управління персоналом у сфері громадського здоров'я, як і в будь-якій іншій галузі економіки чи суспільних відносин, має бути формування мети управління, на основі якої будуть здійснюватися всі подальші дії.

Система управління персоналом в медичних закладах повинна враховувати специфічні особливості цієї галузі, які впливають на способи та ефективність управління, зокрема такі як:

1) охорона здоров'я проголошена пріоритетною галуззю на національному рівні;

2) через діяльність державних профільних органів та шляхом формування відповідного законодавства держава гарантує дотримання прав та свобод людини і громадянина в галузі охорони здоров'я, яких повинні дотримуватися всі заклади галузі, незалежно від форм власності;

3) центральною постаттю діяльності як закладів громадського здоров'я зокрема, так і держави в цілому, є людина і загальнолюдські цінності, які займають головне місце серед інших інтересів – національних, групових чи індивідуальних;

4) забезпечення рівноправності у доступі різних верств населення до медичних послуг належної якості

5) раціональне використання всіх видів ресурсів в галузі охорони здоров'я;

6) наукова обґрунтованість впровадження різного роду інновацій та реформ у діяльності закладів громадського здоров'я;

7) орієнтування на сучасні стандарти сфери медицини, зокрема європейські, зважаючи на євроінтеграційний вектор розвитку України;

8) врахування складності й багатоаспектності галузі охорони здоров'я, а також постійної потреби в дотриманні балансу між забезпеченням державних гарантій для населення, демонополізації та загальнодоступності медичних послуг з одного боку та заохоченням здорової конкуренції серед приватних медичних закладів;

9) пошук нових та раціональне використання наявних джерел фінансування галузі охорони здоров'я на всіх рівнях та ін. [4].

Така велика кількість принципів, яка повинна враховуватися в процесі управління персоналом у сфері громадського здоров'я ставить перед кадровим менеджментом чимало викликів, оскільки саме персонал, тобто людський ресурс є основою, головною цінністю та потенціалом розвитку будь-якої організації, а тим паче

такої чутливої галузі, як охорона здоров'я. Проте, на нашу думку, вітчизняна галузь медицини хоч і переживає зараз найбільш кризову ситуацію з огляду на повномасштабне вторгнення РФ на територію України, однак має всі шанси для свого подальшого розвитку, зважаючи на високу кваліфікацію та ентузіазм персоналу, а також безпрецедентну міжнародну підтримку.

Література:

1. Конституція України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution> (дата звернення: 15.09.2023).
2. Луцик Т. Р., Ігнатенко С. П. Управління персоналом в системі операційного менеджменту. Економіка і регіон. 2012. № 3. С. 189-193.
3. Юрій С. І., Демянишин В. Г., Буздуган Я. М. Антологія бюджетного механізму. Монографія. Тернопіль: Економічна думка. 2001. 250 с.
4. Основні поняття та принципи сфери охорони здоров'я. URL: <https://buklib.net/books/35862/> (дата звернення: 17.09.2023).

УДК 346.7:330.341.1

Юридичні науки

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТВОРЕННЯ ТА РЕЄСТРАЦІЇ НАУКОВОГО ПАРКУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

*Ердевді А.А.,
аспірант 1 року навчання
ДВНЗ «Ужгородський
національний університет»,
м. Ужгород, Україна*

Сьогодні Україні доводиться зіткнутися з багатьма викликами. З одного боку, це війна, примусова міграція та негативний вплив корупції, а з іншого боку - глобалізація та євроінтеграція. Все це вимагає знаходження нових підходів у сфері освіти і науки, що відповідають потребам сучасності та задовольняють вимоги українців. Саме тому наразі більш ніж 1700 експертів спільно

працюють над розробкою Національної стратегії освіти і науки України.

Згідно із Візією освіти і науки [1] - дороговказом, основою для подальшого розроблення стратегії, що визначає ключові вектори змін і формує велику картину майбутнього, головною метою вищої освіти є створення університетів та інших вищих навчальних закладів як відкритих середовищ для розвитку та самореалізації кожного громадянина. Україна має на меті стати визнаною державою, де надається високоякісна освіта та здійснюються наукові інновації світового рівня.

Наукова діяльність та інновації становлять основу для високотехнологічного розвитку економіки, їх існування сприяє інтелектуальній творчості, з фокусом на досягненні реальних практичних результатів для громад, регіонів і держави. Крім того, ці сфери грають важливу роль у проведенні глобальних фундаментальних досліджень.

Однією з ключових операційних цілей, передбачених у Візії, є створення мережі інноваційних центрів з університетськими ядрами, спільно з професійними кластерами, для сприяння підприємницького розвитку світового рівня.

Наукові парки є найбільш відповідними структурами для підтримки інноваційної діяльності та комерціалізації наукових результатів, що виникають у закладах вищої освіти (далі – ЗВО) або наукових установах. Однак, сучасні умови обмежують розвиток наукових парків та їх науково-технічну діяльність, що узгоджено з метою створення та функціями наукових парків, зазначеними у статтях 3 та 4 Закону України «Про наукові парки» [2].

Згідно зі статтею 3 цього закону, науковий парк має на меті розвиток науково-технічної та інноваційної діяльності у вищому навчальному закладі та/або науковій установі, створення ефективного та раціонального потенціалу, матеріально-технічної бази для комерціалізації результатів наукових досліджень та їх впровадження на вітчизняних та закордонних ринках.

Законом України "Про інноваційну діяльність" [3] інноваційна інфраструктура визначається як сукупність підприємств,

організацій, установ, їх об'єднань та асоціацій будь-якої форми власності, які надають послуги забезпечення інноваційної діяльності, такі як фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо. Згідно зі статтею 6 Закону України "Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні" [4], наукові парки відносяться до інноваційної інфраструктури.

Таким чином, наукові парки, як учасники Національної інноваційної системи (НІС) та інноваційної інфраструктури, здатні виконувати різноманітні функції. Вони можуть проводити наукові дослідження і розробки, сприяти створенню нових наукових знань і технологій, здійснювати виробничо-технологічну, фінансову, інформаційно-аналітичну та експертно-консалтингову діяльність, а також виконувати маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні та інші функції.

Проте, існують практичні проблеми, які потребують врегулювання відповідним законодавством, зокрема щодо:

1. Заснування та діяльності наукових парків:
2. Відсутність чітко закріпленої організаційно-правової форми наукових парків.
3. Проблеми визначення органів управління науковими парками.
4. Господарсько-правове регулювання, зокрема питання визначення джерел формування майнової основи діяльності наукових парків, включаючи статутний капітал.
5. Невідповідність функцій наукових парків, закріплених в Законі України "Про наукові парки", напрямкам наукової та науково-технічної діяльності згідно з іншими законодавчими актами.

Для подолання цих проблем необхідне відповідне законодавче врегулювання, яке сприятиме ефективному функціонуванню та розвитку наукових парків в Україні.

Необхідно уточнити мету створення, функції та завдання наукових парків в Законі України "Про наукові парки". Основним призначенням наукових парків є розвиток та комерціалізація наукових досліджень, зокрема тих, що здійснюються в закладах

вищої освіти та наукових установах. Крім того, необхідно визначити системний зв'язок між науковою та науково-технічною діяльністю цих суб'єктів, забезпечуючи взаємодію між ними.

Функції, закріплені в Законі України "Про наукові парки", повинні належати до напрямків наукової та науково-технічної діяльності, визначених в Законі України "Про наукову та науково-технічну діяльність". Також важливо, щоб у перспективі функції наукових парків відповідали завданням, покладеним на суб'єктів національної інноваційної системи згідно з Проектом Закону України "Про підтримку і розвиток інноваційної діяльності".

Організаційно-правова форма наукових парків повинна відповідати їх функціям. Товариства з обмеженою відповідальністю або акціонерні товариства є найбільш відповідними для цієї мети. Вибір такої організаційно-правової форми дозволить науковим паркам відповідати стандартам корпоративного управління, залучати фінансування та інвестиції з іноземних фінансових установ, а також забезпечить учасникам наукових парків право приймати участь в управлінні.

З урахуванням важливості управління науковими парками, законодавство має передбачати створення прозорої системи корпоративного управління для них. Основною складовою такої системи є збільшення ролі вчених рад засновників - закладів вищої освіти або наукових установ, а також створення та визначення наглядових науково-технічних рад та додаткових експертних органів для виконання функцій, пов'язаних з публічними відносинами в національній інноваційній системі.

З метою визначення ролі наукових парків у регіональних економічних системах або регіональній інноваційній інфраструктурі, слід зробити відповідні зміни до Закону України "Про наукові парки" та Проекту Закону України "Про підтримку і розвиток інноваційної діяльності". Важливо визначити наукові парки не лише як об'єкти державної підтримки, але й як інфраструктурні суб'єкти національної інноваційної системи, що беруть участь у механізмах підтримки та розвитку інноваційної діяльності.

На місцевому рівні необхідно розглядати можливість поєднання функцій інших суб'єктів інфраструктури з діяльністю наукових парків, а також застосування системного підходу, перш за все, при формуванні регіональних програм підтримки інноваційної діяльності та регіональних інноваційних систем. Необхідно обов'язково передбачити участь наукових парків у таких процесах.

У Законі України "Про наукові парки" також повинно бути прописано, що всі функції наукових парків повинні відповідати напрямкам наукової та науково-технічної діяльності відповідно до Закону України "Про наукову та науково-технічну діяльність", а також перспективним завданням, передбаченим для суб'єктів національної інноваційної системи у Проекті Закону України "Про підтримку і розвиток інноваційної діяльності".

Література:

1. Візія майбутнього освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/viziya> (дата звернення 11.09.2023 р.)
2. Про наукові парки: Закон України від 25.06.2009 р. № 1563-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1563-17> (дата звернення 11.09.2023 р.)
3. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення 11.09.2023 р.)
4. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 08.09.2011 р. № 3715-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17> (дата звернення 11.09.2023 р.)

ПОСИЛЕННЯ ТАКТИЧНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ КАРАУЛУ ЯК
ОСНОВНОГО ТАКТИЧНОГО ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНОГО
ПІДРОЗДІЛУ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНОЇ СЛУЖБИ
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ
КОМБІНОВАНИХ ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНИХ
АВТОМОБІЛІВ

Калиновський А.Я.,

*к.т.н., доцент факультету
оперативно-рятувальних сил,*

Семків В.О.

*ад'юнкт факультету
оперативно-рятувальних сил
Національний університет
цивільного захисту України
м. Харків, Україна*

Підрозділи ДСНС України, озброєні автодрабинами та колінчастими підйомниками, застосовуються для підймання пожежних-рятувальників на верхні поверхи будинків і споруд, виконання рятувальних робіт на пожежах, аваріях та під час стихійного лиха. Підрозділи у яких на озброєнні є автодрабини та колінчасті підйомники при взаємодії з особовим складом на основних пожежно-рятувальних автомобілях виконують рятувальні роботи, здійснюють подачу вогнегасних засобів у верхні поверхи будинків і споруд, евакуюють майно, подають лафетні стволи, що встановлені на вершині драбини або у корзині колінчастого підйомника, а також інші оперативні дії [1].

Площа території Харківської області — 31 400 км² протяжністю з півночі на південь — 210 км, зі сходу на захід — 220 км.

На чергуванні у Харківському гарнізоні знаходяться 111 одиниць основної та 35 одиниць спеціальної та рятувальної техніки, в тому числі:

по м. Харкову – 39 одиниць основної та 20 одиниці спеціальної та рятувальної техніки;

по районах Харківської області – 72 одиниця основної та 15 одиниць спеціальної та рятувальної техніки.

На територію м. Харків (350 км²) припадає: 1 одиниця основної пожежно-рятувальної техніки на 9 км² та 1 одиниця спеціальної та рятувальної техніки на 17 км².

На територію області (близько 31 000 км²) припадає: 1 одиниця основної пожежно-рятувальної техніки на 430 км² та 1 одиниця спеціальної та рятувальної техніки на 2067 км².

Якщо взяти до уваги той факт, що пожежних драбин та підйомників на території області обліковується 20 – автодрабин та підйомників (10-місто, 10 в районах області), то на територію міста припадає: 1 одиниця на 35 км², а в області — 1 одиниця на 3100 км².

На території міста Харків функціонують 20 пожежно-рятувальних підрозділів, в той час в області — 39 підрозділів [2].

Зробимо висновок, що якщо б в кожному підрозділі області був комбінований пожежно-рятувальний автомобіль, то зона виїзду 1 одиниці спеціальної та рятувальної техніки складала б 795 км², що зменшує майже в 4 рази час слідування до місця надзвичайної події.

Тактичні можливості караулу посилюють шляхом включення до його складу відділень на основних пожежно-рятувальних автомобілях цільового призначення та підрозділів на спеціальних пожежно-рятувальних автомобілях. У цих випадках тактичні можливості караулу збільшуються. При такому складі караул може подавати на гасіння пожеж не тільки воду, розчини змочувачів і повітряно-механічну піну, але й вогнегасні порошки, піно-порошкові суміші, вуглекислоту та інші вогнегасні речовини, також, проводити різноманітні маніпуляції з автодрабиною чи підйомником такі як:

- евакуація людей з верхній поверхів будинків;
- подача стволів з вогнегасними речовинами до осередку вогню з більш вигідного ракурсу;
- евакуація та захисту матеріальних цінностей всіма можливими шляхами;

- виявлення прихованих осередків горіння;
- якісніша розвідка з висоти;
- відключення електромереж та обладнання;
- додаткове освітлення місця ліквідації;
- рятувальні роботи.

Отже, можемо констатувати підвищення рівня реагування на надзвичайні події на території області більш ніж в четверо, завдяки впровадженню використання комбінованих пожежно-рятувальних автомобілів.

Література:

1. Звіт про науково-дослідну роботу написання та підготовка до друку навчального посібника «Пожежна тактика» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dsns.gov.ua/upload/9/6/2/4/2017-4-25-zvit-osvita-i-nauka-7-pozezna-taktika.pdf>

2. Звіт про основні результати діяльності Державної служби України з надзвичайних ситуацій у 2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dsns.gov.ua/upload/1/6/4/9/3/5/0/publicnii-zvit-2022-ostannia-versiia-1.pdf>

КІБЕРЗЛОЧИННІСТЬ ТА КІБЕРШАХРАЙСТВО
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Клишкова Ю.В.

*здобувач вищої освіти
другого магістерського рівня
студентка групи ПМСПЗ-22-1*

Любавіна В.П.

*к.ю.н, доцент кафедри
кримінальної юстиції
Державний податковий університет
м. Ірпінь*

Наразі Україна переживає переломний момент у своїй історії. Країна безперестанку продовжує оборонятися від ворога, який нещадно, поступово знищує наші міста, мирне населення та військових. Всі ці зміни в спокійному житті українського населення, такі як загибель близьких, втрата домівки, постійної роботи, введення режиму воєнного стану вплинули на свідомість та поведінку людей, яка у деяких випадків стала антиправовою.

Кіберзлочини та кібершахрайство вже давно було актуальною проблемою людства, а в умовах воєнного стану стала більш поширеною. Інтернет-шахраям стало легше маніпулювати вразливою свідомістю українців та небайдужих іноземців. Це стає нагальною проблемою, з якою веде боротьбу правоохоронна система нашої держави.

Питання боротьби з кіберзлочинністю розглядалися багатьма науковцями. Зазначеним питанням приділяли увагу такі дослідники як О.М. Бандурка, В.В. Василевич, В.В. Голіна, Б.М. Головкін, А. П. Закалюк, О.М. Литвинов, В.В. Марков, В.І. Трапезніков, В.О. Туляков, І. В. Жук, Я. В. Левківська та інші. Їх дослідження є цінними для продовження наукових пошуків.

Відповідно до Кримінального кодексу (далі – КК) України шахрайство – це заволодіння чужим майном або придбання права

на майно шляхом обману чи зловживання довірою (ст.190 КК України). Здійснення даного кримінального правопорушення в інтернеті науковці називають «кібершахрайством» [1].

Відповідно до п. 8 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» від 5 жовтня 2017 року № 2163-VIII [2], кіберзлочин (комп'ютерний злочин) - суспільно небезпечне винне діяння у кіберпросторі та/або з його використанням, відповідальність за яке передбачена законом України про кримінальну відповідальність (ККУ) та/або яке визнано злочином міжнародними договорами України. До того ж це кримінальні правопорушення, передбачені розділом XVI КК України («Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів, систем та комп'ютерних мереж і мереж електров'язку»), та зареєстровані кримінальні провадження із кваліфікуючою відміткою в картці про кримінальне правопорушення – «з використанням високих інформаційних технологій і телекомунікаційних мереж»

З метою недопущення зростання рівня кіберзлочинності Верховною радою України прийнято Закон України “Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо підвищення ефективності боротьби з кіберзлочинністю в умовах воєнного стану”, який набув чинності 24 березня 2022 року.

Внесеними до Кримінального кодексу України змінами було посилено відповідальність за несанкціоноване втручання у роботу електронних систем залежно від їхніх наслідків[3].

Серед поширених схем шахрайства у воєнний час можна виокремити: пропозиція з оренди неіснуючого чи вже зайнятого житла для осіб, які вимушені покинути власні домівки, фейкові перевезення та квитки для в'їзду в місто, недійсні талони на паливо, маніпуляції з продажу затребуваних під час війни товарів, надання недостовірної інформації про родичів, полонених військових, різного роду збори у соціальних мережах на допомогу військовим, постраждалим особам. Поширеною шахрайською схемою стала пропозиція отримання грошової допомоги, яку видають за грошову допомогу від держави, Організації Об'єднаних Націй, благодійних фондів тощо для окремих категорій осіб.

Вимога шахраїв – авторизація за схемою, яка передбачає введення своїх особистих даних, номеру телефону, інформації про банківські рахунки, де завершення процедури підтверджується прийняттям дзвінка або текстового повідомлення, після чого з картки отримувача списуються кошти [4, с. 522].

Для уникнення кібершахрайства необхідно вчиняти не тільки зміни в законодавстві, а й інформувати населення про не поширені способи, які впроваджують інтернет-шахраї, аби не тільки попереджати вчинення нових кримінальних правопорушень, але й виявляти потенційних злочинців.

Також, одним з поширених видів шахрайства є скімінг. Скімінг - один з видів шахрайства з банківськими картами, що полягає в зчитуванні і копіюванні інформації з магнітного чіпа. Для цього використовується складне спеціалізоване обладнання, яке копіює дані. Але щоб скористатися ними необхідно ще знати ПІН-код. Для його зчитування застосовуються спеціальні накладні клавіатури або мініатюрні приховані камери. Все це дозволяє зловмисникам виготовляти повний дублікат картки і надалі використовувати його для списання коштів з рахунку справжнього власника [5].

Не менш, поширеними в будь-який час – афери, які відбуваються з людьми похилого віку. Ці афери полягають у фінансових обіцянках, маніпулюванні на гарантованих щедрих допомогах від фондів, організацій, прохаючи пенсіонерів внести свої дані картки та персональні дані, знімають кредитні кошти або власні і зникають.

Зокрема, шахраї обіцяють виплати «за рахунок конфіскованих активів рф», посилаються на нечинні рішення різних органів влади України. Повідомляється, що в оголошеннях пропонують перейти за посиланням, яке веде на фішингову сторінку так званого «Єдиного Компенсаційного Центру Повернення Невиплачених Грошових Коштів». На цьому сайті користувачам пропонують отримати виплату за умови надання персональної інформації та здійснення додаткового платежу. В результаті дані банківської картки будуть скомпрометовані [6].

Протидією від карткових афер є різноманітні програми впроваджені банками. Наприклад, «Приватбанк» запустив послугу «Страхування від шахрайства», яка доступна до оформлення всім користувачам.

Отже, можемо зробити висновок, народу України наразі необхідно згрупуватися як ніколи, бути більш усвідомленим та не піддаватися під спокуси інтернет-шахраїв. Уряду в свою чергу необхідно більш інформувати населення про витончені методи шахраїв. Завдання кожного - при виявленні кібератаки якнайшвидше запустити цей механізм, щоб у майбутньому подібних атак та збитків від них ставало дедалі менше.

Література:

1. Чернишов Г. М. Кіберзлочинність як виклик глобалізації та загроза світовій безпеці: теоретичні основи дослідження. URL: http://www.pjv.nuoua.od.ua/v3_2018/2018_3

2. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 05 жовт. 2017 № 2163-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>

3. Особливості боротьби з кіберзлочинністю в умовах воєнного стану. URL: <https://www.prostir.ua/?news=osoblyvosti-borotby-z-kiberzlochynistyu-v-umovah-vojennoho-stanu>

4. Левківська Я. І. Вплив воєнного стану на трансформування та розвиток інтернет-шахрайства в Україні. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/19993>

5. Що таке скімінг? URL: <https://mywallet.ua/ua/blog/moshennicheskie-shemy-i-afery/hto-takoe-skimming/>

6. Стережіться «виплат»: ПриватБанк попереджає про нову схему шахрайства. УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/shahraystvo-z-bankivskimi-kartkami-privatbank-poperedzhaye-pro-novu-shemu-mahinaciy-novini-ukrajina-11895471.html>

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «ІНКЛЮЗИВНА
ОСВІТА» ДЛЯ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПОЧАТКОВА ОСВІТА»

Кодач Л.І.,

*викладач циклової комісії
з педагогічної освіти*

Фахового коледжу «Універсум»

Київського університету

імені Бориса Грінченка

м. Київ, Україна

На сьогодні, в період трансформаційних змін суспільства нашої країни та свідомості українців загалом, не менш важливе місце займає і щабель вивчення питань інклюзії. Створення максимально ефективної взаємодії педагогів закладів загальної середньої освіти та усіх учасників навчального процесу сприяють організації якісної інклюзивної освіти.

Інклюзивна освіта нині продовжує свій шлях розвитку, так як вона була запроваджена відносно нещодавно в порівнянні із інтеграцією, проте вже має свою площину реалізації та певні здобутки. Цим і утверджується необхідність вивчення курсу «Інклюзивна освіта» здобувачами освіти спеціальності «Початкова освіта» фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка.

Варто підкреслити, що інклюзивна освіта – це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти шляхом організації навчання дітей у закладах освіти на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей у навчально-пізнавальній діяльності [1, с. 12 Порошенко].

Зауважимо, що освітньо-професійною програмою з підготовки фахових молодших бакалаврів за спеціальністю «Початкова освіта» передбачено перелік спеціальних компетентностей, серед яких є:

– здатність до роботи в команді з профільними фахівцями для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами;

– здатність до організації здоров’язбережувального, безпечного, розвивального, інклюзивного освітнього середовища;

– здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

Разом з тим, в ході вивчення цього курсу, нами передбачено опанування наступними предметними компетентностями:

– наявність знань про сутність та структуру інклюзивної освіти;

– усвідомлення історичних передумов та перспектив розвитку інклюзивної освіти;

– розуміння найбільш відомих типів особливих освітніх потреб дітей;

– знання особливостей дидактики як загальної теорії інклюзивної освіти;

– оволодіння засобами та способами щодо створення універсального дизайну інклюзивного освітнього середовища;

– усвідомлення особливостей та відмінностей особливих освітніх потреб дітей;

– здатність застосовувати основні технології навчання та оцінювання в інклюзивному освітньому середовищі під час воєнного стану;

– вміння розробляти індивідуальну програму розвитку дитини з особливими освітніми потребами.

Саме тому метою курсу «Інклюзивна освіта» для фахових молодших бакалаврів є формування системи цінностей інклюзивної освіти, засвоєння теоретико-методологічних та нормативно-правових засад інклюзивної освіти, оволодіння студентами знань щодо організації та впровадження інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Важливо зазначити, що процес опанування знаннями про інклюзивну освіту, ускладнюється ще й тим, що через воєнний стан в Україні, бойові дії на окупованих територіях, постійні

ракетні обстріли в нашій державі продовжують з'являтися нові й нові категорії дітей з особливими освітніми потребами. Це в свою чергу спричиняє постійний моніторинг нового законодавства та формує гнучкість як у викладачів, так і у здобувачів освіти. Адже зустрічаються випадки, коли діти з особливими освітніми потребами зазнають травматизації під час війни і в них проявляються до їхнього загального стану, ще й посттравматичні стресові розлади, які також, в подальшому можуть переростати в інші складові затримки психофізичного та інтелектуального розвитку, затримки мовлення та інших вражень нервової системи.

Проте, поряд з цим, інклюзивна освіта продовжує збагачуватися новими науковими здобутками. Нині дослідники та вчені, які займаються вивченням теоретичних та практичних складових інклюзивної освіти наповнюють наукову базу значною кількістю різноманітних посібників, рекомендацій, статей для фахівців освітньої сфери, які здійснюють реалізацію інклюзивного навчання в умовах воєнного стану.

Також воєнний стан спричинив перенесення багатьох видів роботи у дистанційний формат, разом з тим з'являються чимала кількість різноманітних навчальних курсів, які працюють над підготовкою педагогів та всіх учасників команди інклюзивного середовища для набуття всіх необхідних навичок щодо організації та надання якісних освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами.

У своїй роботі під час курсу «Інклюзивна освіта» особливостями викладання вважаємо застосування сучасних технологій для засвоєння інформації студентами під час онлайн та офлайн занять: супровід мультимедійними матеріалами, відеоматеріалами, інформаційними презентаціями, тренінговими вправами та іншими видами взаємодії, які підсилюють сприйняття та наповнюють зміст інформації наглядними прикладами для здобувачів освіти.

Також радимо нашим колегам пам'ятати, що при викладанні курсу «Інклюзивна освіта», варто бути поінформованим про студентське середовище та наявність в ньому здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

Такі студенти можуть складно сприймати інформацію, адже в ній вони можуть згадувати моменти шкільного життя та всі труднощі через які проходили. Також викладачам варто застосовувати всі необхідні методи, задля максимального засвоєння інформації здобувачами освіти з особливими освітніми потребами в залежності від їх особливостей.

Отже, курс «Інклюзивна освіта» продовжує зберігати свою актуальність для вивчення здобувачів педагогічних спеціальностей, зокрема й початкової освіти. Зміст та основні напрями діяльності у ході вивчення даного курсу у викладачів звісно ж можуть видозмінюватися в силу їх індивідуальних бачень щодо викладання, проте незмінним у всіх залишається прагнення якісно і максимально ґрунтовно передати знання здобувачам освіти для якісного функціонування подальшої їх діяльності в ролі педагогів інклюзивного навчання.

Література:

1. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. Київ. ТОВ «Агенство Україна», 2019. 300 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/posibniki/inklyuziyavnz.pdf>

ПРО ВИКОРИСТАННЯ МАСАЖЕРІВ ДЛЯ НІГ

Коц Сюзанна Миколаївна,

Коц Віталій Павлович

*к.б.н., доцент, доцент кафедри
анатомії та фізіології людини*

імені професора Я.Р. Синельникова,

Головко Софія Василівна

здобувачка рівня бакалавр

*факультету природничої, спеціальної
та здоров'язберезувальної освіти,*

Харківський національний педагогічний

університет імені Г.С.Сковороди,

Харків, Україна

Весна – час виходити у парки та дворики на прогулянки, на сонечко. Що робити, якщо й так за весь день находився, що аж ноги болять. Або ж і не ходив, але ноги болять від стоячої роботи? У кого плоскостопість, той знає, наскільки дошкуляє біль у ногах, та й не тільки [8]

Як зберегти здоров'я ніг? Вони утримують масу тіла і допомагають нам у русі. Вони - наша опора в усіх змістах цього слова. У зв'язку з цим, на ступні приходиться основне навантаження протягом дня, що особливо відчувається, якщо ходити на підборах чи у не зручному взутті. Відповідно, нижня частина ніг сильніше за все втомлюється до вечора. І тоді на допомогу приходиться масаж, який творить дива... Однак, часті походи у спеціалізовані салони не дуже дешеві. Але є прекрасна і не менш дієва альтернатива - масажери для ніг.

Вибрати їх не легко. Існують прості механічні моделі: масажери коврики, спеціальне масажне взуття із полімерних матеріалів у гранулах, масажери із роликами, із дерева, металу чи пластику...

Всі пристрої недорогі, але при використанні треба робити над

собою зусилля: іноді навіть топтатися на коврі чи перебирати ногами важко фізично. Зате майже всі види електромасажерів не потребують ніяких зайвих рухів тіла і можуть бути використані під час відпочинку. Ціна їх, звичайно, вище і варіює в залежності від фірми виробника, а також функціональних можливостей. Це роликові електричні масажери, вібромасажери, гідромасажери, компресійні масажери. Елітні моделі мають декілька програм роботи для рішення різних задач, дозволяють змінювати насадки і вибирати зону масажу. Але треба відмітити, що для досягнення головного ефекту - зняття втоми, покращення кровообігу в кінцівках - не потрібні різноманітні додаткові опції. Достатньо одного із типів дії її, а отже і вартість пристрою буде набагато нижче.

У чому користь?

Масаж ступней - не тільки дуже приємна процедура. Він також позитивно діє на весь організм, є ефективним методом лікування і профілактики захворювань, неважливо, купили ви механічний пристрій чи електромасажер для ступней, все рівно багато їх лікувальних та розслаблюючих властивостей уже у вашому розпорядженні. Цей домашній рятівник полегшує больові відчуття, покращує кровообіг, знімає м'язове напруження і набряки. Також з допомогою масажера можна діяти на біологічно активні точки, адже на ступнях розміщено більше семидесяти тисяч нервових закінчень. Тим самим ви здійснюєте позитивний вплив практично на всі органи і отримуєте у вигляді бонусу - антидепресивний ефект. А ще регулярно використання цього незамінного помічника значно спрощує життя вашому майстру педикюру - апарат запобігає появі мозолів, зберігаючи м'якість шкіри на максимально довгий строк.

Але, не дивлячись на дуже поширений спектр лікувальних властивостей, засіб підходить далеко не всім. Електромасажери не можна використовувати без попередньої консультації із лікарем. Наприклад, майбутнім мамам не варто поспішати із купівлею цього чудо засобу, навіть якщо їм здається, що їх ступні отримують подвійне навантаження. Лікарі попереджають - вагітним цей апарат протипоказаний. Те ж стосується і людей, у яких загострені інфекційні або запальні захворювання. Пацієнти з проблемами

суглобів та сухож'я ніг, із запущеним варикозним розширенням вен чи захворюваннями центральної нервової системи також ні в якому разі не повинні займатися масажним самолікуванням.

Але якщо лікар сказав бажане “Так”, пам'ятайте - щоб насолодитися ефектом прогулянки по морській гальці, бажано, але уже далеко не обов'язково їхати до моря.

Отже, стан наших ніг впливає на наше здоров'я. Один із напрямків зняття втоми, покращення кровообігу, зняття болю та набряків – масаж ручний, а також масаж механічними та електричними масажерами. Відновлення працездатності, позбавляє від втоми, сонливості, сприяє розслабленню, викликає приємні відчуття та емоції, що грає позитивну роль у профілактиці порушень психічного здоров'я та фізичного [1-9].

Література:

1. Коц С.М., Коц В.П., Крат Є.С., Кобченко С.Р. До питання впливу на психічне здоров'я сучасних підлітків. Здобутки та досягнення прикладних та фундаментальних наук XXI століття: матеріали II Міжнародної наукової конференції. (Т. 2, С.21-24.), 5 листопада, 2021 Рівне, Україна. <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/mcnd/issue/view/05.11.2021/632>

2. Коц С.М., Коц В.П., Зоренко М.В. Інтелектуальна діяльність та психічний стан. Сучасні тенденції та концептуальні шляхи розвитку освіти і педагогіки [зб. наук. пр.]: матеріали VII міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. (С.23-29), 26 листопада, 2021, Київ. https://openscilab.org/wp-content/uploads/2021/12/suchasni-tendencii-ta-konceptualni-shljahi-rozvitku-osviti-i-pedagogiki_2021_11_26.pdf

3. Коц С.М., Коц В.П., Бойко К. Прихована депресія. Martial Law — Challenges in Modern Science: the 31st International scientific and practical conference. (P. 61-66) p. Warsaw. April 12-13, 2022. Warsaw: Myśl Naukowa, Poland. https://el-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/04/Poland_04_2022.pdf

4. Kots SM, Kots VP, Kovalenko PG. Depression does not have a face. Sectoral research XXI: characteristics and features: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the III International

Scientific and Theoretical Conference (C. 63-66, Vol. 3), April 22, 2022. Chicago, USA. <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/issue/view/22.04.2022/734>

5. Коц С. Н., Коц В.П., Коц В.В. Тривожність у підлітків та шляхи впливу. Sectoral research XXI: characteristics and features: V International Scientific and Theoretical Conference. (C.103-107), 30 січня, 2023. Чикаго. <https://previous.scientia.report/index.php/archive/issue/view/03.02.2023>

6. Коц С.М., Коц В.П., Коц В.В. До питання профілактики негативних наслідків перевтоми. Prospects of modern science and education: V Міжнародна науково-практична конференція. (C.57-63). 07-10 лютого 2023 р., Стокгольм, Швеція. <https://isg-konf.com/uk/application-of-knowledge-for-the-development-of-science/>

7. Kots S., Kots V., Korolivska P. Recommendations for the prevention of avitaminosis. Recent Trend in Science and Technology: Global Challenges: the 48 th International scientific and practical conference. (P.12-12-17) March 20-21, 2023. Myśl Naukowa, Poland, Lublin. 2023. https://el-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/03/ Poland_210323.pdf

8. Коц С.М., Коц В.П. (2017) Вікова фізіологія та шкільна гігієна. Навчальний посібник. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди. 288 с.

9. Kots S., Kots V., Strebizh V. Gadgets and spine problems. Science and Education: the 47 st International scientific and practical conference. (p.106-113), 27 – 28 February, 2023. Nika Publishing, Liverpool, Great Britain. 2023. https://el-conf.com.ua/wp-content/uploads/2023/03/GB_28022023.pdf

ТЕТРАЦІЯ ДОЗИ TTS ФЕНТАНІЛ У ПАЛІАТИВНИХ ПАЦІЄНТІВ З ХРОНІЧНИМ БОЛЬОВИМ СИНДРОМОМ

Красій Оксана Вікторівна

завідувач паліативного відділення

Ботвінко Анна Сергіївна

фізичний терапевт

КНМП «Кременчуцька міська

лікарня «Правобережна»

Новохатько Ольга Володимирівна

магістрант, кафедра

психології, педагогіки та філософії

Кременчуцький національний університет

імені Михайла Остроградського

м. Кременчук, Україна

Біль є суб'єктивним неприємним відчуттям та емоційним переживанням, що виникає як реакція організму на дію шкідливих, руйнівних подразнень. Довготривалий біль формує складний багатокаскадний патофізіологічний та патопсихологічний синдром хронічного болю, утворюючи багато нових несприятливих клінічних та психологічних симптомів. Такий біль несе невимовні страждання, деформуючи психіку людини аж до розвитку вітальної депресії та суїцидальної поведінки хворого, та спроможний повністю знищити людину як особистість [1]. Тому головна мета паліативної допомоги – звільнити людину від страждань.

Згідно з триступеневою схемою, рекомендованою експертами ВООЗ, оптимізована медикаментозна терапія за наявності больового синдрому включає НПЗП + ад'юванти.

Враховуючи, що онкологія - це агресивне захворювання, у певної категорії хворих інтенсивність болю може бути дуже сильною вже незабаром після постановки діагнозу. Опіюідні аналгетики повинні включатися у схему протибольової терапії, коли неможливо досягти адекватного знеболення препаратами першого щаблю аналгетичних сходів. На другому щаблі схеми аналгетичних

сходинок додаються «слабкі» опіюїдні аналгетики (кодеїн, трамадол тощо), а на третій сходинці обов'язково необхідно призначити сильні опіюїди з переліку лікарських засобів, які зареєстровані в Україні (морфін, оксикодон, фентаніл, та ін).

Починати лікування болю потрібно завжди з малих доз пероральних ліків швидкої дії через рівні проміжки часу, залежно від фармакокінетики. Застосування неінвазивних лікарських форм – якщо це тільки можливо, знеболювальні повинні надаватись у пероральній формі, або у вигляді ТТС. Здійснювати постійний контроль ефективності знеболення. За відсутності ефекту повного знеболення далі «підганяти» дозу, якщо перші дози викликають сильну сонливість, дозу слід зменшити на 50% і нарощування при титрації здійснюється повільніше якщо первинна доза зовсім не знеболює, наступна доза збільшується на 50% [2].

Достовірно відомо, що до швидко діючих опіюїдів типу морфіну розвивається толерантність. Як феномен толерантність означає зниження рівня реакцій цілісного організму у відповідь на повторні введення опіюїдів. Результатом розвитку толерантності стає поступове підвищення дози наркотика для досягнення того ж самого ефекту [3].

Клінічний випадок. Пацієнт А., 61 р. поступив до стаціонару паліативного відділення з хронічним больовим синдромом у попереку з іррадіацією у н/кінцівки за шкалою ВАШ – 8-9 б. Приймає морфін парентерально 1.0 * 4 рази на день. На знеболенні біль зменшився до 2 балів, але періодично посилюється до 5-6 б. В зв'язку з цим прийнято рішення ротації опіюїду

Ротація опіюїду.

Крок 1. Переводимо парентеральний морфін у пероральний (таблиця еквівалентності опіюїдів, університету Ерланген, Німеччина):

10 мг парентерального морфіну = 30 мг перорального морфіну

40 мг парентерального морфіну = 120 мг перорального морфіну

Крок 2. Знижуємо добову дозу перорального морфіну на 25% для неповної перехресної толерантності при ротації опіюїдів:

120 мг морфіну – 25% = 90 мг перорального морфіну на добу.

Крок 3. Розраховуємо 2/3 від добової дози, що має бути анальгетиком пролонгованої дії.

Добова доза – 90 мг. 2/3 від 90 мг = 60 мг морфіну, який має бути пролонгованої форми. Переводимо у фентаніл = 25 мкг/год

Крок 4. 10-15% добової дози має складати препарат швидкої дії (на проривний біль).

10-15% від 60 мг = 6-9 мг перорального морфіну короткої дії (по 1 табл. 3 р/д)

Схема знеболення:

ТТС Фентаніл 1 пластир 1р на 72 год.

8.00; 15.00; 22.00 - 10 мг пероральний морфін швидкої дії

В результаті ротації опіюїду вдалося досягти зменшення больовго синдрому до 1-2 б. за шкалою ВАШ та рівної концентрації анальгетика у крові пацієнта. Немає потреби погодинно робити ін'єкції морфіну короткої дії, які визивають дискомфорт та не дозволяють пацієнту жити повноцінним життям. Рак є захворюванням, яке постійно прогресує, тому збільшення дози з часом є скоріше відображенням збільшення ноцицепції на посилення больового стимулу (ріст пухлини) внаслідок прогресування захворювання, ніж показником розвитку толерантності. Трансдермальний фентаніл може забезпечувати ефективну аналгезію (за даними ВАШ) протягом тривалого часу [4].

Література:

1. Психосоматична патологія : монографія / Р. І. Ісаков. Київ. ВСВ «Медицина». 2020. 167с.
2. Застосування трансдермальних лікарських форм фентанілу в лікуванні хронічного больового синдрому в онкології : методичні рекомендації. / Губський Ю. І. та ін. Київ, 2020. 42 с.
3. Лікування опіюїдної залежності агоністами опіюїдів : навч.-метод. посібник. / Дворяк С. В., Кобища Ю. В., Пріб Г. А., Трецька Т. О. Київ: К.І.С., 2012. 286 с.
4. Gourlay G.K. Sustained relief of chronic pain: pharmacokinetics of SR morphine // Clin. Pharmacokinet, 1998. 35: p.173–90.

ВПЛИВ РЕКЛАМНИХ КАМПАНІЙ НА ПРОДАЖІ ПРОТИВІРУСНОГО ПРЕПАРАТУ

Кучер П.В.
аспірант,

*Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана*

У сучасному світі, де вірусні захворювання знову і знову стають причиною глобальних пандемій, противірусні препарати набувають особливої актуальності. Водночас ринок медичних товарів є надзвичайно конкурентоспроможним, і для успіху продукту важливо не лише його якість, але й ефективність рекламних кампаній. Виходячи з цього, виникає питання: яким чином рекламні кампанії впливають на продажі противірусних препаратів? Та чи можна підвищити ефективність таких кампаній для підвищення продажів?

Метою цього дослідження є вивчення взаємозв'язку між рекламними кампаніями та продажами противірусних препаратів. Це дозволить зрозуміти, наскільки великий вплив реклама має на рішення споживачів придбати препарат, а також визначити найефективніші методи та канали реклами для збільшення продажів у цій сфері.

Реклама, як інструмент маркетингової комунікації, має прямий вплив на споживчу поведінку. [1, с. 35-41] Її основна мета - інформувати, переконувати та нагадувати споживачеві про товар або послугу. Існує кілька ключових аспектів, як реклама може впливати на споживчу поведінку:

1. Усвідомлення: Реклама допомагає споживачам взяти про існуючі або нові продукти на ринку.

2. Створення позитивного образу: Через рекламу можна сформувати певний імідж товару або бренду в головах споживачів.

3. Стимулювання покупок: Рекламні акції, знижки або спеціальні пропозиції можуть спонукати споживача до негайної покупки.

4. Повторне нагадування: Реклама підтримує інтерес споживачів до продукту, нагадуючи про його переваги.

Основні засоби та канали рекламних кампаній противірусних препаратів:

- Телевізійна реклама: Є одним з найбільш поширених каналів для просування медичних препаратів завдяки її великому охопленню та візуальному зображенню продукту.

- Інтернет-реклама: Зокрема реклама в соціальних мережах, контекстна реклама та реклама на медичних веб-сайтах.

- Радіо: Хоча менш поширена, але може бути корисна для досягнення певних демографічних груп.

- Друковані ЗМІ: Реклама в медичних журналах, газетах та брошурах.

- Спонсорство та партнерства: Наприклад, співпраця з медичними організаціями або участь в медичних заходах та конференціях.

- Освітні кампанії: Семінари, вебінари та інші навчальні заходи для лікарів та пацієнтів.

Ці канали можуть бути адаптовані відповідно до цільової аудиторії, бюджету рекламної кампанії та специфіки конкретного противірусного препарату.

Для вивчення впливу рекламних кампаній на продажі противірусних препаратів було використано наступні методи:

- Кореляційний аналіз: Для визначення ступеня зв'язку між інтенсивністю рекламних кампаній та обсягом продажів препаратів.

- Регресійний аналіз: Щоб визначити, яка частина зростання продажів може бути пояснена рекламними кампаніями, враховуючи інші фактори.

- Аналіз часових рядів: Для виявлення трендів та сезонних коливань в продажах та їх кореляції з рекламними кампаніями. [2, с. 91-96]

- Контент-аналіз: Вивчення вмісту рекламних матеріалів, їхньої тематики, акцентів та ключових повідомлень, щоб визначити, які з них мають найбільший вплив на споживача.

Дослідження базується на даних з декількох джерел:

- Внутрішні дані компаній: в даному випадку – продажі в упаковках.

- Медійні джерела: затрати на медіа рекламу

Дані були зібрані протягом останніх кількох років, що дозволяє провести глибокий аналіз трендів та динаміки змін впливу реклами на продажі противірусного препарату.

Нижче представлені результати дослідження на рисунку 1.

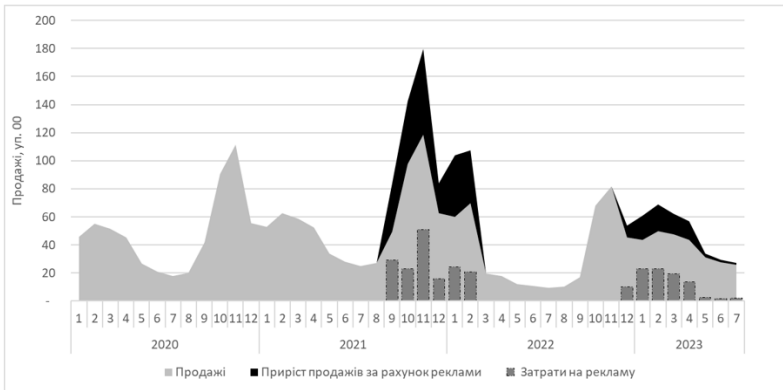

Рис. 1 – результати проведеного дослідження

Згідно результатів математичного моделювання було виявлено, що у сезонний період рекламна кампанія акумулювала майже 30% від усіх продажів препарату. Це є дуже значущим показником і показує, що існує прямий зв'язок між рекламними кампаніями та продажами: періоди інтенсивних рекламних кампаній корелюють з підвищенням продажів. Це підтверджує, що реклама справді впливає на рішення споживачів придбати препарат.

Дослідження показало, що рекламні кампанії мають прямий та значущий вплив на продажі противірусних препаратів. Під час періодів інтенсивних рекламних кампаній продажі зростають, що підтверджує суттєвість реклами як засобу стимулювання попиту і формування споживчої поведінки. Враховуючи ці тенденції, компанії можуть адаптувати свої рекламні стратегії для досягнення максимального ефекту в продажах противірусних препаратів.

Література:

1. Гарматюк О. В. Маркетингова політика комунікацій у фармації / О. В. Гарматюк, А. А. Автомеєнко // Економічні горизонти. - 2017. - № 1. - С. 35-41.
2. Андрусенко, Ю. (2020). Аналіз основних моделей прогнозування часових рядів. Збірник наукових праць Харківського національного університету Повітряних Сил, (3(65)), 91-96.
3. Присенко Г.В. Прогнозування соціально-економічних процесів: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ. 2008. – 224 с.
4. Yang Zhou. Impact of YouTube Advertising on Sales with Regression Analysis and Statistical Modeling: Usefulness of Online Media in Business [Електронний ресурс] / Yang Zhou, Zubair Ahmad, Hassan Alsuhabi. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.hindawi.com/journals/cin/2021/9863155/>.

Інформаційні технології

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ВИКЛАДАННІ ІНФОРМАТИКИ

Малтиз Г.В.

*викладач Дніпрорудненського
індустріального фахового коледжу*

Питання активізації навчання належать до найбільш актуальних проблем сучасної педагогічної науки і практики. Реалізація принципу активності в навчанні має велике значення, оскільки навчання і розвиток носять діяльний характер, і від якості навчання залежить результат навчання, розвиток і виховання студентів.

Ключовою проблемою у вирішенні задачі підвищення ефективності і якості навчального процесу є активізація навчання студентів. Її особлива значущість полягає в тому, що навчання спрямоване не тільки на сприйняття навчального матеріалу, але й на формування позитивного ставлення студентів до самої пізна-

вальної діяльності. Перетворюючий характер діяльності завжди пов'язаний з активністю суб'єкта. Знання, отримані в готовому вигляді, як правило, викликають у студентів певні труднощі під час їх застосування або при вирішенні конкретних завдань, що зумовлено формальним вивченням теоретичних положень і невмінням їх застосовувати на практиці. [3, с. 6].

Варто зазначити, що активізація пізнавальної діяльності – це двосторонній процес. Умови, що активізують процес пізнання, створює перш за все викладач, а демонструє результат цих умов – власне пізнавальну активність – студент.

Цілком зрозумілим є те, що навіть найсучасніші та наймодернізованіші освітні технології нездатні сформувати потрібних знань, способів діяльності, критичності та творчості мислення особистості, якщо та не займе активну пізнавальну позицію. Таким чином, актуальним стає пошук та інтеграція в систему вищої освіти методів, що заохочують навчально-пізнавальну активність майбутніх спеціалістів.

Сучасні підходи щодо системи активного навчання у вищій школі вказують на те, що освіта повинна розглядатись не як пасивна передача досвіду, знань від викладача до студента, а як взаємодія, творча співпраця суб'єктів навчального процесу, що є моделлю майбутньої професійної діяльності. Рушійною силою даного процесу виступає проблемне навчання, коли перед студентом постає завдання, шляхи розв'язання якого передбачають як застосування уже набутих знань, так і вміння пошуку нових; висування гіпотез, здогадок, логічне обґрунтування найбільш вдалих рішень. Викладач, в свою чергу, виконує роль методиста, модератора, організатора, який здійснює постановку проблеми, направляє студентів, спонукає до самостійності та активності, коригує їхню індивідуальну та групову роботу, забезпечує сприятливий психологічний клімат у колективі, що є важливим фактором у втіленні в життя діалогу. Діалог, в ході якого передбачається активний обмін думок, пропозицій, побудова аргументів, виступає ефективним методом активізації діяльності студентів.

Процес активізації пізнавальної активності студентів тісно

пов'язаний із застосуванням в навчальному процесі самостійної роботи та засобів ІКТ.

Самостійна робота студентів сприяє: поглибленню та розширенню знань, формуванню інтересу до пізнавальної діяльності, оволодінню прийомами процесу пізнання, розвитку пізнавальних здатностей.

Особливу роль у процесі активізації пізнавальної діяльності студентів відіграють засоби ІКТ, за допомогою яких викладач розв'язує дидактичні завдання: інтенсифікацію процесу навчання, реалізацію методів активного навчання, формування наукового рівня навчання, сприяння мотивації навчання, організація систематичного та об'єктивного контролю знань і вмінь студентів, звільнення викладача від рутинної роботи.

Використання інформаційних технологій у навчальному процесі дозволяє інтенсифікувати процес навчання і підвищити його ефективність за рахунок можливості опрацювання великого обсягу навчального матеріалу, розвивати пізнавальну активність, самостійність, підвищувати інтерес до предмету, який вивчається, встановлювати зворотній зв'язок, необхідний для керування навчальним процесом, систематично контролювати знання і вміння та підвищувати якість перевірки знань, удосконалювати форми і методи організації самостійної роботи студентів, індивідуалізувати процес навчання у масовій аудиторії зі збереженням цілісності, що дозволяє враховувати індивідуальні особливості студента, і розвивати їх здібності, здійснювати принцип алгоритмізації навчальної діяльності.

На всіх етапах активізації пізнавальної діяльності студентів у процесі навчання інформатики та комп'ютерної техніки особливе місце посідає самостійна робота, оскільки вона може виступати індикатором інтелектуального рівня студентів, як у процесі навчання так і в процесі професійної підготовки та діяльності.

ІКТ, як засіб активізації пізнавальної діяльності студентів у процесі навчання інформатики та комп'ютерної техніки дозволяють поглибити навчальний процес і стають уже необхідним компонентом навчання. Застосування ІКТ вносить зміни у навчальну

діяльність, які стосуються емоційно-мотиваційних, пізнавальних, мислительних та вольових процесів і впливають на поведінку студентів в процесі навчання [1, с. 49].

Успіх навчання в решті решт визначається ставленням студентів до навчання, їх прагненням до пізнання, усвідомленням і самостійним оволодінням знаннями, уміннями та навичками, їх пізнавальною активністю.

Активні методи навчання за умов їх творчого застосування перетворюють навчальний процес у творчо-пошукову діяльність, яка позитивно впливає на його ефективність, спонукає до пошуку різноманітних прийомів засвоєння знань.

Необхідність активного навчання зумовлена тим, що за допомогою його форм, методів можна досить ефективно вирішувати цілу низку дидактичних завдань, які важко вирішити за умов традиційного навчання.

Треба розвивати не тільки пізнавальні, а й професійні мотиви і інтереси, системне мислення студентів, формувати соціальні вміння і навички взаємодії і спілкування, вчити вмінню сумісної діяльності та взаємодії, здатності приймати спільні рішення, виховувати відповідальне ставлення до справи, усвідомлювати соціальні цінності та установки як колективу, так і суспільства в цілому.

У розвитку особистості майбутнього фахівця важливе значення належить формуванню позитивних мотивів і дієвих цілей, оскільки вони — найважливіші детермінанти діяльності. Структура мотивів студента стає стержнем особистості майбутнього фахівця. Отже, розвиток позитивних навчальних мотивів - невід'ємна складова процесу формування особистості студента.

Також варто згадати про написання курсових, дипломних, лабораторних робіт, за умови вдалої організації яких, формуються риси творчої діяльності студента, забезпечуються методи оволодіння науковою діяльністю, розвивається зацікавленість у роботі над проектом. Цілком зрозумілим є те, що велике значення має система оцінювання знань, яка забезпечує студента зворотною інформацією щодо рівня успішності його навчальної діяльності, стимулює мотиваційну функцію.

Таким чином, процес навчально-пізнавальної діяльності є надзвичайно важливим для професійного та особистісного розвитку не тільки під час навчання, але і в процесі подальшої професійної діяльності, тому він потребує подальших педагогічних розробок щодо його вдосконалення та активізації

В умовах гуманізації освіти існуюча теорія та технологія масового навчання мають бути спрямовані на формування сильної особистості, здатної жити і працювати у складних умовах нашого сьогодення, сміливо визначати власну стратегію поведінки, здійснювати етичний вибір, бути відповідальним за нього, бути спроможною до навчання упродовж усього життя, до саморозвитку та самореалізації.

Література:

1. Бондар В.І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів / Бондар В.І. – К.: Вересень, 1996. – 129с.
2. Чаплицька Г.В. Формування умінь і навичок студентів у процесі творчої діяльності // Гуманізація навчального- виховного процесу. Науково-методичний збірник. – Слов'янск, 2003. – Вип.19. - С.85-88.
3. Шляхи активізації пізнавальної діяльності в процесі лекцій// Гуманізація навчально-виховного процесу. Науково- методичний збірник. – Слов'янск, 1997. – Вип..2. – С.6-10.

ТЕНДЕНЦІЯ ЗМІНИ ОБСЯГУ ВВП УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ ТА ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА НЬОГО

Миськова В. В.,

студентка економічного факультету

Фурман Т.Ю.,

доцент економічних наук

Донецький національний університет

імені Василя Стуса

м. Вінниця, Україна

Постановка проблеми. Негативний вплив російської військової агресії став причиною значного скорочення економіки України у 2022 році, що в майбутньому може призвести до подальшого зниження рівня життя населення нашої країни, а також до продовольчої кризи по всьому світі. Саме тому для утримання контролю над ситуацією важливо проводити постійний моніторинг та прогнозування економічного становища. Оскільки основним макроекономічним показником залишається обсяг валового внутрішнього продукту (ВВП), то у даному дослідженні доречним є статистичне вивчення динаміки цього показника та проведення його екстраполяції на короткостроковий період.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням стану економіки в цілому і динаміки ВВП України під час війни та факторів впливу на нього займалися такі вітчизняні вчені як О.М. Чубка, С. В. Онешко, С. В. Башлай, О. Б. Короленко, В. М. Геєць, М. І. Скрипниченко та інші. Проте через нестабільність сучасної геополітичної ситуації подальше вивчення даного питання є вкрай необхідним.

Мета роботи. Дослідження тенденції зміни обсягу ВВП України в умовах російської збройної агресії та факторів, які впливають на нього.

Викладення основного матеріалу. Війна на території України стала причиною для формування низки чинників, які

здійснюють вкрай негативний вплив на економічну систему нашої держави. Руйнування виробничих та інфраструктурних об'єктів, окупація українських земель, порушення багатьох логістичних шляхів та масштабне переселення людей закордон – це далеко не всі фактори, які спричинили рекордне для України падіння обсягу ВВП.

За даними Державної служби статистики обсяг реального ВВП України у 2022 році скоротився на 29,2% у порівнянні з попереднім роком [1]. Такі втрати є найбільшими за всю історію незалежності і перевищують збитки більшості країн, які брали участь у збройних конфліктах, навіть під час Другої світової війни. Та попри це Україна змогла підтримувати достатньо високий для сучасних умов рівень стабільності завдяки значній фінансовій допомозі міжнародних партнерів і у другій половині 2022 року можна було спостерігати відновлення приросту ВВП, як номінального так і реального (див. рис.1) [3].

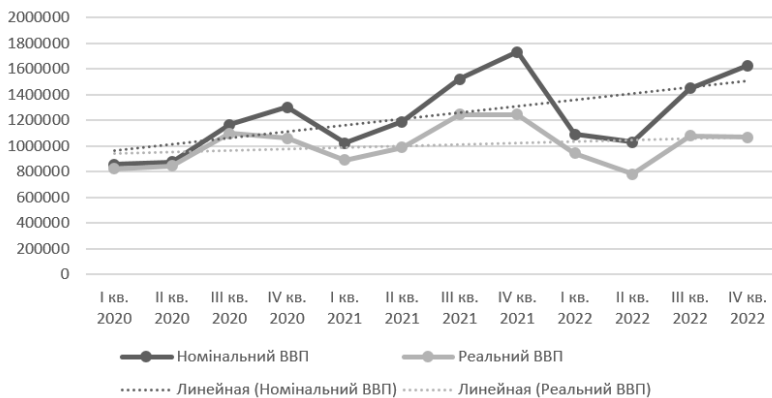

Рисунок 1 – Динаміка реального та номінального ВВП України у 2020-2022 роках [2]

Для більш детального статистичного вивчення змін реального ВВП України за останні роки розрахуємо та проаналізуємо такі показники динаміки як абсолютні прирости, темпи зростання та приросту, абсолютне значення 1% приросту. З таблиці 1 бачимо, що найбільше скорочення ВВП відбулося у перші місяці війни.

Про це свідчить від'ємний ланцюговий абсолютний приріст першому кварталі 2022 року, який становив 300697 млн. грн. У другому кварталі темпи скорочення впали майже вдвічі і ланцюговий приріст становив вже 164098 млн. грн. грн. зі знаком мінус, проте саме в цей період обсяг реального ВВП впав нижче рівня 2020 року, про що свідчить від'ємний базисний абсолютний приріст. Пропри це вже у третьому кварталі простежується значне зростання даного показника.

Таблиця 1 - Показники аналізу динаміки реального ВВП
у 2020-2022 роках

Період	Реальний ВВП	Абсолютний приріст, млн. грн.		Темп зростання, %		Темп приросту, %		Абсолютне значення 1% приросту
		базис.	ланцюг.	базис.	ланцюг.	базис.	ланцюг.	
I кв. 2020	821210	-	-	100,0	-	-	-	-
II кв. 2020	842935	21725,0	21725,0	102,6	102,6	2,6	2,6	8212,1
III кв. 2020	1095567	274357,0	252632,0	133,4	130,0	33,4	30,0	8429,4
IV кв. 2020	1058744	237534,0	-36823,0	128,9	96,6	28,9	-3,4	10955,7
I кв. 2021	887884	66674,0	-170860,0	108,1	83,9	8,1	-16,1	10587,4
II кв. 2021	987871	166661,0	99987,0	120,3	111,3	20,3	11,3	8878,8
III кв. 2021	1243962	422752,0	256091,0	151,5	125,9	51,5	25,9	9878,7
IV кв. 2021	1243865	422655,0	-97,0	151,5	100,0	51,5	0,0	12439,6
I кв. 2022	943168	121958,0	-300697,0	114,9	75,8	14,9	-24,2	12438,7
II кв. 2022	779070	-42140,0	-164098,0	94,9	82,6	-5,1	-17,4	9431,7
III кв. 2022	1077821	256611,0	298751,0	131,2	138,3	31,2	38,3	7790,7
IV кв. 2022	1065721	244511,0	-12100,0	129,8	98,9	29,8	-1,1	10778,2

Темпи зростання та приросту підтверджують попередні висновки та демонструють, що обсяг реального ВВП у першому кварталі минулого року впав на 24,2%, і становив 94,9% від рівня на початок 2020 року, у другому – скоротився ще на 17,4%, а у третьому – зріс на 38,3% порівняно з попереднім кварталом. Абсолютне значення 1% приросту свідчить про те, що на кожен відсоток приросту або скорочення ВВП у першому кварталі 2022

року припадало 12438,7 млн. грн., у другому – 9431,7 млн. грн., у третьому – 7790,7 млн. грн., а в четвертому – 10778,2 млн. грн.

Також розрахуємо середні показники динаміки. Середній рівень ряду динаміки показав, що в середньому за три роки щоквартальний обсяг реального ВВП України становив 1003984,83 млн. грн. Середній абсолютний приріст свідчить, що в середньому щоквартально він зростав на 22228,27 млн. грн. що у відносному вираженні відповідає зростанню на 2%.

Також виконаємо екстраполяцію даного показника на основі аналітичного вирівнювання на короткострокову перспективу. Обчислення показали, що в другому кварталі 2023 року реальний ВВП становитиме 1091422 млн. грн., у третьому – 1103080,3 млн. грн., а в четвертому – 1114738,6 млн. грн.

Висновок. Отже, у ході дослідження було встановлено, що економіка України втратила майже третину свого реального ВВП внаслідок російської військової агресії у 2022 році. Найбільший спад прийшовся на перший та другий квартал, а у третьому економіка почала адаптуватися і зростати. Високий рівень ВВП є вкрай важливим для повоєнної відбудови, саме тому економічна система нашої країни як ніколи потребує злагодженої роботи органів державного управління, а також допомоги міжнародних партнерів.

Література:

1. Державна служба статистики URL : <https://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Міністерство фінансів України URL : <https://minfin.com.ua/>
3. LB.UA. Фінансово-економічні наслідки війни. URL : https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/550614_finansovoekonomichni_nasliutki.html

MARKETING MANAGEMENT IN INTERNATIONAL CORPORATIONS

Mostipan V.

*Faculty of International Economics
and Management, undergraduate
Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman
Kyiv, Ukraine*

High demands for competitiveness are currently one of the primary trends in the growth of the global economy of businesses operating on the global market. Because of this, maintaining and enhancing their competitive advantages is the main objective. Transnational firms work to create a worldwide strategy that will enable them to maximize their advantages in the environment of rapid globalization.

Most domestic enterprises in their activities use a limited arsenal of marketing tools, which are mainly aimed at implementing the sales function [1, p. 95].

This outdated approach to management does not allow to create effective mechanisms for timely adaptation to constant changes in the external environment. In order to increase competitiveness, differentiation of goods, services or ideas and ensuring stable conditions for innovative development, modern enterprises should introduce marketing management.

This method of business management combines the interests of owners, managers, workers, partners, customers, and society to achieve both the best possible economic performance and a beneficial social impact. Marketing management is based on the needs of customers and adapts according to the modification of their desires and requirements for goods, services, or ideas offered on the market, in contrast to social and ethical approach to management where the company proclaims certain corporate values and further adheres to them in the current activities.

In real practice, the shift of companies' interest towards consumers' needs causes big international corporations to implement various tools and approaches into their strategies, which are all functioning together as parts of marketing management.

One of the most recent examples is altering cosmetic brands' messages to empower and support women in order to urge them as a group to spend more money on cosmetics [2], which is a near immediate response to feminism movement. Another way to stay competitive and updated is the use of digitalization: virtual reality, AI powered programs and tools to try make up on virtually, to personalize skincare recommendations etc., if a company specializes in cosmetics, for example.

Overall, the main point of using marketing management in international corporations' activities is to trace any changes in trends, innovative marketing techniques, new ways to utilize technological achievements. Marketing management is to merge all of those into one complex strategy, that will keep a company intact with the market's state and will help it to stay up to date and competitive until the next adjustment to the changes will be necessary.

Bibliography:

1. Orlov P.A. Marketing: education. manual for universities / P.A. Orlov. - Kh.: INZHEK, 2012. - 525 p.
2. Matrix // L'Oréal Group. URL: <https://iide.co/case-studies/L'Oréal-marketing-strategy/>

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ КОМПЛАЄНС - КОНТРОЛЮ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*Мулик А.К.,
аспірант кафедри економічного
права та економічного судочинства
Навчально-наукового інститут права
Київського Національного Університету
імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна*

Сучасна банківська сфера є складною та динамічною галуззю, яка піддається постійним змінам та регуляторному впливу. Забезпечення дотримання законодавства та нормативних вимог у цьому секторі вимагає від банківських установ високого рівня професіоналізму та контролю за ризиками. Один із ефективних інструментів для забезпечення внутрішнього контролю та дотримання нормативів в банківській діяльності є комплаєнс-контроль. Термін "комплаєнс" походить від англійського слова "compliance" та визначається як система внутрішнього контролю та дотримання нормативних вимог у фінансовій сфері [10, 344]. Цей підхід спрямований на мінімізацію ризиків та збереження репутації банку, а також на запобігання фінансовим порушенням, таким як антикорупційні порушення, відмивання грошей та порушення в сфері персональних даних клієнтів.

Правовий режим комплаєнс-контролю в банківській діяльності базується на національному законодавстві. Країни розробляють та ухвалюють нормативні акти, які регулюють вимоги до комплаєнсу в банках. Зазвичай, це включає в себе вимоги до структури комплаєнс-системи, обов'язки та відповідальність банківських установ щодо дотримання законодавства та забезпечення фінансової безпеки. У світовій банківській галузі існують міжнародні стандарти та рекомендації, які визначають найкращі практики в галузі комплаєнс-контролю. Наприклад, Базельські стандарти встановлюють вимоги

до управління кредитними ризиками, ліквідністю та іншими аспектами банківської діяльності [1], а Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції встановлює стандарти для запобігання корупції в уряді та підприємствах та вимагає від країн-учасниць приймати закони та заходи щодо комплаєнс – контролю [5]. Національні банки або регулятори в банківському секторі відіграють ключову роль у визначенні та нагляді за комплаєнс-контролем. За українським законодавством комплаєнс регулюється певним переліком законодавчих актів, а саме: Методичні рекомендації щодо вдосконалення корпоративного управління в банках України, затверджені Постановою Правління Національного банку України № 98 від 28 березня 2007 року (втратило чинність) [8]; Положення про організацію системи внутрішнього контролю в банках України та банківських групах, затверджено Постановою Правління Національного Банку України № 88 від 02.07.2019 року [7]; Положення про авторизацію осіб, які мають намір провадити діяльність з надання інформаційних послуг на фондовому ринку та умови провадження такої діяльності [6]; Закон України "Про ринки капіталу та організовані товарні ринки" (в редакції від 19 червня 2020 року № 738-IX, що набула чинності з 01.07.2021 року) [3]. Вони зазвичай встановлюють мінімальні стандарти та вимоги, які повинні бути виконані банками. Варто зазначити, що в деяких законодавчих актах назва «комплаєнс» прямо не вказується.

Система комплаєнсу в банку повинна бути комплексною та охоплювати різні аспекти діяльності, включаючи контроль за фінансовими операціями, дотриманням антикорупційних норм, захистом персональних даних клієнтів, а також відмиванням грошей та фінансуванням тероризму. Важливо встановити процедури моніторингу, аналізу та звітності для виявлення порушень та вчасного реагування на них. Загалом, правовий режим комплаєнс-контролю в банківській діяльності є ключовим елементом забезпечення фінансової стійкості та дотримання регуляторних вимог у сучасній банківській сфері [4]. Цей режим вимагає систематичного аналізу, адаптації до змін в законодавстві та реагування на нові виклики, що виникають у банківському секторі.

Комплаєнс-контроль, у своїй сутності, є ключовою складовою системи внутрішнього контролю та дотримання регуляторних норм і стандартів в сучасній банківській діяльності. Він спрямований на запобігання порушень законодавства, збереження репутації банку та забезпечення фінансової стабільності. Першим та одним з найголовніших є антикорупційний аспект. Боротьба з корупцією є однією з найважливіших функцій комплаєнс-контролю. Вона включає в себе розробку та впровадження політик та процедур, спрямованих на запобігання корупційним діям в банку. Комплаєнс-контроль виконує моніторинг операцій, що мають потенційний ризик, та вживає заходів для їх запобігання та виявлення [9]. Також сюди можна додати запобігання відмиванню грошей та фінансування тероризму. Комплаєнс-контроль включає в себе розробку та реалізацію стратегій для виявлення та запобігання відмиванню грошей та фінансування тероризму в банку. Важливо вести моніторинг фінансових операцій та клієнтських активностей для виявлення незаконних дій.

При захисті персональних даних клієнтів повинна бути гарантія того, що банк дотримує вимоги щодо конфіденційності та захисту персональних даних своїх клієнтів. При цьому процесі виконується аудит та аналіз систем збереження даних, контролюючи їх відповідність стандартам безпеки. Комплаєнс-контроль сприяє розвитку етичних стандартів і корпоративної відповідальності в банку. Важливо відслідковувати та реагувати на випадки недобросовісної поведінки або порушення етичних норм серед співробітників та керівництва банку.

У світі банківської справи існують численні приклади успішної реалізації комплаєнс-контролю в банківських установах, які дозволяють зрозуміти важливість цього підходу та його позитивний вплив на фінансову стійкість і репутацію банку. Нижче наведено кілька практичних випадків та прикладів успішного комплаєнс-контролю.

В 2015 році британський банк HSBC опинився під великим тиском регуляторів через порушення правил відмивання грошей та недостатній контроль у сфері комплаєнсу. Після цього інциденту, HSBC вніс великі зміни в свою систему комплаєнс-контролю,

збільшивши інвестиції в цей напрямок та впровадивши строгий моніторинг фінансових операцій. Цей приклад показує, як банк зміг виправити ситуацію та покращити свою репутацію завдяки ефективній системі комплаєнс-контролю [11].

JPMorgan Chase, один з найбільших американських банків, активно впроваджує комплаєнс-контроль та управління ризиками в свою діяльність. Банк приділяє велику увагу аналізу ризиків у фінансових операціях, виявленню можливих порушень та розробці стратегій для їх запобігання. Підходи JPMorgan Chase демонструють, як високий ступінь уваги до комплаєнс-контролю може сприяти фінансовій стійкості та успішності банку [2].

Ці приклади вказують на те, що успішний комплаєнс-контроль не тільки запобігає фінансовим ризикам та порушенням законодавства, але і сприяє підвищенню рівня довіри клієнтів і регуляторів, забезпечуючи стабільність та довгостроковий успіх у банківській галузі.

Література:

1. Basel Committee on Banking Supervision Consultative Document The compliance function in banks. URL: <http://www.bis.org/publ/bcbs103.html>.
2. Global Financial Crimes Compliance. JPMorgan Chase & Co Official Website. URL: <https://www.jpmorganchase.com/about/global-financial-crimes-compliance>
3. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 23.02.2006 (в редакції від 19 червня 2020 року № 738-IX). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
4. Ключко Л. А. Фінансовий моніторинг та комплаєнс-контроль в банках. Финансы, учет, банки. 2014. №1. С. 153-160. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21-COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Fub_2014_1_22.pdf
5. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text
6. Про затвердження Положення про авторизацію осіб, які мають намір провадити діяльність з надання інформаційних

послуг на ринках капіталу та організованих товарних ринках, та умови провадження такої діяльності від 27.09. 2018 № 670. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1371-18#Text>

7. Про затвердження Положення про організацію системи внутрішнього контролю в банках України та банківських групах від 02.07.2019 №88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v008-8500-19#Text>

8. Про схвалення Методичних рекомендацій щодо вдосконалення корпоративного управління в банках України від 28.03.2007 №98, втрата чинності від 03.12.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0098500-07#Text>

9. Сметаніна Н. В. Антикорупційний комплаєнс у системі запобігання корупції. Протидія злочинності і корупції: міжнародні стандарти та досвід України: Збірник тез міжнародної конференції (м.Харків, 22 вересня 2021 р). 2021. С. 258-261. URL: https://archer.chnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2545/1/zbirnyk_konf_forum_20210922.pdf#page=258

10. Термінологічний словник з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та корупції. Organization for Security and Cooperation in Europe. 2019. С. 825 URL: <https://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine/410919>

11. У швейцарському відділенні HSBC пройшли обшуки - банк підозрюють у відмиванні грошей. УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/1045485-u-shveytsarskomu-viddilenni-hsbc-proyshli-obshuki-bank-pidozryuyut-u-vidmivanni-groshey.html>

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЦИФРОВОЇ
КРИМІНАЛІСТИКИ В УКРАЇНІ

Муляр Г.В.

*доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри правосуддя
Державного університету
інфраструктури та технологій*

Бабич В.А.,

*кандидат юридичних наук, доцент
Київського професійно-педагогічного фахового
коледжу імені Антона Макаренка*

Постановка проблеми. Цифрові технології в сучасних умовах невід'ємний компонент у всіх сферах життя, який визначає перспективи розвитку економіки, політики, національної безпеки та обороноздатності держави. Правовий режим воєнного стану та надання Україні статусу кандидата в члени Європейського Союзу створили додаткові умови для гармонізування підходів до цифрових перетворень.

Мета даного дослідження: дослідити поняття «цифрова криміналістика» та перспективи її функціонування в Україні.

Виклад основного матеріалу. Формування єдиного цифрового ринку з Європейським Союзом та наближення цифрового сектора України до європейського є одним з пріоритетних напрямків реформування в умовах правового режиму воєнного стану. Варто відмітити, що Україна долучилася до Програми «Цифрова Європа» до 2027 р., метою цієї програми є активізація відновлення економіки та цифрової трансформації України [1].

У спеціальній літературі існують різні підходи до визначення поняття цифрової криміналістики та її місця у системі криміналістики та судових наук. Одні науковці вказують, що цифрова криміналістика – це окрема галузь судових наук, яка являє собою систему наукових методів дослідження цифрових доказів з метою сприяння виявленню та розслідуванню кримінальних правопору-

шень [2, с. 290]. Інші зазначають, що цифрова криміналістика має відношення до процесу збору, отримання, збереження, аналізу та подання електронних (цифрових) з метою отримання оперативно-розшукових відомостей, доказової інформації і здійснення розслідування та кримінального переслідування по відношенню до різних видів кримінальних правопорушень [3, с. 179], включаючи кіберзлочини та воєнні злочини, що вчиняються окупаційними військами РФ на території України. В деяких джерелах вказується, що цифрова криміналістика має відношення до процесу збирання, отримання, збереження, аналізу та подання електронних (цифрових) доказів у досудовому та судовому провадженні. Тому цифрова криміналістика може складати стратегічний напрямок у розвитку криміналістичної науки [4, с. 192].

У воєнних реаліях сьогодення гостро постає питання про підвищення ефективності розслідування сучасної злочинності, у тому числі й воєнних злочинів та кіберзлочинів за допомогою цифрових технологій.

На думку Р. Степанюка та С. Перліна, не варто ототожнювати цифрову криміналістику із застосуванням цифрових технологій у криміналістиці, з методиками розслідування кримінальних правопорушень, пов'язаних із комп'ютерною інформацією, або визначити її як окрему частину вітчизняної моделі криміналістики як прикладної юридичної науки та навчальної дисципліни [5, с.290].

Варто відмітити, що перш ніж цифрові докази можуть бути представлені в суді в якості прямих або непрямих доказів, їх треба розпізнати (тобто необхідно показати, що докази відповідають передбачуваній меті). Для наочної демонстрації практики аутентифікації можна навести такі приклади цифрових доказів:

- контент, генерований одним або кількома особами (наприклад, текст електронного листа або миттєве повідомлення і документи текстового редактора, такого як Microsoft Word);
- контент, генерований комп'ютером або цифровим пристроєм без участі користувача (наприклад, журнали реєстрації даних);
- контент, генерований одночасно користувачем і пристроєм (наприклад, динамічні таблиці в таких програмах, як Microsoft

Excel, які включають в себе дані, що вводяться користувачем, і розрахунки, що здійснюються програмою) [6, с.].

Висновки. Отже, цифрова криміналістика – це новітня галузь криміналістики, прикладна наука про розкриття злочинів, що пов'язані з комп'ютерною інформацією.

Цифрова криміналістика є суттєвим доповненням традиційних методів розслідування, проте питання застосування цифрових доказів та їх допустимості в українському законодавстві й досі є невизначеним.

Цифрова криміналістика безсумнівно має досліджуватись на науковому та навчально-методичному рівнях не лише з позиції криміналістики, а й інших споріднених юридичних наук, при цьому напрацювання мають ефективно впроваджуватись у слідчу, судово-експертну практику та підготовку здобувачів вищої освіти.

Література:

1. Україна долучилася до програми «цифрова європа»: що це означає. Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-doluchylasia-do-prohramy-tsyfrova-ievropa-shcho-tse-oznachaie> (дата звернення: 18.09.2023).

2. Колодіна А., Федорова Т. Цифрова криміналістика: проблеми теорії і практики. Київський часопис права. 2022. № 1. С. 176–180.

3. Заєць І. С. Перспективи криміналістики в умовах інформатизації суспільства. Актуальні питання виявлення та розкриття злочинів Національною поліцією: вітчизняний та зарубіжний досвід : матеріали Міжнар. наук.-практ. круглого столу (Київ, 19 лют. 2020 р.). Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2020. С. 77-81

4. Журавель В. А. Загальна теорія криміналістики: генеза та сучасний стан: монографія. Харків: Право, 2021. 448 с.

5. Степанюк Р., Перлін С. Цифрова криміналістика й удосконалення системи криміналістичної техніки в Україні. Вісник ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка. 2022. № 3. С. 283–294.

6. Шевчук В.М. Сучасний стан та тенденції розвитку криміналістики: актуальні проблеми сьогодення. Пробл. законності. 2019. 146. С. 234–246.

ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАННЯ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІКУ ДЕРЖАВИ

Оніщенко Юрій Валерійович,
Фурман Т.Ю., доцент економічних наук
Донецький національний університет
імені Василя Стуса

Актуальність. Питання трудової міграції є актуальним протягом усієї історії незалежності України. У пошуках кращого життя, українці мігрують до своїх сусідів, а також у країни заходу, і, звісно, це впливає на економіку держави. Тому, важливо досліджувати це питання, і визначити, як трудова міграція впливає на економіку України, і які позитивні та негативні фактори несе це явище.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання трудової міграції є актуальним для нашої країни, і згадується у працях вітчизняних науковців, а саме: А. К. Кінах, Л. І. Цимбал, О. С. Кваша, А. П. Гайдучський, К. М. Ніколаєць, Лібанова Е.М та ін, а також в працях іноземних науковців, наприклад Єжи Пеньковські.

Мета роботи. Дослідити питання трудової міграції в Україні, а також визначити її позитивні та негативні фактори впливу на економіку держави.

Викладення основного матеріалу. Підґрунтям бажання українців мігрувати за кордон стала політична та економічна ситуація останніх років в Україні. Девальвація валюти, зростання внутрішніх цін, початок війни з росією, що призвели до погіршення рівня життя, а також незадоволення владою, зменшення рівня доходів та збільшення безробіття, змушують багатьох українців шукати кращого життя за кордоном.

Важливу роль у збільшенні кількості трудових мігрантів також відіграє прийняття безвізового режиму, що розширило можливості українців для виїзду на роботу, а також збільшення лояльності країн до української трудової міграції. Статистичні дані демонструють, що за кордоном все частіше й частіше вітають

українських заробітчан, про що свідчать збільшення квот, послаблення регламентів щодо зайнятості для іноземців, видача тисяч запрошень на роботу українцям тощо. З цих причин, а також початку конфлікту у 2014 на сході України, останнім часом спостерігається зменшення кількості трудових мігрантів з України в Росії, а українці починають надавати перевагу саме країнам-членам ЄС та іншим країнам світу. Основними напрямками трудової міграції українців в 2021 році була Польща, Німеччина, Італія, Чехія (Табл. 1).

Країна	Кількість українських мігрантів
Польща	~ 1 500 000 осіб
Чехія	~ 200 000 осіб
Німеччина	~ 200 000 осіб
Італія	~ 150 000 осіб
Інші країни	~ 1 000 000 осіб

Таблиця 1. Напрями українських трудових мігрантів у 2021 році.

Джерело: складено автором на основі [1]

Кількість українських трудових мігрантів достатньо висока. Хоч і абсолютно точних даних щодо заробітчан немає, однак за даними Мінсоцполітики, станом на 2019 рік за кордоном перебувало приблизно 3,2 млн. трудових мігрантів, а в деякі періоди, коли велися сезонні роботи, їхня кількість налічувала близько 7-9 млн. осіб. У 2020 році, за даними НБУ, кількість трудових мігрантів нараховувала близько 3 млн. осіб. Тоді 400-500 тисяч українців повернулися додому, оскільки втратили роботу через пандемію COVID-19. У 2021 році, за даними Інституту демографії та соціальних досліджень, за кордоном перебувало від 2,5 млн до 3 млн осіб. Дослідники інституту вважають, що через пандемію багато українців відклало ідею трудової міграції до кращих часів.

Звісно, такий масштабний рух населення має сильний вплив на українську економіку. І, звісно, має як негативні, так і позитивні сторони. По-перше, це вплив на ринок праці. На нього така

кількість трудових мігрантів впливає як позитивно, так і негативно. Як відомо, в Україні достатньо великий рівень безробіття, і завдяки трудовій міграції, до повномасштабної війни він тримався на рівні 9%. Трудова міграція послаблює тиск на ринок праці, і згідно розрахункам Інституту демографії НАНУ, за її відсутності рівень безробіття збільшився б в 1,6 рази. З другого боку, трудова міграція також спричиняє нестачу кадрів у багатьох професіях. «Відплив умів» - найсерйозніша проблема, що обумовлює зниження кваліфікації зайнятих. Взагалі, Україна втрачає молодих, висококваліфікованих спеціалістів, оскільки велика частка трудових мігрантів саме людей у віці 30-50 років.

З попереднього наслідку можна зробити висновок, що трудові міграції впливають і на демографічну ситуацію в країні. Багато трудових мігрантів не планують повертатися на Батьківщину, що в довгостроковій перспективі може призвести до демографічного занепаду країни.

По-третє, великий внесок в економіку роблять заробітки українських трудових мігрантів. Останнім часом, вони перетворилися на вагомий чинник у соціально-економічному розвитку України. Протягом 2014-2021 років, можна спостерігати тенденцію, що кількість надходжень з-за кордону зростала, окрім 2019 року, де відбулося зменшення, а також у 2022 році, що пояснюється початком повномасштабної війни з росією (Рис. 1).

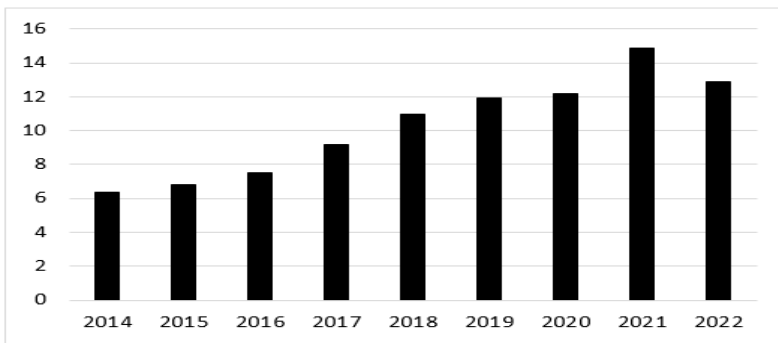

Рис. 1. К-сть перерахованих коштів трудовими мігрантами, млрд грн
Джерело: складено автором на основі [2]

У 2021 році надходження склали близько 15 млрд \$, що 25,4 % більше, ніж у 2020 році (це 7,5 % ВВП, яке у 2021 році склало 200 млрд долларів). У 2022 році Україна отримала \$12,973 млрд, що на 7,5% менше, ніж у попередньому році, коли було отримано \$14,819 млрд. Також у Інфляційному звіті Національного банку України зазначено, що прогноз щодо обсягу грошових приватних переказів в Україну на 2023 рік було зменшено з \$15,9 млрд на \$12,9 млрд. Крім того, прогноз на 2024 рік був знижений з \$15 млрд до \$13,9 млрд, а на 2025 рік - з \$14,8 млрд до \$14,7 млрд.

Оскільки між ВВП та надходженнями трудових мігрантів існує зв'язок, пропонуємо провести кореляційно-регресійний аналіз, щоб встановити силу її залежність. Для цього маємо вихідні дані кількості надходжень від трудових мігрантів (млн грн) та номінального ВВП (млн грн):

К-сть надходжень	6,4	6,8	7,5	9,2	11	11,9	12,2	14,9	12,9
Номінальний ВВП	156	1979,5	2383,2	2982,9	3558,7	3974,6	4194,1	5459,6	5191,0

1) Шляхом проведення логічного аналізу сутності досліджуваного явища й причинно-наслідкових зв'язків, визначено, що кількість надходжень від трудових мігрантів - факторна ознака (x), номінальний ВВП - результативна (y). Це зв'язок парної кореляції, оскільки досліджується зв'язок двох ознак - факторної та результативної.

2) Статистична однорідність розподілів факторної і результативної ознак: $V_x=27\%$, $V_y=37\%$. Коефіцієнт варіації за факторною ознакою (V_x) менше 33%, що підтверджує гіпотезу про статистичну однорідність даних кількості надходжень від трудових мігрантів; Коефіцієнт варіації за результативною ознакою (V_y) більше 33%, що не підтверджує гіпотезу про статистичну однорідність даних про номінальний ВВП, але дані практично однорідні.

3) Вибір форми зв'язку між ознаками є наступним завданням за методикою парного кореляційно-регресійного аналізу. Для цього будуємо кореляційне поле (Рис.1). За розташуванням точок

на кореляційному полі вибираємо лінійну форму зв'язку. На Рис.1 також можна визначити параметри рівняння, побудувавши лінії тренду і вивести її рівняння. Тоді, $a_1=451,4$, $a_0=1177,8$, а лінійне рівняння розв'язку має вигляд: $\bar{y}_x=451,4x-1177,8$. Параметр a_1 показує, що номінальний ВВП в середньому зростатиме на 451,4 млн. грн., якщо кількість надходжень від трудових мігрантів збільшиться на один млрд. грн.

4) Залежність між номінальним ВВП і кількістю надходжень від трудових мігрантів пряма ($r>0$), і досить висока – у середньому на 97% зміна номінального ВВП обумовлена зміною кількості надходжень від трудових мігрантів. При цьому кожний відсоток приросту кількості надходжень від трудових мігрантів супроводжується приростом номінального ВВП на 1,34%.

5) Перевірка статистичної значущості або істотності характеристик парного кореляційно-регресійного аналізу й статистичної достовірності рівняння зв'язку включає перевірку:

а) парного коефіцієнта кореляції на основі t - критерію: $t_{розр}=15,4757$; $t_{теор}=2,2622$. Оскільки $t_{розр}>t_{теор}$, тоді з імовірністю 0,95 можна стверджувати, що парний коефіцієнт кореляції статистично значимий або істотний;

б) рівняння зв'язку на основі F-критерію: $F_{розр}=269,43$; $F_{теор}=5,12$. Оскільки $F_{розр}>F_{теор}$, тоді з імовірністю 0,95 можна стверджувати, що лінійне рівняння зв'язку статистично достовірне;

в) параметрів рівняння зв'язку на основі t-критерію: $ta_1=14,476$; $ta_0=13,439$. ta_1 і $ta_0 > t_{теор}$, тобто параметри рівняння зв'язку є статистично достовірними.

Також для перевірки статистичної точності рівняння зв'язку розрахуємо також відносну помилку апроксимації. $\epsilon_{відн}=0,5\%<15\%$, що підтверджує статистичну точність отриманого рівняння регресії.

Загалом, даний кореляційно-регресійний аналіз свідчить про тісний взаємозв'язок між двома досліджуваними явищами. Надходження від трудових мігрантів складають велику частку від номінального ВВП, і впливають на його загальну кількість. Однак, при такому великому впливі на ВВП виникає залежність, і в разі зменшення кількості трудових мігрантів, може негативно впли-

нути на економіку України. Наглядним прикладом цього є пандемія COVID-19, коли зменшення кількості трудових мігрантів відобразилося на економіці нашої держави.

Висновок. Отже, трудова міграція є важливою складовою життя економіки України. Вона має як позитивний, так і негативний вплив. Потрібно розуміти, що зменшуючи тиск на ринок праці, отримуючи значні кошти у держ бюджет від трудових мігрантів, ми втрачаємо головне - людські ресурси, що в довгостроковій перспективі може стати однією з причин занепаду економіки.

Література:

1. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Національний Банк України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Transfers_from_migrant_workers_Tokarchuk_2020-06-03.pdf?v=4
3. Пікулик О. І. Причини, особливості та наслідки трудової міграції в Україні. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/24/23>
4. Цимбал Л. І. ЕКОНОМІЧНИЙ ВПЛИВ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/10_2020/4.pdf
5. Аналітичний портал «СЛОВО І ДІЛО». Трудова міграція: скільки українців працювали за кордоном в 2019-2021 роках. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.slovoidilo.ua/2021/03/18/infografika/suspilstvo/trudova-mihracziya-skilky-ukrayincziv-pracyuvaly-kordonom-2019-2021-rokax>
6. «UAMEDIA.UA». Попри війну мігранти знову переказують в Україну рекордні суми грошей. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://uamedia.eu/economics/popri-viinu-migranti-znovu-perekazuyut-v-ukrayinu-rekordni-sumi-grosei-1792>
7. Вишгородська РДА. Негативні фактори і вплив трудової міграції на громадян України та країни в цілому. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://vysh.gov.ua/negatyvni-factory-i-vplyv-trudovoyi-migratsiyi-na-gromadyan-ukrayiny-ta-krayiny-v-tsilomu/>

ПОЛІМОДАЛЬНА МАЛООПІЇДНА ЗАГАЛЬНА АНЕСТЕЗІЯ
ПРИ ПЛАНОВОМУ КЕСАРЕВОМУ РОЗТИНІ

Падалко А. А.,

*завідувач відділення
анестезіології та інтенсивної терапії
КНП КОР «Київський обласний
перинатальний центр»*

Дзюба Д. О.,

*завідувач відділення
анестезіології та інтенсивної терапії
КНП КОР «Київська обласна клінічна лікарня»
професор, доктор медичних наук
Національний університет охорони
здоров'я України імені П. Л. Шупика
м. Київ, Україна*

Актуальність теми

Загальна анестезія при кесарському розтині становить певні виклики для лікаря анестезіолога. З одного боку - забезпечити задовільний рівень анестезії, а з іншого – обмежити вплив анестезіологічних препаратів на дитину [1].

Основні недоліки загальної анестезії при кесаревому розтині: високий рівень випадкового збереження свідомості під час операції і виражена гемодинамічна реакція на операційну травму. Найнебезпечніший період оперативного втручання щодо виникнення вищеперерахованих ускладнень – період до народження дитини [2]. Дані ускладнення можуть призводити до розвитку: хронічного болювого синдрому, хронічних постстресорних розладів, серцево-судинних розладів у матері та чинити пригнічуючий вплив на плід [3].

Використання наркотичних анальгетиків становить ризик розвитку хронічної наркотичної залежності, що зустрічається у 8 % пацієнтів після стаціонарного лікування [4].

Мета дослідження

Порівняти «рутинну» методику тотальної внутрішньовенної

анестезії зі штучною вентиляцією легень при плановому кесарському розтині та полімодальну малоопіодну загальну анестезію (гемодинамічні параметри; рівень глюкози та кортизолу; стан новонароджених; глибина анестезії; дози анестезіологічних препаратів; виникнення ускладнень; перебіг післяопераційного періоду; час активізації пацієнта та переводу до післяпологового відділення).

Матеріали та методи

На базі комунального некомерційного підприємства Київської обласної ради «Київський обласний перинатальний центр», проведено порівняльний аналіз клінічних випадків полімодальної малоопіодної загальної анестезії при плановому кесаревому розтині та «рутинної» методики.

В період з 2021 - 2023 роки, у власній практиці, після схвалення комітету з питань етики (НУОЗУ ім. П. Л. Шупика, протокол № 12 від 29.11.2021 рік) та письмової інформованої згоди пацієнтів, нами було оцінено 60 пацієнтів. Усі пацієнти були «рандомним» методом розділені на 2 групи.

Група А, «рутинна» методика анестезії (n = 30), індукція в анестезію: кетамін (0,8 мг/кг, в середньому – 50 мг), тіопентал натрію (5 мг/кг); міорелаксація: атракурій (10 % розрахункової дози), суксаметоній (1,5 мг/кг). Після народження дитини: тіопентал натрію (100 - 200 мг кожні 15 - 20 хв.), кетамін (0,8 мг/кг, в середньому - 50 мг одноразово), фентаніл (навантажувальна доза - 5 мкг/кг, підтримуюча доза - 100 мкг кожні 15 - 20 хв), атракуріум (0,5 мг/кг розрахункова доза).

Група Б, полімодальна малоопіодна методика (n = 30), за 30 хвилин до планового оперативного втручання внутрішньовенно застосовувались ацетамінофен (1 грам) та клонідин (1,5 мкг/кг, в середньому – 100 мкг). Індукція в анестезію, підтримка анестезії та міорелаксація – проводились по аналогічній схемі як в Групі А із певними відмінностями. Відмінності (підтримка анестезії): тіопентал натрію 1% (100 мг кожні 20 - 30 хв.); фентаніл (навантажувальна доза – 2,5 мкг/кг, підтримуюча доза - 100 мкг кожні 20 - 30 хв); безперервна внутрішньовенна інфузія лідокаїну (навантажувальна доза – 1,5 мг/кг, підтримуюча доза – 2 мг/кг/год). При потребі,

поглиблення анестезії додаванням тіопенталу натрію (100 мг) і фентаніл (100 мкг), як фракційних болюсів.

Післяопераційна анальгезія включала в себе: внутрішньовенне введення ацетамінофен – 1 гр. кожні 6 годин; декскетопрофен – 50 мг. кожні 8 годин; внутрішньом'язеве введення морфін – 10 мг, при потребі.

Періопераційний менеджмент пацієнтів відповідав рекомендаціям раннього відновлення після кесарського розтину та Американській Асоціації Анестезіологів.

Забезпечення прохідності дихальних шляхів відбувалось за методикою швидкої послідовної індукції/інтубації. Штучна вентиляція легень проводилась респіратором AEONMED VG 70 в режимі контрольованому по об'єму із нормовентиляційними параметрами.

Проводились наступні оціночні дослідження: контроль рівня глюкози крові та кортизолу в періопераційному періоді (до операції, народження дитини, в кінці оперативного втручання), оцінка інтенсивності больових відчуттів в післяопераційному періоді (нумерична рейтингова шкала), час активізації пацієнта та переводу з відділення інтенсивної терапії. Новонароджені оцінювались по шкалі Апгар і монітувався газовий аналіз пуповинної крові.

Отримані статистичні дані оцінювались за t-критерієм Стьюдента. Рівень значимості (p value) відповідав 0,001. Відмінності оцінювались як статистично значимі, при: t-критерій Стьюдента < - 3,466 і t-критерій Стьюдента > 3,466.

Результати

Між двома групами була відсутня статистично значима різниця у вихідних показниках щодо: соматичного стану, вагітності, оперативного втручання.

Середні показники періопераційного моніторингу та стану новонароджених наводяться в таблиці 1, 2, 3.

1 – за 10 хвилин до оперативного втручання; 2 – після інтубації трахеї/початок операції; 3 – вилучення новонародженого; 4 – 20 хвилин після народження дитини; 5 – закінчення оперативного втручання (за 5 хвилин до закінчення); САТ – середній артеріальний тиск; ЧСС – частота серцевих скорочень; BIS – біспектральний індекс

Таблиця 1

Показники моніторингу гемодинаміки та глибини анестезії

Показники	САТ (мм.рт.ст.)					ЧСС (уд/хв)					BIS				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Група А	89	118	113	93	103	76	93	98	82	86	98	50	61	55	58
Група Б	89	103	99	83	93	76	85	90	76	81	98	47	57	48	50
Критерій Стьюдента (p-value) = 0,001; < - 3,466, > 3,466	0,3	21,7	19	16,3	16	0,18	11,1	9,6	8,4	7,8	-0,24	3,6	8	6,3	5,8

Результати, наведені в таблиці 1, демонструють: статистично значимі відмінності (p-value = 0,001) в отриманих даних між двома групами. Кращі показники було виявлено в досліджуваній групі полімодальної малоопіюдної загальної анестезії (Група Б).

Таблиця 2

Показники періопераційного моніторингу та використання анестезіологічних препаратів

Показники	Групи		Критерій Стьюдента (p-value) = 0,001; < - 3,466, > 3,466
	Група А	Група Б	
Час активізації пацієнта після операції (год.)	10,3	8,43	8,12
Час переведення пацієнта із ВАІТ після операції (год.)	11,4	9,43	8,67
Використаний інтраопераційно фентаніл 0,005% (мкг)	470	343,3	9,9
Використаний інтраопераційно тіопентал натрія 1% (мг)	590	500	5,25
Використання морфін 1% в післяопераційному періоді (мг)	10	2,66	8,78
Оцінка болю по нумеричній рейтинговій шкалі після операцій (бали)	7,06	3,63	13,4

ВАІТ – відділення анестезіології та інтенсивної терапії

Результати, наведені в таблиці 2, демонструють: статистично значимі відмінності (p-value = 0,001) в отриманих даних між двома

групами. Кращі показники було виявлено в досліджуваній групі полімодальної малоопіодної загальної анестезії (Група Б).

Таблиця 3

Показники стану новонароджених та рівня стрес-індукованих субстанцій у пацієнтів

Показники	Оцінка за шкалою Апгар (бали)		Аналіз газів пуповинної крові (венозний зразок)			Глюкоза крові (ммоль/л)			Кортизол крові (нмоль/л)		
	1 хв	5 хв	PH	pCO ₂ (мм. рт.ст)	pO ₂ (мм. рт.ст)	1	2	5	1	2	5
Група А	8,5	9,16	7,33	40	29	4,7	5,8	6,3	700	922	952
Група Б	9,2	9,53	7,38	36,6	35,4	4,7	5	4,7	701	750	764
Критерій Стьюдента (p-value) = 0,001; < - 3,466, > 3,466	-4,2	-2,6	-5	-7,3	-7,3	-0,07	10,8	18,2	-0,5	23,8	28,7

pCO₂ – парціальний тиск вуглекислого газу; pO₂ – парціальний тиск кисню; 1 – за 10 хвилин до оперативного втручання; 2 – вилучення новонародженого; 5 – закінчення оперативного втручання (за 5 хвилин до закінчення)

Результати, наведені в таблиці 3, демонструють статистично значимі відмінності (p-value = 0,001) в отриманих даних. Кращі показники було виявлено в досліджуваній групі полімодальної малоопіодної загальної анестезії (Група Б).

Серед ускладнень анестезіологічного забезпечення, в 2 випадках було виявлено випадкове збереження свідомості пацієнта під час оперативного втручання та в 1 випадку – ларингоспазм після екстубації трахеї. Всі ускладнення були діагностовані в групі «рутинної» загальної анестезії (Група А).

Висновки

Базуючись на отриманих результатах можливо зробити наступні висновки: мультимодальна малоопіодна загальна анестезія для планового кесаревого розтину має обґрунтовані (статистично

доведені) переваги над «рутинною» методикою тотальної внутрішньовенної анестезії зі штучною вентиляцією легень.

Основні переваги: кращі показники гемодинаміки, відповідний рівень глибини анестезії, нижчі рівні стрес-індукованих субстанцій, відсутність пригнічуючого ефекту на новонародженого, відсутність анестезіологічних ускладнень в післяопераційному періоді, зменшення дози анестезіологічних препаратів, скорочення часового проміжку перебування пацієнта у відділенні анестезіології та інтенсивної терапії, менша інтенсивність післяопераційного больового синдрому.

Література:

1. Guasch E. General anaesthesia and obstetric bleeding in caesarean section. One year's experience in a university hospital / E. Guasch, P. Montenegro, C. Ochoa // Rev. Esp. Anesthesiol. Reanim. – 2012. – Vol. 59, № 8. – P. 415 - 422.
2. American Society of Anesthesiologists Task Force on Intraoperative Practice advisory for intraoperative awareness and brain function monitoring: a report by the American society of anesthesiologists task force on intraoperative awareness. *Anesthesiology*. 2006; 104 (4): 847 – 64. doi: 10.1097/00000542 -200604000 - 00031. [PubMed: 16571982].
3. Pandit J. J. 5th National Audit Project of The Royal College of Anaesthetists and the Association of Anaesthetists of Great Britain and Ireland. Accidental Awareness during General Anaesthesia in the United Kingdom and Ireland. Report and findings / J. J. Pandit, T. M. Cook. – London: The Royal College of Anaesthetists and the Association of Anaesthetists of Great Britain and Ireland, 2014. – 270 p.
4. Alam A., Gomes T., Zheng H. Long-term analgesic use after low-risk surgery: a retrospective cohort study. *Arch. Intern. Med.* 2012; 172: 425 – 430.

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

*Перун С.В.,
викладач кафедри
філософії та суспільних наук
Полтавського державного
медичного університету
м. Полтава, Україна*

Наразі ринки праці і попиту зазнають значних змін, що призводить до посилення вимог до конкурентоспроможного фахівця та вдосконалення його знань, умінь і навичок. Це зумовлює переосмислення та реформування освіти і науки як ключових чинників розвитку економіки та суспільства.

У центр уваги потрапляють інституційні зміни в сфері вищої освіти за міжнародними стандартами, де соціокультурні постулати поступово займають перші позиції. Тож вважаємо за необхідне зазначити, що реформа і трансформація освітянського середовища неможливі без впровадження та дотримання академічної культури, академічної доброчесності. У розвинених країнах академічна доброчесність є загальноприйнятою та охоплює всі галузі академічного процесу, надаючи його учасникам відповідальність за свої вчинки, корегуючи міжособистісні зв'язки. Рушійною силою реструктурування вищої освіти та формування нового погляду були положення Лісабонської угоди (2007 р.) щодо принципів функціонування Європейського Союзу з метою створення єдиного європейського дослідницького простору та Бельгійське комюніке (2009 р.) міністрів освіти країн Європейського Союзу «Болонський процес 2020 – Простір європейської вищої освіти у новому десятиріччі», в якому йдеться про сприяння формуванню дослідницької компетентності та здатності продукувати новітні розробки/інноваційні дослідження. Суттєвим є також ухвалення Етичного кодексу вченого України у квітні 2009 р., де підкреслено, що «вчений несе

моральну відповідальність за наслідки своєї діяльності, що можуть впливати на розвиток людства, збереження природи та духовно-культурної спадщини...» [4]. Подібне маніфестує утворення потужного інтелектуального ресурсу в освітньо-науковій сфері, підготовку фахівців інноваційного типу. Важливим складником реструктурування інтеракції науковців та діячів освіти стала академічна доброчесність. Дослідженню феномена академічної доброчесності в Україні присвячені роботи Ю. Гаруста та Б. Павленко [2], Ю. Калиновського [5], Ю. Малогулко і М. Затхей [6], Я. Тицької [7], І. Серебрянської [8] та інших.

Можна сказати, що в Україні поштовхом до реформування стала саме Революція гідності 2014 р. Різні організації активно долучалися до розробок та реалізації реформ держави у різних сферах, що не оминуло й освітньо-наукову галузь. Децентралізація влади дала місцевим громадам нові ресурси, повноваження та розширила горизонти для майбутніх досягнень. Упродовж 2014–2016 рр. неабияку підтримку пріоритетним напрямом надавав Міжнародний фонд «Відродження», заснований Дж. Соросом, метою якого було зменшення корупції (зокрема, у закладах вищої освіти), досягнення де-факто інтеграції України в ЄС, надання платформ для співбесіди інтелектуалам і громадським лідерам, покращення якості підготовки вчителів, імплементація нового закону про освіту, можливості використання стипендій Т.Дж. Александра тощо.

Водночас із цим на державному рівні Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р., який набрав чинності 6 вересня 2014 р., передбачав створення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (далі – НАЗЯВО). І вже 1 вересня 2015 р. Постанова про утворення Агентства, що також містить свій Статут, набрала чинності. Однак надалі відбулася низка змін у складі членів НАЗЯВО, і лише 31 січня 2018 р. урядом було затверджено персональний склад комісії, яка відбиратиме членів Агентства. До неї входить дев'ятеро осіб, зокрема й представники європейських організацій. 27 грудня 2018 р. Кабінетом Міністрів України було затверджено склад 22 членів НАЗЯВО, а також нову

редакцію Статуту НАЗЯВО. Водночас на міжнародному рівні впродовж 2016–2019 рр. американською радою з міжнародної освіти спільно з Міністерством освіти і науки України та за підтримки Посольства Сполучених Штатів Америки було розроблено Проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні – *Strengthening academic integrity in Ukraine project (SAIUP)*, який охоплював 10 закладів вищої освіти України. Проєкт спрямований на формування культури академічної доброчесності у студентській спільноті на бакалаврському рівні, оскільки прогнозується, що «саме це покоління випускників повинно стати носієм нових цінностей у вищій освіті, в науці та суспільстві загалом» [10], забезпечуючи просвітницьку кампанію, практичний навчальний курс, поширення міжнародного досвіду та роботу над нормативною базою і регулятивними механізмами. Тож завдяки мультиджерельним надходженням ініціатив із покращення якості освітніх послуг українська освіта та наука зазнала позитивних зрушень.

Рушійною в українській освіті та науці стала ситуація в лютому 2016 р., коли інформаційний простір жваво відреагував на раніше незнайоме поняття «академічна доброчесність», яке містило в собі очевидні складники: чесність, самостійність, незалежність, професіоналізм тощо [9]. Погоджуючись з І. Серебрянською [8], вважаємо, що термін «академічна доброчесність» бере свої витоки від іноземного *academic integrity*, але, увібравши культурні, соціальні та історичні українські реалії, категорія академічної доброчесності відзначається своєю багатовимірністю, що означає поєднання в ній відповідних фундаментальних цінностей та механізмів й інструментів їх забезпечення і просування [6]. Вже у 2017 р. термін «академічна доброчесність» міцно закоренів і зумовив подальше реформування освіти. Закон України «Про освіту» від 5 вересня 2017 р. вперше на нормативному рівні закріпив це поняття [3]. Згідно з нормативно-правовим визначенням академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів і визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до

результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [3].

У наукових дослідженнях зазначено, що проблема академічної доброчесності сягає обривів не лише виключно освітніх, а й правових, технічних, моральних і соціальних [5].

В Україні забезпечення академічної доброчесності відбувається багаторівнево. Серед таких рівнів виокремлюють міжнародний (мегарівень), державний (макрорівень), інституційний (мікрорівень), особистий (нанорівень) [1, с. 29]. 22 листопада 2018 р. на освітній платформі «БУМ online» стартував курс «Академічна доброчесність в університеті» для студентів, викладачів, науковців, адміністраторів закладів вищої освіти, що став фундаментом в якості освіти, за співпраці Національного університету «Києво-Могилянська академія», української неправничої організації ELibUkr та міжнародної організації «Відродження». Дещо згодом проєкт SAIUP [10], завдання якого полягає в широкому розгалуженому проникненні в різні рівні освіти, тобто у сприянні культурі академічної доброчесності, й який стосується середньої та вищої освіти, ініціював безоплатний онлайн-курс на українській інтернет-платформі Ed-era.

Більше того, проєкт SAIUP торкнувся і бібліотечного фонду України. У 2016 р. Українська бібліотечна асоціація (УБА) за підтримки Посольства США в Україні започаткувала проєкт «Культура академічної доброчесності: роль бібліотек», який спрямований на запобігання проявам академічного шахрайства, плагіату та корупції. УБА розробила листівку, яка репрезентує основні принципи культури академічної доброчесності та розкриває низку ґрунтовних понять, а також надає відомості про джерела інформування з питань дотримання культури академічної доброчесності. Покроково Проєкт набирає обертів: – 2018 р. – розроблено та апробовано програму підвищення кваліфікації працівників бібліотек «Академічна доброчесність та бібліотеки»; – 2019 р. – розроблено електронне видання «Профіль компетентностей бібліотекарів із академічної доброчесності»; – підготовлено 3 рекламно-інформаційні плакати; – «круглі столи» та тренінги з питань академічної доброчесності під час VII Львівського міжнародного

бібліотечного форуму (вересень 2016 р.) та щорічної конференції УБА (листопад 2016 р.); – підготовлено методичні, довідкові й інформаційні матеріали на тему чесного та якісного навчання і дослідження. Плідна робота УБА триває і має на меті запровадити інформаційні навчальні курси у закладах вищої освіти для студентів та аспірантів. Так, проєкт SAIUP досяг неабияких результатів у формуванні культури академічної доброчесності освітян і трансформації менталітету академічного суспільства. Проте після завершення діяльності в межах проєкту SAIUP у 2019 р. співпраця України і США не припинилася. На початку вересня 2020 р. було утворено Проєкт «Ініціатива академічної доброчесності та якості освіти» (Academic Integrity and Quality Initiative Academic IQ), що реалізується з боку України такими інстанціями, як Міністерство освіти та науки і Національне агентство з забезпечення якості вищої освіти, а з боку міжнародних партнерів – американськими Радами з міжнародної освіти за сприяння Посольства США в Україні (відділу преси, освіти та культури). Проєкт розрахований на 2020–2022 рр. і ставить перед собою здійснення таких завдань, як: підтримка 60 університетів з метою формування ефективної моделі внутрішнього моніторингу якості освіти та впровадження принципів академічної доброчесності.

Отже, значну роль у реформуванні вищої освіти України відіграла Революція гідності у 2014 р. У 2016 р. академічна доброчесність заповонила заклади вищої освіти та наукові спільноти, у 2017 р. Закон України «Про освіту» закріпив основні положення цього феномена. Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів і визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень. Ознайомлення учасників освітнього процесу проводилося в Україні за підтримки міжнародних організацій за допомогою впровадження проєктів (SAIUP, AcademIQ) і таких онлайн-курсів, як: «Академічна доброчесність в університеті», «Академічна доброчесність», «Культура академічної доброчесності: роль бібліотек»

та «Академічна доброчесність: онлайн-курс для викладачів». Перспективним вбачаємо вивчення сутності та змісту головних етичних норм, принципів і цінностей академічної доброчесності.

Література:

1. Батечко Н., Михайліченко М. Феномен академічної доброчесності в контексті синергії наукових підходів. Освітологія. № 8. 2019. С. 26–33.
2. Гаруст Ю., Павленко Б. Академічна доброчесність – шлях до захисту інтелектуальної власності українських науковців. Правові горизонти. 2017. С. 88–95.
3. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. Відомості Верховної Ради. 2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
4. Етичний кодекс ученого України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002550-09>.
5. Калиновський Ю. Академічна чесність як чинник правового виховання студентської молоді. Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки : збірник наук. праць. Київ : Видавництво ННУ ім. М.П. Драгоманова, 2012. Вип. 63 (8). С. 477–482.
6. Малогулко Ю., Затхей М. Проблеми академічної доброчесності у вищих навчальних закладах. Матеріали XLVII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ. 2018. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hcvt/all-hcvt-2018/paper/view/3857>.
7. Тицька Я. Академічна доброчесність та академічна відповідальність у забезпеченні якості освіти. Теорія держави та права. 2018. № 11. С. 192–195.
8. Серебрянська І. Мовна експлікація концепту «Академічна доброчесність» в українському освітньому дискурсі. URL: www.researchgate.net/profile/Irina-Serebranska/publication/340818789.
9. Killinger, B. Integrity: Doing the Right Thing for the Right Reason. McGill-Queen's University Press, 2010. P. 12.
10. SAIUP. URL: <http://saiup.org.ua/novyny/z-chitkymy-orientyramy-stalogo-uspihu-akademichnadobrochesnist-yakisnoyi-osvity/>.

ФОРМУВАННЯ ІДЕЙ БІЗНЕСУ ТА ЇХ ОБҐРУНТУВАННЯ

Пестова О.А.,

доцент кафедри економіки та менеджменту

Калугін О.,

студент економічного факультету

Західнодонбаський інститут

ПрАТ «ВНЗ Міжрегіональна

Академія управління»

м. Павлоград, Україна

Кожна компанія для подальшого свого розвитку має багато потенційних можливостей. Знайшовши їх і правильно використовуючи, досягти позитивних результатів набагато легше. В умовах розвинутого ринку досягти успіху може лише той, хто привносить у свою компанію щось нове, відмінне від того, що пропонують конкуренти. Ця новинка може бути застосована до різних сфер підприємницької діяльності. Виведення на ринок нових продуктів, оптимізація переробки сировини, надання додаткових послуг споживачам, забезпечення цінової конкурентоспроможності та відкриття нових ринків і каналів збуту – все це має потенціал для успіху. І визначення цих бізнес-можливостей називається бізнес-ідеєю.

При здійсненні бізнес-розвитку підприємства слід керуватися закономірністю реалізації бізнес-ідей, після чого не всі сформульовані пропозиції призводять до логічних висновків. Лише 5-10% запропонованих ідей успішно реалізуються. Цю характеристику можна інтерпретувати як закон успіху нових ідей.

Генерація ідей є першим і дуже важливим етапом інноваційного процесу, результатом якого є певна кількість перспективних ідей для організації, вони можуть торкатися найрізноманітніших аспектів – від нового продукту до нової організаційної структури. Здобути хорошу бізнес – ідею не завжди просто. Найбільш корисні джерела бізнес – ідей зазначені в табл. 1.

Корисні джерела бізнес – ідей

Джерело ідей	Опис
Відгуки споживачів	Аналіз поведінки та потреб споживачів, їх проблем і потреб вирішення, може привести до створення нових продуктів або послуг.
Рекомендації та бажання друзів, родичів	Відомості від оточуючих людей, які можуть дати ідеї для створення нових продуктів або послуг на основі потреб та бажань соціального оточення.
Продукція, яка випускається конкурентами	Аналіз продуктів та послуг, які вже присутні на ринку та можуть бути вдосконалені або доповнені, щоб створити нові продукти або послуги.
Газетні та журнальні публікації	Читання різних джерел для збору ідей та трендів, які можуть використовуватися для створення нових продуктів або послуг.
Публікації місцевої адміністрації міста, району	Аналіз публічної інформації про нові законодавчі ініціативи та програми, що можуть стати основою для нових бізнес – ідей.
Ідеї, що зародилися в соціальних службах або некомерційних організаціях	Дослідження ініціатив, які створені з метою розв'язання соціальних проблем та потреб, і які можуть бути адаптовані для комерційного використання.

Джерело: розроблено автором на основі [1]

Існує багато спеціальних методів, які можуть допомогти створити та оцінити нові бізнес – ідеї. До них відносяться мозковий штурм, метод шести капелюхів, структуроване мислення (майнд – мапінг), теорія вирішення творчих завдань, морфологічний аналіз, синхронологія (метод Вільяма Гордона), метод фокального об'єкта, реорганізація тощо, потрібно вибрати та формалізувати [7]. Але опис бізнес – ідеї – це не рекламний листок для нового чудового продукту та не його технічний опис. Це документ для прийняття рішень, які мають відповідати на три запитання:

1. Яку проблему вирішує бізнес – ідея, яка користь споживача? (Що?)
2. Який ринок для пропонуваного продукту? (Кому?).
3. Який механізм отримання доходу? (Як?)

Почати бізнес завжди важко. Підприємці стикаються з труднощами на кожному етапі: планування, пошуку постачальників, запуску реклами та продажу. Але найбільша складність полягає у

виборі бізнес-ідеї, яка має потенціал заробити гроші в майбутньому.

Загалом, факторами, що призводять до народження бізнес-ідеї, можуть бути:

- виникнення проблемної ситуації на вирішення якої спрямовуються зусилля персоналу;

- ідеї, які виникають випадково під час поточної діяльності компанії або за інших обставин, безпосередньо з нею не пов'язаних;

- ідеї, запропоновані зовнішніми джерелами (інвесторами, консультантами тощо);

- запозичення з літературних джерел або частини цілеспрямованого розуміння професійного досвіду компаній зі схожими профілями;

- результати навчання на семінарах і курсах;

- реалізація поточних і перспективних планів, ідей, що народжуються під час розробки бізнес-планів.

З усіх перерахованих елементів останній відіграє незвичайну роль, це цілеспрямоване дослідження найкращого шляху розвитку бізнесу компанії та Розвиток бізнесу компанії в першу чергу обумовлений особистим підприємницьким духом і ринковим досвідом керівництва компанії. Звичайно, компетентність приходить сама по собі, а досвід – лише питання часу. У такій ситуації може здатися, що пошук розвитку бізнесу неможливе, але це не так. Економічне опитування розкриває характеристики компаній, які активно реалізують бізнес-ідеї та досягають у процесі великих результатів.

Народження бізнес-ідеї – процес творчий. Цьому сприяє створення атмосфери творчого пошуку та отримання нових знань про бізнес. Планування лежить в основі творчої діяльності співробітників компанії. Це найважчий шлях досягнення управлінських функцій. Але виконання плану за логікою розвитку бізнес-ідей не тільки покращить якість бізнесу, а й призведе до перетворення в бізнес життя, крім матеріального благополуччя.

Фахівці довели, що проекти з бізнес-планом двічі кращі за

своїх конкурентів. Бізнес-план - найважливіший крок від ідеї до її втілення. Компанії можуть не тільки отримати фінансування від інвесторів, але й розробити стратегії розвитку бренду, передбачити ринкові ризики, визначити сильні сторони своєї компанії та ефективно керувати своїм бізнесом [2].

Таким чином, можна зробити висновок, щоб вести бізнес, насамперед потрібно:

1. Бажання вести бізнес, усвідомлюючи мету ведення бізнесу та готовність нести відповідальність за результат.
2. Мати навички, досвід і знання. Бажання постійно навчатися та підвищувати свою кваліфікацію.
3. Ніколи не зупинятися і не відмовлятися від досягнутого.
4. Покладаючись виключно на власні ресурси, значно зменшувати ризики, але водночас є ризик зменшити бізнес-можливості [2].

Тому, коли компанія зупиниться на бізнес-ідеї, необхідно обрати власний алгоритм втілення своєї бізнес-ідеї в життя. Але ось деякі загальні правила: після того, як компанія готова реалізувати свою ідею, їй необхідно створити план цієї реалізації.

Література:

1. Акофф Р.Л. Стратегічне управління. URL: <https://gtmarket.ru/library/basis/4155> (дата звернення 14.07.2023)
2. Амосов О. Ю. Розвиток персоналу – засіб забезпечення ефективності діяльності промислового підприємства в умовах кризи. Економіка розвитку. 2008. № 4 (48). С. 82–83.

ПСИХОЕМОЦІЙНИЙ СТАН ДИТИНИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Пирог Н. Ю.,

*директор інклюзивно-ресурсного
центру «Надія» відділу освіти, молоді
та спорту виконавчого комітету*

*Омельницької сільської ради,
студентка факультету права,
гуманітарних і соціальних наук*

*Кременчуцький національний університет
імені М. Остроградського
с. Демидівка, Україна*

Актуальність. Введення військового стану в країні, зумовленого результатом вчинення дій російської агресії, розв'язало боротьбу українського народу за свою незалежність та свободу. Усі негативні наслідки війни підкреслюють важливість забезпечення захисту та підтримки для дітей з особливими освітніми потребами, а також наголошують на необхідності створення системи послуг, спрямованої на відновлення фізичного та психологічного благополуччя. Впровадження додаткових заходів, націлених на збереження ментального здоров'я дітей, стабілізація їх психоемоційного стану, задоволення базових потреб та дотримання сучасних вимог щодо оптимальної організації освітнього процесу. Створення корекційними педагогами комфортних умов для навчання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами має компенсаторний характер та зменшує негативний вплив наслідків війни. Актуальність даної проблеми дозволяє визначити наявні прогалини та запропонувати способи впровадження якісної освіти, необхідної підтримки осіб з особливими освітніми потребами.

Основна частина. Війна вплинула на всі сфери життя, у тому числі і на освіту. Наразі усі учасники освітнього процесу потребують психологічної підтримки і допомоги задля стабілізації

свого психоемоційного стану. Діти з особливими освітніми потребами більш виражено відчують тривогу, занепокоєння, здригаються від вибухів, не завжди розуміють необхідність переміщення в безпечне місце, внаслідок чого можуть застигати в ступорі, емоційно реагувати на звуки сирени тощо. У складних ситуаціях підтримка дорослого стає для дітей необхідною умовою забезпечення стабільності психоемоційного стану.

На думку О. Чеботарьової, педагог забезпечує усіх учасників освітнього процесу атмосферою засвоєння необхідних знань, умінь та навичок, створює позитивний психологічний клімат, впроваджує методи корекційної допомоги, підтримувати комфорт, зменшувати психологічну напругу і стрес. Автор вважає, що безпосереднє включення у процес навчання, регулярний контакт з педагогами та однолітками допоможуть дітям відчувати стабільність і повернути відчуття безпеки [2].

Науковці акцентують увагу на різноманітності педагогічних стратегій для навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами під час кризових подій. Зокрема, важливим фактором покращення стану є використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у дистанційному навчанні, мобільних застосунків для підтримки пізнавальної активності та корекційно-розвивальний супровід учнів. Крім того, підвищення рівня інформаційно-комунікаційної компетентності педагогів, які працюють з дітьми в спеціальних та інклюзивних освітніх закладах гарантує успішне подолання негативних наслідків війни.

Аналіз наукової літератури демонструє важливість надання своєчасної підтримки та можливості розвитку для осіб з особливими освітніми потребами в умовах кризових ситуацій. Ця підтримка дозволяє долати психоемоційні розлади у дітей та розширює можливості корекційно-розвивального впливу, сприяючи при цьому подоланню обмежень, що можуть виникнути внаслідок сучасних викликів. Діти з особливими освітніми потребами є найбільш вразливою категорією серед здобувачів освіти, які в умовах воєнного стану потребують особливої підтримки та уваги. Важливо забезпечити продовження здобуття освіти такими дітьми із

створенням всіх необхідних умов з наданням психолого-педагогічного супроводу та корекційно-розвиткових послуг незалежно від місця перебування учнів.

Г. Воробель зазначає, ситуації, пов'язані з війною, можуть спричиняти у дітей різні реакції на стрес, такі як порушення сну і харчування, дратівливість, тривожність, тому підтримка емоційного благополуччя під час кризових обставин включає в себе створення безпечного фізичного та емоційного оточення за допомогою активного спілкування, дотримання режиму, зберігаючих саморегуляцію, сприяючих зменшенню стресу, за рахунок підтримки життєдіяльності та здатності адаптуватися до змін у соціальному середовищі. Окреслені проблеми негативно впливають на життя родин дітей з особливими освітніми потребами та вимагають надання розголосу на державному рівні [1].

Висновки. Підтримка дітей з особливими освітніми потребами в умовах воєнного стану в країні є актуальним запитом для мінімізації наслідків психологічної травми в умовах сьогодення. Для забезпечення психоемоційного благополуччя дітей з особливими освітніми потребами під час війни доцільним є створення безпечного середовища, отримання доступу до психологічної допомоги, розроблення індивідуалізованих підходів до навчання та розвитку, які сприяють зниженню стресу та покращенню їхнього психоемоційного стану.

Література:

1. Воробель Г. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушенням слуху в умовах воєнного стану в країні. Особлива дитина: навчання і виховання. 2023. №1 (109). С. 112 – 129.
2. Чеботарьова О. Трудове навчання учнів з особливими освітніми потребами у дистанційному форматі: поради та рекомендації. Особлива дитина: навчання і виховання. 2023. №1 (109). 129-154.

ЗАЛЕЖНІСТЬ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ВВП ТА БЕЗРОБІТТЯ

Побережник Дарина Ярославівна
Донецький національний університет
імені Василя Стуса,
Фурман Т.Ю.,
доцент економічних наук

Постановка проблеми. В Україні, як і в багатьох інших країнах, існує проблема безробіття та її вплив на економічне зростання. Одним із показників економічного зростання є ВВП. Отже, виникає питання про те, як пов'язані ВВП та безробіття, і яка залежність між ними існує. Таким чином, питання залежності та взаємозв'язку ВВП та безробіття є важливим і актуальним останніми роками, враховуючи трансформацію міжнародних економік під впливом діджиталізації, глобалізації та пандемії.

Аналіз останніх досліджень й публікацій. Дослідженням питання важливості залежності та взаємозв'язку ВВП та безробіття займалися багато вітчизняних вчених, зокрема серед останніх досліджень та публікацій в Україні, які стосуються взаємозв'язку ВВП та безробіття, можна виділити такі: Білокур Г. М., Вороніна А.В., Галаганов В.О., Делас У. С., Карюк В. І., Мороз С.В та інші, проте багато аспектів цієї теми ще є невирішеними і досі потребують детального опрацювання.

Мета роботи. Метою роботи є дослідження питання залежності та взаємозв'язку ВВП та безробіття, її актуальності та важливості.

Викладення основного матеріалу.

У світі ВВП і безробіття є двома важливими показниками, які відбивають стан економіки країни. Однак, між цими показниками існує взаємозв'язок, який може бути як позитивним, так і негативним. Аналіз останніх досліджень та публікацій в Україні показав, що між ВВП та безробіттям існує зворотний зв'язок, тобто зниження безробіття супроводжується зростанням ВВП. Проте рівень безробіття

не є єдиним фактором, що впливає на економічне зростання.

Одне з перших детальних досліджень проблеми залежності між відхиленнями обсягу виробленого ВВП та безробіття від їх потенційних значень (потенційного ВВП та природного рівня безробіття) було представлено в роботі А. Оукена 1962 «Potential GNP: its measurement and significance» [4]. Виявлена у роботі А. Оукена закономірність (передбачається, що зниження темпу зростання ВВП на 2% призводить до підвищення рівня безробіття на 1%. У цьому точкою відліку береться темпи зростання ВВП 3 % на рік.) пройшла неодноразові перевірки на статистичних даних різних країн. В цілому, для країн з розвинутою економікою на підставі проведених досліджень різними авторами було зроблено висновки про існуванні залежності між відхиленнями випуску та безробіття, запропонованою А. Оукеном, хоча і не завжди в тому вигляді, в якому вона представлена у його роботі [3].

Для проведення нашого дослідження застосуємо кореляційно-регресійний статистичний аналіз. Кореляція - статистичний взаємозв'язок двох або кількох випадкових величин. При цьому зміни значень однієї або кількох цих величин супроводжують систематичну зміну значень іншої.

Для проведення аналізу були використані дані щодо ВВП та безробіття в Україні за 2011-2021 р.¹, які були взяті з офіційних сайтів Державної служби статистики України [1] та Міністерства фінансів [2] відповідно.

Рівняння кореляції $y = -15,619x + 288,34$ показує негативну залежність між ВВП та безробіттям в Україні за період 2011-2021 р. Коефіцієнт Пірсона (-0,362) підтверджує наявність слабкої наближеної до помірно середньої негативної кореляції між цими змінними. Однак, коефіцієнт детермінації ($R^2 = 0,1311$) вказує на те, що лише 13,11% змін на рівні безробіття можна пояснити змінами у ВВП. Це говорить про те, що є й інші чинники, які впливають на рівень безробіття в Україні.

¹ * 2014 - 2021 р. не враховано ВВП та безробіття на тимчасово окупованих територіях України.

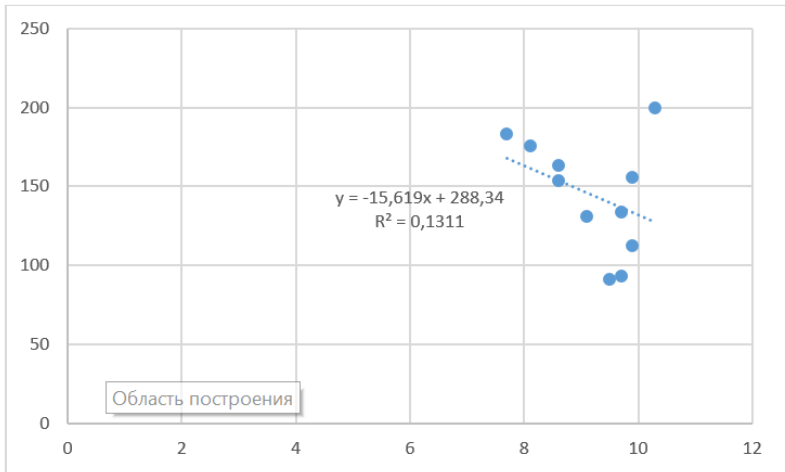

Рисунок 1.1- Кореляція показників, зміна ВВП під впливом безробіття

Висновки. Таким чином, аналіз даних показав, що між ВВП та безробіттям в Україні існує помірний зворотний зв'язок. Однак для більш точної оцінки взаємозв'язку між цими показниками необхідно провести додаткові дослідження та враховувати інші фактори (інфляція, зовнішньоторговельний баланс, державна політика, війна тощо), які можуть впливати на ці змінні, які в свою чергу впливають на економічне зростання. Також слід враховувати, вибірка не є ідеальною. Загалом, для вирішення проблеми безробіття та підвищення рівня ВВП необхідна комплексна та збалансована економічна політика, яка враховуватиме всі фактори, що впливають на економічне зростання.

Література:

1. Національні рахунки (ВВП). Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 27.05.2023).
2. Рівень безробіття в Україні (2000-2021). URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/> (дата звернення: 27.05.2023).
3. Kenton W. Okun's Law: Definition, Formula, History, and Limitations. Investopedia. URL: <https://www.investopedia.com/terms/o/okunslaw.asp> (дата звернення: 27.05.2023).

4. Okun A. Potential GNP: its measurement and significance. URL: <https://milesorak.files.wordpress.com/2016/01/okun-potential-gnp-its-measurement-and-significance-p0190.pdf> (дата звернення: 27.05.2023).

УДК 657

Педагогічні науки

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІТЕЙ
МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ОСНОВНА УМОВА
ОРГАНІЗАЦІЇ ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ
ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

*Покотило І.М.,
студентка факультету
педагогічної і мистецької освіти
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна*

Система освіти завжди відрізнялася тим, що вона адаптується до змін, які відбуваються у суспільстві, і ця особливість існує незалежно від періоду часу. Сучасна школа має впровадити таку структуру своєї діяльності, що сприятиме розвитку індивідуальних та творчих здібностей кожного учня.

Надзвичайна важливість для майбутнього успіху учня припадає на початкову школу, оскільки цей період лягає в основу освітнього розвитку та готує міцний фундамент для становлення всебічно розвиненої особистості. Тому в системі освіти великий акцент робиться на створенні найкращих можливих умов для виявлення природжених талантів молодших школярів, а також на сприянні розвитку їх відповідальності та творчості.

Вступ дітей до школи приносить істотні зміни в їхньому житті та розвитку. В цей період відбувається важлива перебудова свідомості, розвиток емоційної сфери і соціально-психологічна адаптація до нових умов шкільного життя.

За висновками психологів, вік від 6 до 7 років можна вважати

перехідним від дошкільного до молодшого шкільного віку. В цей період діти переживають особливу стадію, відому як «криза семи років».

«Криза семи років» – це поняття, яке використовується в психології для опису можливої фази розвитку дитини навколо віку семи років. В цей період дитина може проходити через ряд фізіологічних, когнітивних, емоційних і соціальних змін, які можуть впливати на її поведінку та сприйняття світу. Відзначимо, що це поняття не має наукового підґрунтя і не є загальноприйнятим в науковому співтоваристві, але воно залишається популярним у певних культурних та педагогічних контекстах.

Зазвичай «кризу семи років» пов'язують з певними змінами в розвитку дитини, які можуть вплинути на її поведінку та психологічний стан. Це період, коли діти можуть виявляти збільшений інтерес до навколишнього середовища, починають досліджувати світ, у якому живуть і стають більш незалежними [39, с. 16].

Загалом важливо пам'ятати, що кожна дитина розвивається індивідуально, і важливо забезпечити їй любов, підтримку та розуміння на усіх етапах її розвитку. Взаємодія зі шкільним психологом може допомогти зрозуміти потреби та поведінку дитини і знайти конструктивний підхід до вирішення виникаючих викликів [46, с. 145].

Вік від 6 до 10 років є часом інтенсивного розвитку важливих психологічних процесів у дітей молодшого шкільного віку. Під впливом цього періоду дитина переживає значні зміни у своїй свідомості: розвивається її емоційна сфера та відбувається адаптація до нових соціальних та психологічних вимог шкільного життя. Л. Шимон стверджує, що саме у цьому віковому діапазоні діти активно формують такі важливі психічні процеси, як рефлексія, внутрішній план дій, довільна увага, пам'ять, уява та здатність до спостереження [60, с. 164].

До часу вступу до школи діти вже проявляють базові та індивідуальні якості такі як самостійність, бажання шукати відповіді на запитання, аналізувати та оцінювати вчинки, відчувати відповідальність та розуміти свої обов'язки. Всі ці аспекти

стосуються об'єктивної психологічної адаптації дитини до навчання у школі.

Проте є ще один аспект, який варто враховувати – суб'єктивна психологічна готовність. Це прагнення дитини навчатись у школі, готовність до знайомства з новим колективом та перебування в ньому. Саме ця готовність може значною мірою відрізнятись в кожній дитини, оскільки має індивідуальний характер.

Шкільне навчання – велика праця, яка вимагає організованості та наполегливості. Вимоги до дитини постійно зростають, що може викликати протиріччя між нашими очікуваннями та розвитком особистості дитини. З одного боку ми прагнемо, щоб вони розвивалися, а з іншого – маємо розуміти, що кожна дитина має свій власний рівень психічного розвитку та індивідуальні якості. Таким чином шкільна підготовка вимагає уважного ставлення до потреб та можливостей кожної дитини, підтримки та сприяння розвитку її особистості. Вчителі та батьки повинні бути чутливими до індивідуальних особливостей дітей, створюючи сприятливе навчальне середовище, що дозволяє кожній дитині розкрити свій потенціал та здібності, сприяє розвитку їх творчості.

Із вступом до школи дитина стикається з новими викликами, де навчання займає центральне місце у її житті. Тепер праця та творчість також підпорядковуються навчальному процесу.

Зміна підходу до діяльності під час шкільного навчання – це природний етап розвитку дитини. Навчання стає пріоритетом, а інші види діяльності, такі як гра, праця та творчість його невід'ємною складовою. Школярі навчаються збалансовувати свої інтереси та обов'язки, щоб стати компетентними та самостійними учнями [20, с. 16].

Успіх дитини у навчанні значною мірою залежить від її позитивного ставлення до навчання. Якщо дитина позитивно налаштована до навчального процесу, вона буде з великим інтересом засвоювати знання, розвивати уміння та навички, уважно слухатиме на уроках і старатиметься якомога краще виконувати різноманітні навчальні завдання [15, с. 15].

Л. Божович зауважує, що оточуючі ставляться до школяра,

який недбало ставиться до учбових обов'язків та не бажає вчитися, по іншому, порівняно з дитиною, яка старанно докладає зусиль у виконанні своїх навчальних обов'язків. Той, хто проявляє байдужість та незацікавленість до навчання, може зазнавати меншої підтримки та розуміння від оточуючих. Він може зіткнутися з критикою та додатковими вимогами, що можуть поглибити його відчуття неуспішності та зниження самооцінки. З іншого боку, дитина, яка прагне старанно вчитися та виконує свої навчальні обов'язки, може зазнавати більшої підтримки, похвали та заохочення від батьків, вчителів та оточуючих. Її старання можуть бути оцінені як позитивний внесок у навчальний процес, що сприяє розвитку її самооцінки та впевненості [16, с. 12].

Шкільна навчальна діяльність має свою об'єктивну складність через особливості, що їй притаманні. Шестирічний школяр стикається з новими викликами: адаптацією до нового режиму дня, встановлення нових стосунків з учителями та однокласниками, адаптацією до незнайомої шкільної обстановки та засвоєнням великої кількості нової інформації і знань.

Інтересу до навчання можна досягти за допомогою використання навчально-ігрових технологій. Цей підхід допомагає створити приємну та дружню атмосферу в класі, що сприяє більш відкритому спілкуванню між учнями та вчителем. При цьому на уроках з'являється емоційний підтекст, що робить навчання цікавішим і привабливішим для учнів. В процесі гри учні активніше залучаються до навчання і зосереджують свою увагу на важливих пунктах. Таким чином, навчання стає більш доступним і сприяє успішності у засвоєнні знань і розвитку творчості.

Крім того навчально-ігрові технології дозволяють вчителю краще зрозуміти індивідуальні потреби та здібності кожного учня. Він може спостерігати за їхнім ставленням до гри, виявляти сильні та слабкі сторони і надавати додаткову підтримку тим, хто цього потребує.

Загалом використання ігрових елементів на уроках дозволяє створити стимулююче навчальне середовище, в якому учні відчують радість від навчання, сприймають інформацію з більшим

задоволенням і проявляють більше інтересу до активної участі на уроці.

Звісно, гра на уроці не обмежується лише розвагою, вона повинна мати певні навчально-виховні цілі, які допомагають досягти певних освітніх результатів на уроці. Таким чином, гра має дидактичну спрямованість. Для досягнення успішного результату важливо детально планувати гру, обирати форму її проведення та визначати на якому етапі уроку вона впроваджується. Крім того, необхідно забезпечити наявність необхідних матеріалів та ресурсів для її успішної реалізації [30, с. 37].

Чому гра так подобається дітям? Гра – це неодмінна складова дитячого життя, і є багато причин, чому вона так подобається дітям. Ми виділяємо такі основні причини:

по-перше, гра сприяє розвитку дитини. Коли діти граються, вони взаємодіють з оточуючим світом, розвивають моторні навички, координацію рухів та креативність. Гра допомагає розвивати уяву і творчість, а також сприяє когнітивному розвитку.

По-друге, гра є засобом спілкування і соціалізації. Коли діти граються разом, вони вчаться взаємодіяти з іншими, розвивають комунікативні навички і вміння працювати в команді. Це сприяє формуванню соціальних навичок і допомагає учням засвоювати правила поведінки в колективі.

По-третє, гра дає можливість школярам виявляти свої емоційні відчуття. Через гру вони виражають свої почуття. Гра допомагає збагачувати емоційну сферу дитини та навчає керувати своїми емоціями.

По-четверте, гра є джерелом задоволення і радості. Коли діти граються, вони отримують задоволення від процесу самої гри, а також від перемоги і досягнення результату. Гра допомагає знижувати рівень стресу і напруги, сприяє позитивному настрою та емоційному благополуччю, у тому числі і у дітей з особливими освітніми потребами.

По-п'яте, гра є способом вчитися і досліджувати світ. Через гру школярі вивчають навколишній світ, експериментують, розв'язують завдання, що допомагає їм засвоювати нові знання і вміння.

Гра сприяє активному пізнанню, допомагає зрозуміти причинно-наслідкові зв'язки і розвивати критичне мислення.

Відтак гра захоплює дітей молодшого шкільного віку через свої розвивальні можливості, сприяння соціалізації, можливість вираження емоцій, надання радості і задоволення, а також як засіб навчання і дослідження світу. Гра є невід'ємною частиною дитинства і важливим інструментом для їхнього розвитку та зростання. Загалом навчально-ігрова діяльність має багато переваг у початковій школі, і, враховуючи психолого-педагогічні особливості учнів, вчитель може здійснювати більш ефективну та захоплюючу навчально-виховну практику.

Підсумовуючи зазначене, ми дійшли висновку, що в період переходу дитини до шкільного життя відбуваються значні зміни в її свідомості, в емоційній сфері, відбувається соціальна, психологічна та фізіологічна адаптація. Організм відповідає на ці зміни своїм напруженням, а це може привести до негативних наслідків. Гуманізація освіти передбачила введення в навчальний процес ігор, які на перших порах і сприяють адаптації дитини до шкільного життя. Саме через гру досвідчений вчитель швидко знайомить дітей між собою, вводить їх в загадковий світ науки. Ігри задовольняють дитячу допитливість, викликають в дітей мотивацію та інтерес до навчання. В силу своїх віково-психологічних особливостей діти так захоплюються грою, що не відчують втоми, проявляють велику активність, прагнення досягти добрих результатів. Постійне насичення уроків системою ігор, особливо дидактичних, дасть змогу добре підготувати школяра до оволодіння теоретичними знаннями та практичним удосконаленням умінь, навичок і застосуванням засвоєних знань.

В процесі ігор в дітей розвивається пам'ять, увага, мислення, мовлення. Навіть замкнені діти в грі стають сміливішими. В іграх (що дуже важливе в подальшому житті) формуються моральні почуття: дружби, товариськості, обов'язку, гуманності.

Застосовуючи ігрові технології в навчанні, школа викликає інтерес до процесу навчання та бажання вчитися.

Література:

1. Зінченко Н. Емоційне стимулювання навчально-пізнавальних потреб школяра. Початкова школа. 2009. №10. С. 15-18.
2. Клименко В. Умови творчого розвитку особистості. Завуч. 2003. №33. С.11-14.
3. Копосов П. Г. Нова українська школа: дидактичні особливості організації навчально-ігрової діяльності учнів 1-2 класів : навч.-метод. посіб. / П. Г. Копосов. — Харків : Вид-во «Фабула», 2021. — 160 с.
4. Нечаєва Л. І. Дидактичні матеріали для розвитку комунікативних умінь молодших школярів. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2006. С. 37.
5. Поліщук В. Від кризи 7 років до кризи входження в дорослість : монографія / В. Поліщук. – Суми : Університетська книга, 2019. С. 16-20.
6. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Вікова психологія. Навч. посіб. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 376 с.
7. Шимон, Л. П. Розвиток критичного мислення учнів початкових класів. ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2009. №44. С. 164-167 с.

СИНЕСТЕЗІЙНІ УТВОРЕННЯ ВІЗУАЛЬНО-ЗВУКОВОГО ЗНАЧЕННЯ В ПОЕЗІЇ ЛІНИ КОСТЕНКО

*Терещенко А. М.,
магістр факультету
української філології
Криворізький державний
педагогічний університет
м. Кривий Ріг, Україна*

Основними засобами сприйняття виступають органи чуття – зір, слух, смак, нюх, дотик. Вони взаємозалежні і невіддільні один від одного. Однією із форм такої взаємодії є синестезія. Складна перцепція в художній панорамі передає емоційні поєднання, розширює естетичні параметри художнього образу, який здатен вплинути на внутрішній світ читача.

Сучасна наука, виділяючи типологію синестезій, спирається на сенсорні сфери модальності: зір (візуальна перцепція), слух (аудіальна перцепція), нюх (одоративна перцепція), смак (густативна перцепція), дотик (тактильна перцепція). Відповідні форми синестезій з урахуванням сфери відчуттів, що виникають, у художній реальності здатні відтворювати складні ланцюжки переживань, а також вибудовувати естетично вивершені художні образи.

Засоби візуалізації будуються відповідно до зорової відчуттєвої сфери. Такі синестезійні засоби можна розмежувати на ті, що позначають сприймання кольору – кольоративи, або хроматизми, і ті, що позначають гру зі світлом і темрявою – фотизми. Більшість синестезій зорового спрямування сполучають із компонентами слухової сенсорної системи. Синестезійні утворення, базовані на синкретизмі звуку й кольору, мають синонімічний номен «колірний звук», або «звуковий колір». Відчуття однієї модальності репрезентуються в межах іншої [1, с. 538].

Творче покоління шістдесятників залишило глибокий відбиток в українському та світовому літературному дискурсі.

Шістдесятники відзначалися новаторством у використанні мовних прийомів та тематики гуманізму. Стиль Ліни Костенко позначений використанням синестезійних корелятивів, зокрема у вигляді тропів і загального принципу побудови поетичних творів. Досліджуючи збірку «Вибране» (1989), ми звернули особливу увагу на цикл «Безсмертним рухом скрипаля», де перважає комбінування органів чуттів для зображення внутрішнього світу. Синестетичні утворення слугують для увиразнення безмежжя жіночого серця, сповненого щастя, муки, страждань, ніжності, самотності. Проте, такі засоби не мають визначеної моделі. Так, наприклад, синестезія *Ловлю твоє проміння крізь музику беріз* [2, с. 289] демонструє поєднання субстантивів кольоративного і звукового значення у складі словосполучення, *Це тихе сяйво над мою долею* [3, с. 278] – ад’єктива звукового значення й субстантивного кольоратива. Подані приклади ілюструють різноманітний вербальний інструментарій побудови синестезійних утворень.

Авторка використовує номени, синестезійне значення яких прослідковується не виразно, а через розкриття семантичного наповнення, як-от: кольоративи «проміння» – «світлова смуга...», «сяйво» – «рівне, звичайно яскраве світло, випромінюване чим-небудь», «зоряний» – «сяючий, блискучий, як зорі...». Звукові номени мають значення джерела (гра на музичних інструментах) і гучності (тихий, тиша) [4]. Спектральний образний складник апелює до відтворення стягнення *радість / світло*.

Ліричні твори збірки «Вибране» Ліни Костенко побудовані за принципом синестезійності. Так, цикл «Осінні карнавали» містить у собі поезії пейзажного тематичного наповненні. Використано образні кореляти *лісу*, персоніфікованої *осені*, *журавлів*, *лісів* та ін. Вони є складниками загальної характеристики пори року, переростають за фізичні рамки свого функціонування. Наприклад, образ саду у ліричному творі «Виходжу в сад...» розкрито крізь призму кольоративного ад’єктива *чорний* і звукового вербатива *шепоче*, а також характеристику образу осені і сонця, які додають до цілісності сприйняття ще й множину звука (*шовковий шум танечної ходи / йому на згадку залишає осінь* [5, с. 342] і

жовтогарячих барв (уже й зникало *сонце над горами* [6, с. 342].

Досліджувані синестезійні утворення слугують для розкриття полімодальності образів, часто поєднуючи оксюморонні фрагменти в єдине ціле. Такі авторські засоби характеризуються логічністю й завершеністю, особливим взаємозв'язком одне з одним.

Література:

1. Штанько К. Типологічні схеми у дослідженні феномену синестезії. Народознавчі зошити. 2013. № 3. С. 538–542.
2. Костенко Л. В. Вибране. Київ : Дніпро, 1989. 558 с.
3. Костенко Л. В. Вибране. Київ : Дніпро, 1989. 558 с.
4. Словник української мови: в 11 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1970–1980. URL : <http://sum.in.ua/>
5. Костенко Л. В. Вибране. Київ : Дніпро, 1989. 558 с.
6. Костенко Л. В. Вибране. Київ : Дніпро, 1989. 558 с.

УДК 330:3

Економічні науки

ІНВЕСТИЦІЙ ПОРТФЕЛЬ: ТИПИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ

Філяр С.В.

к.е.н., доцент

*доцент кафедри економіки, фінансів, обліку,
математичних та інформаційних дисциплін*

Черкаська філія ПВНЗ «Європейський університет»

Блакита В. В.

аспірант, ПВНЗ «Європейський університет»

На практиці формування інвестиційного портфеля безпосередньо здійснюється на основі розробленої кожним підприємством окремо інвестиційної стратегії, визначених основних цілей та принципів формування інвестиційної політики, оцінки інвестиційного середовища, як в середині так і зовні, стану та динаміки кон'юнктури інвестиційного ринку в цілому та в окремих його сегментах. При цьому критеріями відбору є цільові пріоритети

формування інвестиційного портфеля. В цілому можна виділити такі особливості та переваги при формуванні інвестиційного портфеля (рис. 1).

Структура інвестиційного портфеля вказує на певну відповідність інтересів інвестицій, а також накопичують в тій чи іншій формі ризику за окремими кожним окремо видом цінних паперів. Це дає змогу розглядати портфель як цілісний об'єкт управління, що в свою чергу передбачає:

- визначення цілей та завдань, що встановлюються перед портфелем інвестицій в цілому;
- розробку, впровадження та контроль стратегії і тактики виконання цих завдань.

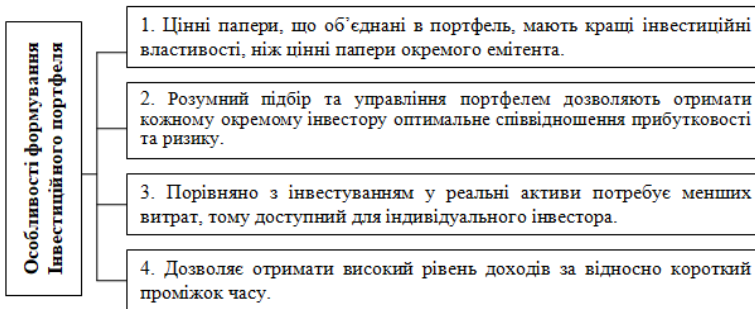

Рис. 1. Особливості формування інвестиційного портфеля

Відповідно, тип портфеля надає його загальну характеристику з точки зору завдань, що перед ним стоять, або видів інвестиційних об'єктів, що входять в портфель. Можливі типи інвестиційних портфель представлені на приведеній схемі (рис. 2) [3].

Рис. 2. Типи інвестиційних портфель

1. Портфель росту. Даний портфель орієнтований на цінні папери та інші інвестиційні об'єкти, ринкова вартість яких швидко зростає. Ціль портфеля росту – приріст капіталу інвесторів, тому розпорядникам або власникам портфеля проценти та інші поточні доходи, пов'язані з об'єктами інвестицій (дивіденди) зазвичай виплачуються в невеликому розмірі або взагалі не виплачуються у розрахунку на високі темпи зростання вартості інвестиційних об'єктів.

2. Портфель доходу. Ціль такого портфеля – отримання високих поточних доходів. Відношення стабільно виплачуваних рентних платежів, процентів, дивідендів до ринкової вартості об'єктів інвестицій, що входять до такого портфелю, вище середньорічного.

3. Портфель ризикового капіталу. Цей портфель, що складається переважно із цінних паперів молодих компаній «агресивного» ринкового типу, що вибрали стратегію швидкого розширення, або інших ризикових об'єктів з невідомою ринковою долею і оцінкою (наприклад, інноваційні стартапи або колекція картин молодих художників).

4. Збалансований портфель. Такий інвестиційний портфель складається частково із об'єктів інвестицій з швидко зростаючою ринковою вартістю, частково – із високоприбуткових цінних паперів.

5. Спеціалізований портфель. Формування такого портфелю здійснюється не по загальному цільовому критерію, а за більш частковими критеріями (вид ризику, конкретні емітенти цінних паперів, у придбанні частки яких зацікавлений інвестор, галузева специфіка або регіональна належність об'єкта інвестування і т.ін.).

На первинному етапі формування інвестиційного портфеля необхідно визначити два ключові параметри, які мають найбільш суттєвий вплив на управління портфелем надалі:

- встановити тип портфеля, тобто визначити його цільову спрямованість (отримання високого інвестиційного доходу в короткостроковому періоді або отримання капіталу та приріст курсової вартості фінансових інструментів);

- визначити прийнятний компроміс у співвідношенні рівнів

прибутковості та ризику фінансових інструментів з урахуванням фундаментального принципу інвестування: чим вище потенційний ризик характерний для об'єкта інвестування, тим вищий потенційний дохід він повинен забезпечувати інвестору.

Таким чином, процес формування інвестиційного портфеля є важливим етапом при інвестуванні, якому слід приділити значну увагу, адже саме від того, наскільки професійно та правомірно буде сформовано інвестиційний портфель, в першу чергу залежить загальна результативність інвестицій у виді прибутку.

Література:

1. Кальний С. В. Управління формуванням інвестиційного портфеля підприємства в Україні. Ефективна економіка. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2019/41.pdf.

2. Плаксина Є. М. Сучасні підходи до формування інвестиційного портфеля. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_3_096.pdf.

3. Саталкіна Л. О. Концептуальні основи формування та використання інвестиційного портфелю підприємства. URL: [file:///C:/Users/Professional/Downloads/piprp_2015_3\(1\)_28.pdf](file:///C:/Users/Professional/Downloads/piprp_2015_3(1)_28.pdf).

4 Fisher I. Mathematical Investigations in the Theory of Value and Prices, and Appreciation and Interest. Cosimo Classics, 2007. 244 p.

ХУДОЖНЄ МОДЕЛЮВАННЯ ПРОБЛЕМ «ВИХОВАННЯ»
ТА «БАТЬКИ І ДІТИ» У РОМАНІ «ДЕ НЕМАЄ БОГА»
М.КІДРУКА

*Бутенко С.В.,
студентка факультету
української філології та літературної
творчості імені Андрія Малишка
Український державний університет
імені Михайла Драгоманова
м.Київ, Україна*

Сучасна українська література не стоїть на місці. З плином подій сьогоднішня література змінюється та збагачується щомиті, тому варто звертати увагу на нові зміни та роботи сучасних українських письменників, їх сюжет, жанрову складову, художнє наповнення.

На даний час, сучасна українська література побудована на фундаменті вікових традицій і водночас це якісно новий продукт сучасного глобалізованого інформаційного світу [1]. Основною ознакою сучасної літератури є її транснаціональний характер, що виявляється в спробі письменників-сучасників розв'язати глобальні вселюдські проблеми. Сучасні українські письменники намагаються подолати одвічну проблему «Батьки і діти».

Дана проблема, вічно хвилює людство і саме з розкриття цієї проблеми створюється чимала кількість праць, що дає можливість теоретично обґрунтувати дану проблематику і знайти правильні шляхи вирішення. Батьки та діти вічна боротьба поколінь, адже батьки, проживши життя, набувши чималого досвіду, намагаються направити життя своїх дітей у певне русло, при цьому не завжди прагнуть зрозуміти, що в цьому житті потрібно їхній дитині.

Завжди дорослому поколінню здавалося, що їх часи багато кращі, вони не хочуть сприймати зміни в житті, їм важко пристосуватися до нових умов, і як наслідок — непорозуміння з дітьми. У свою чергу, діти вважають себе розумними, дорослими,

самостійними, не хочуть прислухатися до мудрих порад батьків. Проблема батьків і дітей піднімалася в багатьох творах світової літератури, в різні часи вона інтерпретувалася по-різному [3].

Особлива увага науковців зосереджена на вивченні саме фундаментальної сфери даної проблеми. У науці накопичений значний теоретичний матеріал з проблеми батьківсько-дитячих взаємин. Їх вплив на формування дитячої особистості розглядався в працях Ю.Аркіна, О.Вишневського, О.Духновича, Н.Лубенець, Я.Чепіги. Експериментальний аналіз специфіки батьківсько-дитячих взаємин проведений у дослідженнях А.Варги, Ю.Гіппенрейтер, В.Гарбузова, О.Захарова, Е.Ейдемільера, О.Сидоренко, Е.Юстицькіса та ін.

Саме тому, проблема батьків і дітей хвилюватиме людство вічно. Кожна людина – це нове покоління. У нього свої погляди та уподобання, які часто відрізняються від смаків минулих поколінь – старших і досвідчених людей. Саме зіткнення інтересів, небажання почути один одного і знайти компроміс є причиною розриву між «батьками» і «дітьми», породжує конфлікти поколінь. Проблема «батьків і дітей» — це споконвічна проблема, яка постає перед людьми різних поколінь [4].

Життєві принципи старших колись вважалися основою людського існування, але вони відходять у минуле, а на зміну їм приходять нові життєві ідеали молодого покоління. Покоління «батьків» намагається зберегти все те, у що воно вірило, чим жило все життя, іноді не сприймаючи нових переконань молоді, прагне залишити все на своїх місцях, прагне миру. «Діти» більш прогресивні, завжди в русі, хочуть все переставити і змінити, не розуміють пасивності старших.

Проблема «батьків і дітей» виникає практично в усіх формах організації життєдіяльності людини: у сім'ї, у трудовому колективі, у суспільстві в цілому. Завдання встановлення балансу у поглядах при зіткненні «батьків» і «дітей» складне, а в деяких випадках і зовсім не вирішуване.

Найчастіше проблема «батьки і діти» провокується самим уявленням про те, що батьки, проживши життя і набувши великого

досвіду, намагаються направити життя своїх дітей в певне русло, при цьому не завжди намагаючись зрозуміти, що потрібні їхній дитині в цьому житті [6].

Варто також зазначити, що роман «Де немає Бога» М.Кідрука розкриває проблему «батьків і дітей» виходячи із соціального становища країни. Показ двосторонніх стосунків між батьком і матір'ю. Показ невимовної любові матері і водночас відсутність поваги та жалю сина до матері. Цей роман є уособленням морально-етичних норм стосунків між батьками та дітьми, їхнього взаємного спілкування та наявності конфліктності через світосприйняття та сприйняття дійсності. Через сучасні події автор розкриває проблему, яка існує у світі багато століть. Адже відсутність поваги та взаєморозуміння провокує страждання, біль, злість і безнадію.

Твори Макса Кідрука чітко структуровані, розкриваючи послідовні вчинки сьогодення та піднімаючи важливість моральної проблеми «батьків і дітей».

У романі спостерігаємо дві моделі виховання: росіянин Єгор Парамонов ріс із батьком-альпіністом, якого покинула дружина, а він знущався із власного сина, щоб помститися їй, і фізично, і морально гнобив Єгора [9]. Саме батько мучив малолітнього Єгора деталями звірячого вбивства одне одного членами експедиції під час невдалого сходження на пік Перемоги заради виживання, де вижив він один – Валерій Парамонов. Брендон Бартон, афроамериканець, батька якого також покинула дружина, і Том Бартон, не зумівши стати для сина авторитетом для наслідування, пожертвував своїм життям: коли він зрозумів, що словами не може врятувати сина від хибного шляху, не може спрямувати його в потрібному напрямі, скерувати до мети стати чемпіоном, навмисне увів смертельну дозу героїну, щоб зупинити сина, показавши, що наркотики – це смерть. Тому саме жертвна любов батька стала головним стимулом для хлопця, якому вдалося зробити неможливе на перший погляд для людських можливостей, щоб перемогти [2].

Зараз, у сучасному світі, інформації дуже багато. Він вказує на переваги батьківської теплоти та чуйності, водночас забезпечуючи послідовну структуру, вибір та межі. Варто знати: діти краще

регулюються, соціально орієнтовані та здатні вирішувати проблеми, якщо їхні батьки мають зважений підхід.

Розвиток тата як батька є важливим. Але цей авторитетний стиль має розвиватися в міру розвитку дітей і вимагає від батьків адаптації в процесі навчання. Розуміння потреб дітей у розвитку має вирішальне значення для здорового зв'язку між батьками та дитиною та стабільності під час переходу [4].

Отже, певні принципи виховання пронизують кожен етап дитинства. Однак у міру розвитку дітей батьки повинні адаптуватися до викликів сучасного етапу, який ставить перед дитиною та батьками нові виклики. Тільки справжню любов відчують діти і тільки вона допомагає їм бути щасливими. Ця основна потреба в батьківській любові залишається з дитиною весь час, поки вона росте. Чому батьки, прикриваючись турботою та любов'ю, шукають вади, які вже лежать на поверхні? Чому іронічні зауваження посилюють конфлікт з дитиною? Вони намагаються правильно розвивати сина, але сарказм замінює любов. І ну як же ваше улюблене чадо відвернеться від вас, вічно зайнятих «виправленням помилок», і порине в популярну соціальну мережу. Вже знайдуться співчутливі дорослі та «пригнічені» батьками однодумці. Хто знає, хто і чого там навчатиме вашу дитину? Натомість чи не краще шукати в дітях досягнення, не відштовхуючи докорами, а залучаючи любов'ю, яка здатна багато що виправити.

У романі «Де немає Бога» Макс Кідрук порушує чимало суспільних проблем. І одна з них, як ми вже зазначали, це стосунки батьків і дітей. Ця проблема буквально пронизує роман. Тому можна окреслити цю проблему в розрізі й інших героїв твору [8].

Усі головні герої так чи інакше пов'язані з дітьми – власними чи чужими. Врешті навіть у найважчі хвилини свого життя вони змушені опікуватися маленьким янголятком – іранською дівчинкою Лейлою. Так само в ці хвилини вони згадують своє дитинство, своїх батьків. Якими різними були ці стосунки...

Хоча сюжет роману – вигадка автора, адже описаної авіакатастрофи насправді не було. Текст справляє враження вкрай

реалістичного. Певно, тому, що автор описує багато реальних подій. Це не лише герої, що мають своїх прототипів.

Тому зауважимо, що проблема «батьків і дітей» полягає в особистій упередженості один до одного, адже її можна вирішити мирним шляхом, не вдаючись до екстраординарних заходів, якщо старше покоління більш толерантне до молодшого, десь, можливо, погоджуючись з цим, і покоління «дітей» буде більше поважати старших [7]. Кідрук один за одним витягує скелети кожної родини, про яку пише. Ба більше, паралельно він торкається таких болючих тем, расової нетерпимості, війна України і Росії розкрита через історію сім'ї Анни Янголь та російського пілота Парамонова. Тут є місце як для конфлікту батьків та дітей, так і для конфлікту націй.

Роман «Де немає Бога» — спроба збагнути, чи є всередині нас те, що втримує від перетворення на звірів у місці, де не діє мораль, у місці, де немає Бога.

Роман М.Кідрука «Де немає Бога» є уособленням філософських, психологічних, моральних, літературознавчих роздумів та ситуацій. Хронотоп твору виконує сюжето-творчу та характеро-творчу функції; завдяки розлогим ретроспекціям, що покликані встановити причинно-наслідкові зв'язки й доповнити психологічний портрет персонажів відбувається посилення і поглиблення психологізму; психологічний хронотоп персонажів знаходиться в тісному зв'язку із зовнішнім [5].

У романі «Де немає Бога» Макс Кідрук порушує чимало суспільних проблем. І одна з них - це стосунки батьків і дітей. Усі головні герої так чи інакше пов'язані з дітьми – власними чи чужими. Проблема «батьків і дітей» полягає в особистій упередженості один до одного, адже її можна вирішити мирним шляхом, не вдаючись до екстраординарних заходів. Якщо старше покоління більш толерантне до молодшого, десь, можливо, погоджуючись з цим, і покоління «дітей» буде більше поважати старших [10]. Кідрук один за одним витягує скелети кожної родини, про яку пише в романі. Ба більше, паралельно він торкається таких болючих тем, расової нетерпимості, війна України і Росії розкрита через історію сім'ї Анни Янголь та російського пілота Парамонова.

Тут є місце як для конфлікту батьків та дітей, так і для конфлікту націй.

Література:

1. MODERN SCIENTIFIC RESEARCH: ACHIEVEMENTS, INNOVATIONS AND DEVELOPMENT PROSPECTS [Електронний ресурс] // Proceedings of III International Scientific and Practical Conference Berlin, Germany. – 29. – Режим доступу до ресурсу: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2021/09/MODERN-SCIENTIFIC-RESEARCH-ACHIEVEMENTS-INNOVATIONS...-29-31.08.21.pdf>.

2. Алексеєнко Т. Ф. Проблема цінностей в інтерпретації конфлікту батьків і дітей у теорії поколінь. Педагогіка і психологія : Науково-теоретичний та інформаційний журнал Академії педагогічних наук України. Київ : Педагогічна преса. 2018/2. №3. С. 68–76.

3. Андрусів С. Сучасне українське літературознавство: тексти і контексти. Слово і час. 2004. № 5. С. 48–53.

4. Бондар Т. В. Стиль взаємин між підлітками та батьками. URL: https://ukrsocium.org.ua/wp-content/uploads/2010/10/31-39_no4_vol35_2010_UKR.pdf

5. Бондаренко Т. С. Індивідуальний стиль Макса Кідрука / Т. С. Бондаренко // Молодий вчений. - 2013. - № 2(02). - С. 54-57. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2013_2%2802%29_11

6. Буленко Т. В. Тенденції розвитку української сім'ї та її проблеми на сучасному етапі. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України / За ред. Максименка С. Д. К., 2001. Т.3. Ч.4. С.20 – 24.

7. Кідрук М. Твердиня : роман технотрилер / Макс Кідрук; передм. Г. Пагутяк. -- Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2013. -- 592 с.

8. Кідрук Макс Де немає Бога: роман. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. 480 с.

9. Кідрук Макс. Де немає Бога: повний відеозапис презентації. URL: https://www.youtube.com/watch?v=bOih-XbJWA&ab_channel=MaxKidruk

10. Огульчанська О. А. Своєрідність хронотопу в романі Макса Кідрука "Де немає Бога" / О. А. Огульчанська // Прикарпатський вісник НТШ. Слово. - 2019. - № 3. - С. 325-331. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pvntsh_sl_2019_3_41

УДК 477

Методика викладання

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СУЧАСНУ ОСВІТУ

Костенко А.О.

студент

ННІ іноземних мов

Черкаський національний університет

ім. Б. Хмельницького

м. Черкаси, Україна

*«Виживає не сильніший і розумніший,
а той, хто найкраще реагує на зміни,
що відбуваються».*

Гордон Драйден

«Ми не можемо уникнути змін, але можемо до них підготуватись» - саме це філософське твердження досить популярне наразі. З розвитком науково-технічного процесу та економіки суспільства в сучасне життя міцно ввійшло таке поняття як «діджиталізація»

Діджиталізація – це процес цифрової трансформації, тобто сукупність різноманітних способів, які оптимізують будь-яку діяльність шляхом інформаційних технологій та використання комп'ютерної техніки.

Діджиталізація дуже вагомо вплинула на трансформацію сучасної системи освіти. Даний процес досить важливий, оскільки він економить час, покращує якість надання послуг, збільшує обсяг комунікацій, дає доступ до інформації незалежно від місця перебування. Глобалізація освіти стала основним чинником визна-

чення стратегічних напрямків реформування освітньої системи України. З метою створення гармонійних умов розвитку дитини, підтримки його здоров'я та емоційного благополуччя, надання нових творчих можливостей, необмеженого доступу до інформаційного поля, підвищення ефективності самостійної роботи і використовуються цифрові технології. Слід зазначити, що це не є дань моді, а максимальна вигода у наданні освітніх послуг, що переходить на новий рівень взаємодії вчителя та учня, а також батьків, які теж є активними учасниками процесу навчання. В силу своєї зайнятості вони не завжди можуть тісно співпрацювати зі школою, тому необхідно налагодити форми взаємодії, аби спілкування стало конструктивним.

Використання інтернет-ресурсів мотивує та стимулює опрацювання навчального матеріалу, зокрема з іноземної мови, досягається такий рівень знань, який неможливий у класі. Учні та студенти співпрацюють на платформах на науковому та прикладному рівні, командно беруть участь у створенні проєктів, є доступними віртуальні лекції, панельні дискусії, сесії «питання-відповідь», обмін матеріалами. На міжнародному та національному рівнях допустима співпраця не лише учнів і студентів, але й вчителів. Водночас і одні, і інші набувають досвіду міжкультурного спілкування. Таке навчання більше орієнтоване на учня, його темп навчання, дає право вирішувати особисто, які засоби масової інформації чи платформи використовувати. Цифрові носії удосконалюють традиційні форми навчання та оптимізують процес. І саме тому, діджиталізація зробила велечезний вплив на трансформацію освітньої системи.

Література:

1. Оновлені умови організації дистанційного навчання [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/ua/news/vidsogodni-nabuvayut-chinnosti-onovleni-umovi-distancijnogo-navchannya-u-shkolah>
2. Цифровізація системи освіти і науки України [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-aktivno-doluchayetsya-do-proyektiv-cifrovoyi-transformaciyi>

3. Digital Technologies in Education. [Електронний ресурс]. - Режим доступу до ресурсу: <https://ec.europa.eu/jrc/en/digital-education-policies>.

4. Бак М. Основні технології мультимедійної освіти / М.Бак // Нова парадигма, випуск 127, 2015. – С. 53-67.

УДК 339.137:[339.5:621.395.62

Економічні науки

КОНКУРЕНТНИЙ АНАЛІЗ І ЦІНОВЕ ПОЗИЦІОНУВАННЯ НА РИНКУ СМАРТФОНІВ

*Кулик О.О.,
студент кафедри
маркетингу та поведінкової економіки
Університету економіки та права «КРОК»
м. Київ, Україна*

Сучасний ринок смартфонів — це один із найдинамічніших та найконкурентніших сегментів світової електроніки та технологій. З кожним роком кількість виробників зростає, технології швидко розвиваються, а споживачі стають все вибагливішими. І саме ця висока конкуренція виявляється ключовим фактором для подальшого розвитку та вдосконалення смартфонів. В роботі проаналізовано конкуренцію та цінове позиціонування на ринку смартфонів, прогнози гайдів та рейтингів та боротьба світових брендів на ринку України та світу цілому.

Термін "ринок конкуренції" зазвичай використовується для опису ринку, на якому діють багато конкуруючих фірм або виробників, які пропонують подібні товари чи послуги. Ринок конкуренції є одним із типів ринків, і його основну рису характеризує наявність конкуренції між учасниками. Ось тільки деякі спеціалісти, які займаються вивченням ринку конкуренції на підприємстві: економісти, маркетингові фахівці, бізнес-стратегі, урядові регулятори. Серед академіків, що займалися дослідженням цього поняття є Майкл Портер, Філіп Котлер, Джозеф Шумпетер, Олівер Уільямсон, Пітер Друкер та інші.

Ринок смартфонів розвивався досить активно з 2019 до 2022 року, з великою кількістю нововведень та змін у цьому сегменті індустрії. Ось кілька ключових тенденцій та подій, що відбулися на ринку смартфонів протягом цього періоду:

- У цей період розгорталися мережі 5G у багатьох країнах, що призвело до збільшення попиту на смартфони, які підтримують цю нову технологію. Багато виробників представили свої 5G-смартфони на ринку.

- Виробники почали активно змагатися у створенні смартфонів з більшою кількістю камер і покращеними функціями фотографію. З'явилися смартфони з трьома, чотирма та навіть більшою кількістю об'єктивів для різних типів фотозйомки.

- Деякі виробники представили на ринок смартфони, які можна згортати або розгортати, надаючи більше гнучкості інтерфейсу та функціональності.

- Смартфони отримали покращені процесори, більше оперативної пам'яті та швидші чіпи для покращення продуктивності та геймінгу.

- Ріст ринку підсиленої реальності (AR) та віртуальної реальності (VR). Смартфони стали важливими платформами для додатків та ігор, пов'язаних з AR і VR

- Виробники почали випускати смартфони зі значно більшими об'ємами внутрішньої пам'яті, що дозволяє користувачам зберігати більше даних, фотографій та відео.

- Зросла місткість акумуляторів, а також вдосконалені технології швидкої зарядки, що дозволили смартфонам працювати довше від одного заряду.

- Виробники продовжували експериментувати з дизайном смартфонів, вводячи нові форми та рішення щодо відображення.

- Деякі смартфони оснащувалися процесорами з підтримкою штучного інтелекту, що поліпшувало роботу камер, оптимізацію батареї та інші функції.

- Китайські виробники, такі як Xiaomi, Oppo, Vivo та OnePlus, продовжили розширювати свою присутність на міжнародних ринках, конкуруючи зі світовими лідерами [1].

Ринок смартфонів у 2023 році переживає найгірший період за останнє десятиліття, повідомляє CNET. За їхньою оцінкою, обсяги продажу смартфонів цього року скоротяться на 4,7% у порівнянні з минулим роком та становитимуть не більш ніж 1,15 млрд одиниць [2].

Також видання Counterpoint Research прогнозує, що світовий ринок смартфонів у 2023 році стиснеться на 6% у натуральному виразі, до 1,147 мільярда пристроїв — це своєю чергою стане найгіршим результатом за десятиріччя (рис. 1) [3].

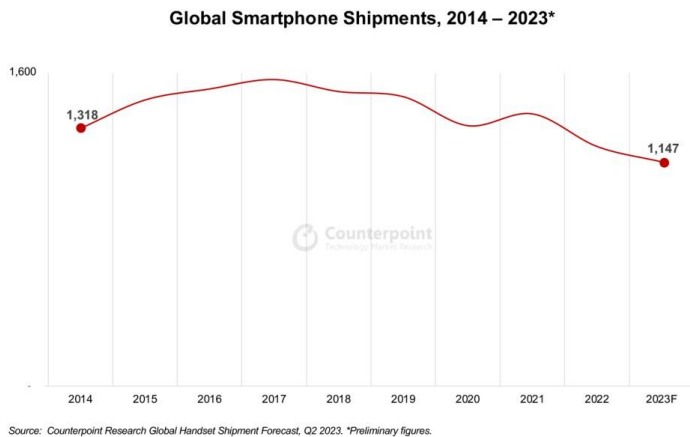

Рис. 1. Темпи падіння ринку смартфонів за версією видання Counterpoint Research

Як ми можемо побачити, обидва видання дають майже однакові прогнози. Такі негативні передбачення пов'язані з низьким попитом на смартфони у багатьох країнах через слабку економіку та високу інфляцію.

Крім того, виробники смартфонів стикаються з проблемами постачання компонентів та побоюються нарощувати обсяги випуску продукції. Це призводить до відсутності нових моделей на ринку та зменшення конкуренції. Споживачі дедалі менше потребують частого оновлення смартфонів, оскільки гаджети стають більш продуктивними та функціональними [2].

Навіть за таких умов не всі виробники смартфонів втрачають свої позиції на ринку. Apple, як очікується, цього року вперше за весь час відбере у Samsung титул світового лідера. Компанія продовжує показувати стабільне зростання продажів своїх iPhone, очікується, що за підсумками 2023 року їхня частка ринку сягне рекордних 19,9% [4].

В першій половині 2023 року ми мали такий TOP-5 смартфонів у світі:

1. Samsung Galaxy S23 Ultra. Samsung Galaxy S23 Ultra – флагманський смартфон, представлений компанією Samsung.
2. iPhone 14 Pro Max.
3. OnePlus 11 5G.
4. Google Pixel 7 Pro.
5. Xiaomi 13 Pro [5].

Дебют iPhone 15 цього місяця є успішним, а тому Apple зможе стати найбільшим постачальником смартфонів у світі [4].

Тим не менше, для українських споживачів є надзвичайно важливим цінове позиціонування брендів смартфонів.

Цінове позиціонування на ринку (або цінова стратегія) – це один з ключових аспектів маркетингової стратегії, який визначає, як компанія встановлює ціни на свої продукти або послуги в порівнянні з конкурентами на ринку. Це робиться з метою створення враження у споживачів про те, що товар або послуга компанії має певну вартість і вигідність порівняно з іншими аналогічними пропозиціями на ринку. Це поняття досліджували та розвивали багато вчених, маркетологів та практиків в галузі маркетингу та бізнесу. Ось кілька з них, які внесли значний внесок у вивчення цього поняття: Аль Ріс і Джек Траут, Ріс Пріскотт і Тед Кухнер, Девід Огільві.

Цінове позиціонування може бути спрямоване на різні аспекти ціноутворення:

- низька ціна;
- середня ціна;
- висока ціна;
- ціноутворення зі знижкою; - преміальне ціноутворення.

Цінове позиціонування на ринку смартфонів має важливе значення для українських споживачів з кількох ключових причин:

- фінансова доступність. Україна є країною з різним рівнем доходів серед населення. Для багатьох українців важливо мати можливість придбати смартфон за доступною ціною, щоб не надто навантажувати свій бюджет;

- конкуренція на ринку. Значна кількість виробників смартфонів пропонує продукти на ринку України, що створює конкурентний тиск і сприяє зниженню цін. Це дозволяє українським споживачам вибирати серед різноманітних пропозицій;

- повсякденне використання. Смартфони використовуються для багатьох повсякденних потреб, таких як комунікація, робота, навчання, розваги, банкінг тощо. Тому важливо, щоб вони були доступні для якнайбільшої кількості людей;

- зручність і технологічний розвиток. Смартфони є не лише засобом спілкування, але й потужними інструментами для доступу до інтернету, виконання завдань та розваг. Важливо, щоб ці технологічні можливості були доступні для більшої частини населення.

- ринковий обсяг. Завдяки великому ринковому обсягу попиту на смартфони, виробники можуть виробляти пристрої масового споживання, що дозволяє знижувати виробничі витрати та ціни на продукцію.

На основі вищесказаного, на початку 2023 року інтернет-магазин ITbox створили TOP-15 смартфонів на ринку України у співвідношенні ціна-якість (табл. 1) [5].

Таблиця 1. Рейтинг ціна-якість від інтернет-магазину ITbox

Модель	Ціна в ITbox на лютий 2023, грн
Бюджетні смартфони	
realme C21Y 4/64Gb NFC	~5499
Samsung Galaxy A04 4/64Gb Black (SMA045FZKGSEK)	~5799
Xiaomi Poco M5 4/64GB	~5999

Vivo Y31 4/128GB	~7999
Xiaomi Redmi Note 11S 6/64GB	~8799
Смартфони середнього цінового сегменту	
Samsung SM-A336B/128 (Galaxy A33 5G 6/128Gb)	~11999
Vivo V21 8/128GB	~12999
Xiaomi Poco X5 Pro 5G 8/256GB	~13999
OnePlus Nord 12/256GB	~15999
Samsung SM-A736B/128 (Galaxy A73 5G 6/128Gb)	~17999
Смартфони топ-класу	
Vivo V23 5G 8/128GB Sunshine Gold	~22000
ASUS ZenFone 8 16/256GB Obsidian Black (ZS590KS-2A011EU)	~26999
ONEPLUS 9 PRO 8/128GB	~27999
SAMSUNG SM-S918B/256 (GALAXY S23 ULTRA 12/256GB)	~57999
Apple iPhone 14 Pro Max 256GB	~64999

Як ми бачимо з таблиці, серед бюджетних смартфонів найкращим є Xiaomi Redmi Note 11S; серед смартфонів середнього цінового сегменту кращим є Samsung SM-A736B/128; серед топ-класу найкращим є Apple iPhone 14 Pro Max.

Конкурентний аналіз і цінове позиціонування на ринку смартфонів є важливими складовими стратегії маркетингу для виробників смартфонів і визначають їхні можливості на ринку. На основі розглянутих тез можна зробити наступні висновки:

- конкурентний аналіз сприяє визначенню сильних і слабких сторін конкурентів;

- цінове позиціонування важливе для залучення та утримання споживачів;

- цінове позиціонування може бути різним для різних сегментів ринку;

- знижки та акції можуть бути ефективними інструментами стимулювання продажів;

- цінове позиціонування повинно бути узгоджене зі стратегією бренду та якістю продукту;

В цілому, конкурентний аналіз і цінове позиціонування на ринку смартфонів допомагають компаніям зберегти конкурентну перевагу, залучати і утримувати клієнтів та забезпечувати стійкий ринковий успіх. Ефективне використання цих стратегій може позитивно позначитися на позиціях бренду на ринку і на їхній прибутковості.

Література:

1. Сайт ISP. Стаття: Ринок обладнання зв'язку 5G: тенденції, зростання та прогноз. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://isp.page/news/uk>

2. Інтернет-журнал: Speka.media: 2023 рік буде найгіршим для ринку смартфонів за 10 років. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://speka.media/2023-rik-stane-naigirsim-dlya-rinku-smartfoniv-zadesyatilittya-pjd04p>

3. Інтернет-видання: IT Community: Ринок мартфонів відкотиться на 10 років [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://itc.ua/ua/novini/rynok-smartfoniv-vidkotytsya-na-10-rokiv-nazad-aapple-vpershe-stane-liderom-zamist-samsung-prognoz-counterpoint-na2023-rik/>

4. Сайт Apple. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.apple.com/ua/>

5. Інтернет-видання: iTech.ua: ТОП-5 найкращих смартфонів 2023 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://itechua.com/smartphones/214927>

INNOVATIVE DESIGN IN MODERN INDUSTRY:
TECHNOLOGIES AND IMPACT

*Malyuzhko M.V.,
student of the faculty of BS-21,
Kyiv National University of
Technology and Design
Kyiv, Ukraine*

Innovative design has become a key driver and catalyst for the development of modern industry, playing an indispensable role in creating innovative products, optimizing production processes and increasing the competitiveness of enterprises in the global market environment. What was once considered just a decorative element or a functional characteristic, today turns into a strategic tool for achieving a high level of innovation, ensuring a balanced ascent to the stars of design and technology.

However, along with all the advantages of innovative design, there are also new challenges. Ethical issues, environmental impact, socio-cultural aspects and safety become even more relevant in the context of the rapid development of new technologies and their impact on consumers. Therefore, understanding innovative design in the context of modern industry requires comprehensive analysis and research.

The purpose of these theses is to research the technologies, methods and impact of innovative design on modern industry. The study covers aspects from the definition of the concepts of "innovative design" and "technology" to the analysis of the practical implementation of innovative design in various industries. The results of the research will allow a better understanding of the relationship between technologies and design, their impact on the development of enterprises and the socio-economic environment as a whole.

The modern world, full of changes and spontaneous development of technologies, presents the industry with new tasks and challenges. Innovation has become a key factor in sustainable growth, and now it is

so closely related to design that their joint capabilities open up new perspectives and development horizons for business. From the design is expected not only an aesthetic appearance, but also practicality, high functionality and adaptability to changing market conditions.

The central element of the designer's creative search is the generation of new ideas, the emergence of which is influenced by innovative factors [1, p.4]. The introduction of modern technologies into the design process opens up incredible opportunities for turning creative ideas and concepts into reality.

Digital tools such as 3D modeling, virtual reality and artificial intelligence have become more than just additional resources for designers, but a real catalyst for creating impressive, intuitive and innovative products. 3D printing, also known as additive manufacturing, is the process of creating physical objects layer by layer from a 3D model. Various materials are used for this, such as plastic, metals, ceramics and others. This technology allows you to translate design concepts into real objects quickly and efficiently. American scientists have developed a new microfiber fabric that can generate electricity.

The developers are sure that with the help of innovative fabric it will be possible to charge a cell phone or use a small mp3 player [2, p.9]. More and more companies realize that innovative design is a necessary condition for survival and growth in today's global competitive environment.

so, an in-depth study of the impact of innovative design reveals that it is becoming a strategic tool in the hands of enterprises. Contributing to improving the user experience, increasing competitiveness and reducing the negative impact on the environment, innovative design helps to create balanced products that meet the various needs and aspects of modern society.

However, with it comes responsibility. It is important to understand the ethical aspects of the use of technology and design, as well as their impact on society and the environment. Innovation should promote development and improve the quality of life, while preserving our natural heritage and cultural values.

The overall conclusion is that innovative design in today's industry

defines the future. The ability to combine creativity with technology creates new opportunities to achieve a high level of competitiveness, to create products that change our perception and interaction with the world around us. Continuation of research in this direction is important for the development of modern industry, its sustainability and responsibility to future generations.

Literature:

1. Marakhovsky A.A. Kuznetsova I.O. INNOVATIVE FACTORS IN DESIGN. Kyiv, 2009. P. 4. URL: <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/11977/1/2.pdf>(date of application: 10.08.2023).

2. Inna Kosyak, Olesya Dyolog. INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN MODERN MATERIALS AND CLOTHING DESIGN. Kyiv, 2017. P. 9. URL:https://cusu.edu.ua/images/conf-2017-04/s1/1-KO-SYAK_Дьолог_стаття.pdf(date of application: 10.08.2023).

УДК 341.9

Юридичні науки

ПОЛІТИЧНИЙ ПРИТУЛОК В УКРАЇНІ БІЛОРУСЬКИХ ТА РОСІЙСЬКИХ ГРОМАДЯН, ЯКІ ПІДТРИМУЮТЬ УКРАЇНУ

Товстун Наталія Михайлівна,
студентка

Донецького національного
університету імені Василя Стуса

Ця наукова стаття присвячена актуальному питанню політичного притулку в Україні для громадян Російської Федерації та Республіки Білорусь, які виразили підтримку Україні у контексті російсько-української війни. Автори визначають проблему та її актуальність з юридичного та етичного поглядів, пояснюючи потребу в ефективному та різносторонньому аналізі та вирішенні цього питання. Процедуру отримання політичного притулку та законодавче регулювання даного питання.

Стаття звертає увагу на вплив військово-політичного конфлікту між Україною та Росією, розпочатого у 2014 році, на міграційну ситуацію в Україні. Вона наголошує, що останні події, зокрема

вторгнення Росії, призвели до збільшення числа громадян Росії та Білорусі, які шукають політичний притулок в Україні. Багато з них стали жертвами політичних переслідувань та порушень прав людини у своїх країнах, тому змушені шукати захисту за кордоном.

Ключові слова: *політичний притулок, білоруські громадяни, російські громадяни, підтримка України, політичні переслідування, міграційна ситуація, національна безпека, біженці, міграційні потоки, юридичний аспект, російсько-українська війна.*

Tovstun Natalia. Political asylum in Ukraine for belarusian and russian citizens who support Ukraine

This scientific article is devoted to the topical issue of political asylum in Ukraine for citizens of the Russian Federation and the Republic of Belarus, who expressed support for Ukraine in the context of the Russian-Ukrainian war. The authors define the problem and its relevance from a legal and ethical point of view, explaining the need for an effective and comprehensive analysis and solution of this issue. The procedure for obtaining political asylum and legislative regulation of this issue.

The article draws attention to the impact of the military-political conflict between Ukraine and Russia, which began in 2014, on the migration situation in Ukraine. She emphasizes that recent events, in particular the invasion of Russia, have led to an increase in the number of citizens of Russia and Belarus seeking political asylum in Ukraine. Many of them became victims of political persecution and human rights violations in their countries, so they are forced to seek protection abroad.

Keywords: *political asylum, Belarusian citizens, Russian citizens, support for Ukraine, political persecution, migration situation, national security, refugees, migration flows, legal aspect, Russian-Ukrainian war.*

Постановка проблеми. Актуальним питанням, яке потребує ефективного та різностороннього аналізу і вирішення (з боку юридичних, політичних та етичних аспектів) є питання політичного притулку в Україні для громадян Російської Федерації та Республіки Білорусь, які виразили підтримку Україні у контексті російсько-української війни.

Військово-політичний конфлікт між Україною та Росією, що розпочався ще в 2014 році мав значний вплив на міграційну

ситуацію в нашій державі. Та останні події, широкомасштабне вторгнення держави-агресора Росії, дійсно призвели до збільшення числа громадян цих країн, які звертаються до України з проханням про політичний притулок. Багато з них стали жертвами політичних переслідувань та порушень прав людини у своїх державах тому, змушені шукати притулок за кордоном.

Україна стала однією з країн, яка надає політичний притулок росіянам та білорусам, які відкрито підтримують Україну та намагаються протидіяти політиці своїх власних країн. Україна відкрила свої двері для таких осіб, надаючи їм можливість знайти захист і безпеку. Тому варто дослідити цей явище, його наслідки для України та міжнародної політики, що й обумовлює актуальність тематики цієї статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наслідки агресії Росії проти України є прямою загрозою національній безпеці, зокрема це стосується демографічної ситуації в державі. Тому цій темі приділяється багато уваги в останніх роботах українських науковців, правозахисників [1, 2]. Аналіз наукових праць свідчить про наявність у вітчизняних та зарубіжних вчених інтересу до питань, пов'язаних із правом особи на політичний притулок. Починаючи з 2014 року проблематика вищевказаного питання досліджувалась такими науковцями [3]: С.М. Альфьоров, О.І. Безпалова, Т.О. Гуржій, С.М. Гусаров, М.В. Джафарова, М.В. Завальний, Н.В. Коломоєць, А.Т. Комзюк, О.В. Кузьменко, Р.С. Мельник, Т.П. Мінка, В.Я. Настюк, О.М. Обушенко, Є.Ю. Подорожній, В.Б. Пчелін, О.Ю. Салманова, С.О. Шатрава, Х.П. Ярмакі та інші. Указані вчені зробили значний вклад у вдосконалення теоретичних засад визначення правового статусу осіб, які отримали політичний притулок на території України, а їхні наукові розробки сприяли вдосконаленню чинного національного законодавства. Проте, в умовах повномасштабної війни існує потреба подальшого дослідження інституту політичного притулку [4].

Метою наукової статті є визначення особливостей реалізації права на політичний притулок в Україні білоруських та російських громадян, які підтримують Україну.

Основний текст. У сучасному світі є безліч причин, що зумовлюють міграційні потоки населення країн. Серед основних причин вважають війни, політичні переслідування, релігійні переслідування, а також переслідування за ознакою расової належності, громадянства, побоювання стати жертвою збройних конфліктів, жертвою переслідувань [5], економічні та соціальні причини тощо. У лютому 2022 року Україна здригнулась від гучних вибухів та сирен повітряної тривоги, розпочалось повномасштабне вторгнення Росії на територію нашої держави, розпочалась війна. З початку широкомасштабної збройної агресії проти нашої держави понад 10 мільйонів українців, з яких більше половини складають діти, покинули свої будинки [6]. Але попри все, і громадяни інших країн знайшли притулок на території нашої держави.

За даними Державної міграційної служби України, дедалі більше звернень про надання статусу біженця та політичний притулок від громадян Росії та Білорусі. Це ті, які підтримували події на Майдані, підтримували незалежність України, деякі з них відстоювали незалежність України зі зброєю в руках на Сході в зоні проведення АТО і тепер залишилися в Україні, бо розуміють, що не можуть повернутися на територію Росії. Також є громадяни Російської Федерації, які є відомими блогерами, журналістами, політичними діячами, які підтримують опозиційні сили на території Росії. Спостерігається тенденція до значного збільшення саме громадян Росії, які приїжджають в Україну з політичних переконань і через переслідування [7]. Від військовослужбовців і резервістів Білорусі надходять запити щодо прохання про політичний притулок в Україні у випадку їх направлення на війну [8].

При характеристиці даного інституту виникає необхідність з'ясувати зміст поняття «політичний притулок».

Вперше право особи на притулок закріплено в Загальній декларації прав людини від 10 січня 1948 р., відповідно до п. 1 ст. 14 якої кожна людина має право шукати притулку від переслідування в інших країнах і користуватися цим притулком [9; 3103]. У Декларації ООН «Про територіальний притулок» від 14 грудня 1967 р. [10] та в Декларації про територіальний притулок, яку

прийнято Радою Європи 1977 р. [11], застосовано аналогічний підхід до тлумачення права на притулок. Право на притулок надається будь-якій особі, яка має цілком обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідування за ознакою раси, віросповідання, громадянства, належності до певної соціальної групи або політичних переконань. Надання притулку є мирним і гуманним актом і не вважається недружнім щодо будь-якої держави. Право на притулок, який надається певною державою в здійсненні свого суверенітету особам, які мають підстави посилатися на ст. 14 Загальної декларації прав людини, включаючи осіб, які борються проти колоніалізму, має поважатися всіма іншими державами [9; 3103].

Існує ряд принципів, щодо політичного притулку, закріплених в міжнародних документах: 1) кожна держава, виходячи з свого суверенітету, має право надавати притулок; 2) притулок є мирним і гуманним актом і тому не може розглядатися іншими державами як недружня дія. Притулок, що надається державою, певним особам повинен поважатися всіма іншими державами; 3) кожна людина має право шукати в інших країнах притулок від переслідування і користуватися цим притулком. До осіб, яким наданий притулок, не повинні застосовуватися такі заходи, як відмова від дозволу переходу кордонів, висилка або примусове повернення в яку-небудь країну, де ці особи можуть піддатися переслідуванню. Невдача і не висилка особи, що отримала притулок, - істотна риса змісту права притулку; 4) держава сама оцінює підстави для надання притулку. Як правило, притулок надається особам, що переслідуються на батьківщині по політичних, національних, расових, релігійних і іншим мотивах. Отже, особа, що скоїла злочин неполітичного характеру, не може претендувати на отримання притулку. Крім того, особа не може претендувати на отримання притулку, якщо вона, як вже мовилося, вчинила дії, що суперечать цілям і принципам ООН. Так, на право шукати притулок і користуватися притулком не може посилатися ніяка особа, якщо відносно неї є серйозні підстави вважати, що вона скоїла злочин проти світу, військовий злочин або злочин проти людства. Держава також може відмовити особі в наданні притулку з

міркувань національної безпеки або в цілях захисту населення, наприклад у разі масового притоку людей; 5) держава, що надала притулок, не повинна дозволяти особам, які його отримали, займатися діяльністю, що суперечить цілям і принципам ООН; б) положення осіб, що отримали притулок без шкоди для суверенітету держави, що надала притулок, і цілей і принципів ООН, повинно бути предметом турботи міжнародного співтовариства. Зокрема, це стосується захисту прав і основних свобод людини. Особам, що отримали притулок, повинні бути надані права і основні свободи людини в не меншому об'ємі, чим іноземцям в даній державі. Якщо для якої-небудь держави виявляється скрутним надання притулку, держави роздільно або спільно або через ООН повинні розглядати у дусі міжнародної солідарності необхідні заходи для полегшення тягаря, що лежить на даній державі [12].

Правове регулювання суспільних відносин, пов'язаних із визначенням статусу осіб, які отримали тимчасовий і політичний притулок на території України, здійснюється значною кількістю нормативно-правових актів, які уособлюють у собі норми різних галузей права: цивільного, трудового, кримінального, міграційного, тощо [13]. У 2002 році Україна приєдналася до Конвенції 1951 року про статус біженців, а також до Протоколу 1967 року, з того часу розробила відповідну національну законодавчу базу, що регулює інститут надання притулку, серед таких є спеціальний Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 8 липня 2011 року, Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 7 червня 2001 року, Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 року та інші [14]. У національній доктрині домінує погляд, згідно з яким інститут права притулку визначається як суверенне право держави надавати чи не надавати притулок іноземцям, тоді як у багатьох європейській країнах, наприклад, Італії та Франції, переважає погляд на цей інститут як на право особи, що зазнає переслідувань з боку власної держави, отримати притулок в іншій державі [15, с.249].

Так, одним із провідних суб'єктів, який шляхом видання відповідного нормативно-правового акта здійснює адміністративно-правове регулювання статусу осіб, які отримали політичний притулок на території України, є Президент України. Саме він відповідно до п. 26 ч. 1 ст. 106 Конституції України від 28 червня 1996 року приймає рішення про надання притулку в Україні [16]. Окрім прийняття рішень про надання притулку, Президент України шляхом видання відповідного акта управління реалізує й інші напрямки, пов'язані зі здійсненням адміністративно-правового регулювання статусу осіб, які отримали тимчасовий і політичний притулок на території України. Як приклади таких актів слід навести: указ Президента України «Питання організації виконання Закону України «Про громадянство України» від 27 березня 2001 року № 215/2001 [17]; указ Президента України «Питання спрощення набуття громадянства України іноземцями та особами без громадянства, які брали (беруть) участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони України, та громадянами Російської Федерації, які зазнали переслідувань через політичні переконання» від 13 серпня 2019 року № 594/2019 [18]; указ Президента України «Про Концепцію державної міграційної політики» від 30 травня 2011 року № 622/2011 [19].

Провідне місце регулювання статусу осіб, які отримали політичний притулок на території України, посідають акти, прийняті Кабінетом Міністрів України. Так, розпорядженням Кабінет Міністрів України від 12 липня 2017 року № 482-р було схвалено Стратегію державної міграційної політики України на період до 2025 року, в якій метою у сфері міжнародного співробітництва визначено необхідність забезпечення іноземцям та особам без громадянства, які звернулися до відповідного органу міграційної служби із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, можливості розгляду їхніх заяв про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, за допомогою ефективної і справедливої процедури [20].

Питання та процедуру щодо надання притулку, регулюється Законом України «Про біженців та осіб, які потребують

додаткового або тимчасового захисту», відповідно до якого особа, яка з наміром бути визнаною біженцем в Україні або особою, яка потребує додаткового захисту, перетнула державний кордон України в порядку, встановленому законодавством України, повинна протягом п'яти робочих днів звернутися до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту. Коли центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну політику у сфері біженців – Державна міграційна служба України, встановивши потрібні факти відповідно до визначених законодавством критеріїв розгляду даного питання, винесе рішення про надання таким особами притулку на території України [21].

Законодавством з того ж моменту гарантується захист прав і свобод таких осіб та надання певних соціальних прав таких як: право на грошову допомогу або пенсію, право надання у користування житла. Проте, у зв'язку із скрутним економічним та фінансовим становищем нашої держави, зокрема із воєнним станом, втілити в життя певні соціальні права на практиці не вдається.

Висновки. Отже, надання політичного притулку громадянам Росії та Білорусі, які підтримують Україну у війні, має складні юридичні та етичні аспекти. Юридична база, яка передбачає надання притулку біженцям, забезпечує основу для захисту прав та свобод таких осіб. Етично, надання притулку для осіб, які підтримують Україну та виступають проти політики своїх власних країн, підкреслює гуманітарні цінності та свободу думки.

Політичний притулок може мати позитивний вплив на Україну, демонструючи підтримку та сприяючи формуванню міжнародних партнерств. Однак, важливо зберігати баланс між гуманітарними принципами та національними інтересами, щоб уникнути негативних наслідків.

У кінцевому підсумку, надання політичного притулку для громадян Росії та Білорусі, які підтримують Україну у війні, є

складною і багатогранною проблемою. Це вимагає уважного аналізу юридичних, етичних та політичних аспектів, забезпечення правової захищеності та врахування можливих наслідків. Необхідно прагнути до балансу між гуманітарними цінностями та національними інтересами, забезпечуючи безпеку та захист для всіх зацікавлених сторін.

Література:

1. Донбас і Крим: ціна повернення: монографія / за заг. ред. В.П. Горбуліна, О.С. Власюка, Е.М. Лібанової, О.М. Ляшенко. – К.: НІСД, 2015. – 474 с.

2. Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за заг. ред. В.П. Горбуліна. – К.: НІСД, 2017. – 496 с.

3. Маньгора В.В., Тельнюк С.Р., Особливості реалізації права на притулок громадянами України в умовах воєнного стану. № 2 (4) (2022): Наукові інновації та передові технології. Ст. 129-138.

4. Панова, О. О. Адміністративно-правове регулювання статусу осіб, які отримали тимчасовий і політичний притулок на території України / О. О. Панова // Держава та регіони. Серія: Право. – 2021. – № 3 (73). – С. 72-76. - DOI: <https://doi.org/10.32-840/1813-338X-2021.3.12>.

5. Близько 10 мільйонів українських громадян вимушено покинули свої домівки через війну – ООН. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/03/30/blyzko-10-miljoniv-ukrayinskyh-gromadyan-vymusheno-pokynuly-svoyi-domivky-cherez-vijnu-oon> (дата звернення 01.05.2023).

6. Конвенція про статус біженців 1951 року. URL: https://www.unhcr.org/ua/wpcontent/uploads/sites/38/2021/07/UNHCR70_Key_Messaging_ukr.pdf (дата звернення: 11.05.2023).

7. Зростає кількість звернень від росіян про притулок в Україні – міграційна служба. О. Комарова. URL: <https://www.radio-svoboda.org/a/28569566.html>

8. Білоруські військові вже просять про політичний притулок в Україні. URL: <https://konkurent.ua/publication/89870/biloruski-viyskovyi-vzhe-prosyat-pro-politichniy-pritulok-v-ukraini/>.

9. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. Офіційний вісник України. – 2008. – № 93. – С. 3103.
10. Декларація ООН про територіальний притулок від 14 грудня 1967 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_316
11. Аракелян М.М. Провадження у справах щодо видворення іноземців та осіб без громадянства в адміністративному суді : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / М.М. Аракелян ; Нац. ун.-т «Одеська юридична академія». – Одеса, 2012. – 21 с.
12. Галенская Л. Н. Право убежища (международно-правовые вопросы). URL: http://www.pravo.vuzlib.org/book_z060.html
13. Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод людини і громадянина / за ред. : І.О. Іерусалімова, І.О. Іерусалімової, П.М. Павлика, Ж.В. Удовенко. Київ : Знання, 2007. 223 с.
14. Іванова В. С., Сіваш О. М. Регламентация статусу біженців на міжнародному, регіональному й національному рівнях. Юридичний науковий електронний журнал. 2019. № 6. С. 419-421. URL: http://lsej.org.ua/6_2019/104.pdf (дата звернення: 23.05.2023).
15. Чернявський А.Л. Інститут права притулку в сучасному міжнародному праві/ А. Л. Чернявський//Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція, 2013 № 6-1 том 2.-С.249-252.
16. Конституція України: закон України від 28.06.1996 № 254к/96 ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
17. Питання організації виконання Закону України «Про громадянство України» : указ Президента України від 27.03.2001 № 215/2001. Офіційний вісник України. 2001. № 13. Ст. 533.
18. Питання спрощення набуття громадянства України іноземцями та особами без громадянства, які брали (беруть) участь у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони України, та громадянами Російської Федерації, які зазнали переслідувань через політичні переконання: указ Президента України від 13.08.2019 № 594/2019. Офіційний вісник України. 2019. № 65. Ст. 2231.
19. Про Концепцію державної міграційної політики: указ Президента України від 30.05.2011 № 622/2011. Офіційний вісник України. 2011. № 42. Ст. 1714.

20. Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія від 12.07.2017 № 482-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/482-2017-%D1%80> (дата звернення: 24.05.2023).

21. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2011 № 3671-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17> (дата звернення: 22.05.2023).

References:

1. Donbas and Crimea: the price of return: monograph / in general. ed. V.P. Horbulina, O.S. Vlasyuka, E.M. Libanova, O.M. Lyashenko. - K.: NISD, 2015. - 474 p.

2. World hybrid war: the Ukrainian front: a monograph / by General ed. V.P. Gorbulina. - K.: NISD, 2017. - 496 p.

3. Mangora V.V., Telnjuk S.R., Peculiarities of implementation of the right to asylum by citizens of Ukraine under martial law. No. 2 (4) (2022): Scientific Innovations and Advanced Technologies. Art. 129-138.

4. Panova, O. O. Administrative and legal regulation of the status of persons who received temporary and political asylum on the territory of Ukraine / O. O. Panova // States and regions. Series: Law. – 2021. – No. 3 (73). - P. 72-76. - DOI: <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2021.3.12>.

5. About 10 million Ukrainian citizens were forced to leave their homes because of the war - UN. URL: <https://armyinform.com.ua/2022/03/30/blyzko-10-miljoniv-ukrayinskyh-gromad-yan-vymushenopokynuly-svoiy-domivky-cherez-vijnu-oon> (access date 05/01/2023).

6. Convention on the Status of Refugees of 1951. URL: https://www.unhcr.org/ua/wpcontent/uploads/sites/38/2021/07/UNHC_R70_Key_Messaging_ukr.pdf (access date: 11.05.2023).

7. The number of applications from Russians for asylum in Ukraine - the migration service - is increasing. O. Komarova. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28569566.html>

8. The Belarusian military is already asking for political asylum in Ukraine. URL: <https://konkurent.ua/publication/89870/biloruski-viyskovi-vzhe-prosyat-pro-politichniy-pritulok-v-ukraini/>.

9. General Declaration of Human Rights of December 10, 1948. Official Gazette of Ukraine. - 2008. - No. 93. - P. 3103.
10. UN Declaration on Territorial Asylum of December 14, 1967 URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_316
11. Arakelyan M.M. Proceedings in cases of deportation of foreigners and stateless persons in the administrative court: autoref. thesis ... candidate law Sciences: 12.00.07 / M.M. Arakelyan; National "Odesa Law Academy" University. - Odesa, 2012. - 21 p.
12. Galenskaya L.N. The right of asylum (international legal issues). URL: http://www.pravo.vuzlib.org/book_z060.html
13. Administrative and legal provision of human and citizen rights and freedoms / edited by : I.O. Ierusalimova, I.O. Ierusalimova, P.M. Pavlyk, Zh.V. Udovenko Kyiv: Znannia, 2007. 223 p.
14. Ivanova V. S., Sivash O. M. Regulation of the status of refugees at the international, regional and national levels. Legal scientific electronic journal. 2019. No. 6. P. 419-421. URL: http://lsej.org.ua/6_2019/104.pdf (access date: 05/23/2023).
15. Chernyavsky A.L. The Institute of Asylum Law in Modern International Law/ A. L. Chernyavskyi// Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Ser.: Jurisprudence, 2013 No. 6-1 volume 2.-S.249-252.
16. Constitution of Ukraine: Law of Ukraine dated 28.06.1996 No. 254k/96 of the Government of Ukraine. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1996. No. 30. Art. 141.
17. The issue of organizing the implementation of the Law of Ukraine "On Citizenship of Ukraine": decree of the President of Ukraine dated 03/27/2001 No. 215/2001. Official Gazette of Ukraine. 2001. No. 13. Art. 533.
18. The issue of simplifying the acquisition of Ukrainian citizenship by foreigners and stateless persons who took (participate in) the implementation of measures to ensure the national security and defense of Ukraine, and by citizens of the Russian Federation who were persecuted due to political beliefs: Decree of the President of Ukraine dated 13.08.2019 No. 594/2019. Official Gazette of Ukraine. 2019. No. 65. Art. 2231.

19. On the Concept of State Migration Policy: Decree of the President of Ukraine dated May 30, 2011 No. 622/2011. Official Gazette of Ukraine. 2011. No. 42. Art. 1714.

20. On the approval of the State Migration Policy Strategy of Ukraine for the period until 2025: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine; Strategy dated July 12, 2017 No. 482 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/482-2017-%D1%80> (date of application: 05/24/2023).

21. On refugees and persons in need of additional or temporary protection: Law of Ukraine dated 07.08.2011 No. 3671-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17> (date of application: 05/22/2023).

УДК 330

Економічні науки

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА РОЗВИНЕНИХ КРАЇН:
АМЕРИКАНСЬКА ТА ЯПОНСЬКА МОДЕЛІ

Нечипорук О.В.,

*к.е.н., доцент кафедри менеджменту та бізнесу
Харківського національного економічного університету ім.*

С. Кузнеця

м. Харків, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9474-3715>

Практика держав, які здійснили модернізацію, а також держав, які ще проходять ці процеси, показують, що активна інвестиційна діяльність є однією з умов успішного розвитку економіки, а інвестиційна політика держави – дієвим інструментом здійснення модернізації економіки [0].

Близьким та найбільш прийнятним для економіки України, виходячи зі схожих умов, є досвід залучення іноземного капіталу країн Центрально-Східної Європи (ЦСЄ). Більшість країн

Центрально-Східної Європи після краху соціалізму розпочала активний курс реформ, які спрямовані на структурну модернізацію економіки та швидкий економічний ріст. Дуже важливу роль у швидкому економічному розвитку цих країн та проведенні у них дієвих реформ відіграли іноземні інвестиції, що залучені за допомогою низки економіко-правових механізмів. Діяльність іноземних інвесторів практично у всіх країнах ЦСЄ регулюється національними законами, постановами та адміністративними процедурами, які призначені для всіх підприємств, без винятку (національних та іноземних). Тому розбіжності у сфері регулювання і стимулювання притоку іноземних інвестицій у різних країнах визначаються особливостями податкового, митного та інвестиційного законодавства, а також умовами та порядком реєстрації підприємств. Зважаючи на високий рівень конкуренції у сфері залучення іноземного капіталу, інвестиційне законодавство визначається системою пільг, які надаються інвесторам [0; 0].

В. Литвиненко, вважає, що всі ці моделі є успішними, тому розгляд умов їх реалізації необхідний для розробки адекватної державної інвестиційної політики в сучасних умовах [0, с. 237].

Американська модель інвестиційної політики держави передбачає активне використання для регулювання інвестиційних процесів податкових інструментів, а також інших ліберальних макроекономічних заходів, спрямованих на стабілізацію за допомогою ринкових інструментів цін та відсоткових ставок.

В цій моделі практично не передбачено реалізації державних інвестицій: держава лише створює умови для ефективного формування інвестиційних ресурсів, які через розвинутий фондовий ринок розподіляються між приватними інвесторами [0].

США – країна з досить розвинутою економікою. Інвестиційний клімат США яскравий та привабливий. На сьогоднішній день ця країна знаходиться на першому місці за обсягами залучення іноземного капіталу в економіку своєї держави (в середньому близько 20% світового рівня). Відносно інвестування в країну США дотримується політики максимального стимулювання іноземних інвесторів, при цьому

залишаючи за собою право контролю інвестицій в найбільш чутливі сектори економіки [Ошибка! Источник ссылки не найден.; 0].

У США федеративний устрій держави, тому регулювання питань іноземних інвестицій відбувається на двох рівнях: на федеральному та на рівні конкретних штатів. При цьому, зазвичай, на федеральному рівні встановлюються загальні вимоги, а конкретні приписи щодо участі іноземних інвесторів у проєктах на території відповідних штатів встановлюються органами місцевого управління певного штату. Відповідно, робота щодо залучення іноземних інвестицій будується кожним штатом самостійно на підставі довгострокових і короткострокових програм, розроблених з урахуванням місцевих особливостей і потреб та відповідно до місцевого законодавства.

Сьогодні державна інвестиційна політика в США направлена на залучення інвестицій, як з боку американських компаній, так і зарубіжних [0].

Притік іноземних інвестицій регулюється як на національному, так і на місцевому рівнях (міста, округи, штати). При цьому програми стимулювання іноземних інвестицій ніколи не замикаються на вирішенні суто внутрішніх проблем міст або штатів: створенні додаткових робочих місць, зміцненні промислового потенціалу, підтягуванні відсталих регіонів в економічному розвитку.

Захист інтересів національної безпеки як найбільш важливий напрям визначений регламентацією іноземних інвесторів і відноситься до сфери федерального (державного) регулювання [0].

Японська модель державної інвестиційної політики ґрунтується на формуванні тісного взаємозв'язку між державою та приватними інвесторами. Держава шляхом встановлення суворого контролю над банківською системою мобілізує інвестиційні ресурси та розподіляє їх на пільгових умовах між приватними інвесторами в обмін на співпрацю й неухильне дотримання прийнятих на себе зобов'язань. Координатором між державою та приватними інвесторами

виступають уповноважені державою консультативні ради. Необхідною умовою функціонування даної моделі є наявність сильного приватного сектору та сильної держави з ефективним апаратом [Ошибка! Источник ссылки не найден., с. 534].

Досвід Японії становить особливий інтерес до порядку формування та реалізації інвестиційної політики. Японія є державою, яка зуміла поєднати у власній економіці, з одного боку, відданість традиціям, а з іншого – показала успішний приклад використання і впровадження сучасних передових технологій та інновацій. Така дуальність у підходах сприяла вирішенню проблем подолання неефективної структури економіки, у тому числі промисловості. Нині ця держава у всіх асоціюється з першопостачальником технічних та технологічних новинок, а також як держава, економіка якої стрімко розвивається.

Водночас Японія дотримується принципів, норм та правил так званої Концепції національної «промислової політики», під якою розуміється протекціоністська політика держави. Вжиття національних захисних заходів по відношенню до реального, підприємницького сектору в економіці є нормою не тільки для Японії, а й для всіх високорозвинених країн світу [0].

Базуючись на засадах вільного ринку, держава відводить ключову роль інвестиційній та промисловій політиці. За норму вважається розподіл сукупного капіталу по визначених галузях у рамках Концепції національної «промислової політики» Японії.

Концепція «промислової політики» зародилась в Японії, де отримала назву «санге сейсаку». Саме завдяки цій Концепції країні вдалося вибудувати ефективну економічну систему. Переваг у цій концепції більше, ніж недоліків. Наприклад, Японія здійснила структурну перебудову економіки, акцентувавши увагу на промислових галузях, при цьому не порушивши національних традицій. Усе це сприяло становленню національної економіки як динамічної та такої, що спроможна легко адаптуватися до швидкозмінних умов [0, с. 105].

Після того як державна інвестиційна політика, що проводив уряд Японії, задовольнила першочергові потреби у фінансах для

капіталомістких галузей, наступним етапом стало розроблення інвестиційної політики держави для наукомістких галузей [0, с. 37].

Але з часом система пріоритетних виробництв вичерпала себе, оскільки стало очевидним, що виникла потреба у визначенні співвідношення між цінами та якістю продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, порівнянні рівня прибутковості між компаніями, що залучають державні кошти, та тих, які не користуються дотаціями держави.

Реалізувати вказане можливо було шляхом застосування більш новітніх та ефективних методів управління. Досягненню цього сприяли визначені дії уряду щодо формування сприятливих інституціональних умов. Так, для такої раціоналізації було скасовано загальний державний контроль, а введено контроль якості продукції, контроль управління трудовими ресурсами. Здійснювалося це з метою використання залучених в результаті державної інвестиційної політики коштів на впровадження нового обладнання, сучасних технологій та досягнень науки та техніки. У результаті цього підприємства отримали можливість модернізувати та оновити виробництво за сучасними технологіями, підвищити продуктивність праці та суттєво скоротити витрати виробництва на одиницю продукції. Комплекс даних факторів зіграв вирішальну роль у досягненні високої конкурентоспроможності японської продукції спершу на внутрішньому ринку, а згодом і на світовому.

Також використовувався й іноземний залучений капітал. Але державна інвестиційна програма передбачала залучення іноземних інвестицій лише тоді, якщо вони відповідали низці критеріїв: за рахунок їх залучення здійснювався внесок у створення додатного платіжного балансу; їх використання забезпечувало створення умов для зміцнення японської промисловості; за рахунок їх залучення прискорювалася реалізація контрактів технологічній допомозі в стратегічно важливих галузях.

Таким чином, увесь часовий проміжок промислового підйому і подальшого бурхливого економічного зростання Японії

супроводжувався максимально можливим і динамічним інвестуванням у наукоємні галузі. Також паралельно стабілізувалися або помірно росли інвестиції і в традиційні галузі.

Досвід Японії засвідчує те, що високі результати отримуються лише тоді, коли виважена державна інвестиційна політика вдало поєднується з використанням сприятливих внутрішніх факторів і здійснюється з підтримкою висококваліфікованих управлінських кадрів [0, с.37].

Досвід розвинутих країн щодо державного регулювання інвестиційних процесів сприятиме покращенню стану економіки України та виведенню її зі стану кризи.

Література:

1. Сержанов В.В. Світовий досвід формування державної інвестиційної політики / В.В. Сержанов // Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». – 2018. – №44. – С. 81-84.

2. Бударна В. О. Правовий механізм формування інвестиційної політики держави / В. О. Бударна // Економічна теорія та право. - 2016. - № 2. - С.160-170.

3. Дупай Р. Інструментарій регулювання і стимулювання притоку іноземних інвестицій: світовий досвід та українська практика / Р. Дупай // Вісник Тернопільського національного економічного університету. - 2014. - Вип. 2. - С. 74-82. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vtneu_2014_2_9

4. Литвиненко В.А. Направления и механизмы государственной инвестиционной политики стабилизации и экономического роста / В.А. Литвиненко// Аудит и финансовый анализ. – 2009. – №2. – С. 234-243.

5. Руденко В. В. Зарубіжний досвід формування та реалізації інвестиційної політики держави / В. В. Руденко // Облік і фінанси. - 2014. - № 1. - С. 96-101. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2014_1_17

6. Голеніщева Є. Ю. Особливості формування та реалізації державної інвестиційної політики в різних країнах світу / Є. Ю. Голеніщева // Вісник Національного університету цивільного

захисту України. Серія : Державне управління. - 2016. - Вип. 1. - С. 115-122.

7. Любімов В. І. Особливості державного регулювання іноземних інвестицій: закордонний досвід / В. І. Любімов // Економічний простір. – 2009. – № 21. – С. 65–71.

8. Ортіна Г.В. Інструментарій та механізм державного регулювання інвестиційного забезпечення розвитку реального сектору економіки / Г.В. Ортіна // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – №20. – С. 77-81.

9. Абышлы Л.В. Формирование инвестиционной политики и общий разбор ее влияния на экономику / Л.В. о. Абышлы / Журнал европейской экономики. – 2010. – №4. – Т. 9. – С. 532-537.

10. Сержанов В.В. Досвід Японії у формування державної інвестиційної політики / В.В. Сержанов // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2018. – № 13. – С. 35-38.

11. Романова Т.В., Чевганова В.Я. Шинкаренко Р.В. Світовий досвід формування інвестиційної політики. Вісник Хмельницького національного університету. 2011. № 3. Т. 3. С. 103–106.

